

SOZD ZDRUŽENA PODJETJA STROJEGRADNJE

LITOSTROJ

VA 30 LJUBLJANA

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE TITOVI ZAVODI LITOSTROJ LJUBLJANA

LETO XXI.

MAJ 1980

ŠT. 5

Z ukazom št. 119
je predsednik republike
27. 9. 1977 odlikoval
Titove zavode Litostroj
z redom dela z rdečo zaslavo

SKLONILI SMO GLAVE V BOLEČINI IN SPOŠTOVANJU

Komaj petnajst minut za tem, ko smo izvedeli žalostno novico o smrti tovariša Tita, so kljub deževnemu nedeljskemu večeru, ko vsi stroji in naprave v naši tovarni še mirujejo, številni naši delavci, močno pretreseni in žalostni prihiteli v tovarno. Niso vzdržali doma. Čutili so, da se morajo sestati, da se pogovorijo med seboj, da sočustvujejo, da pripravijo slovo od tovariša Tita. V mnogih obratih so zagorele luči. Nemo so stali stroji in prav tako nemo so stali delavci v skupinah ob njih. Redka beseda o našem Titu je bila težka, komaj je šla iz grla, spremljale pa so jo solze in pogledi nekam v daljavo — morda v živo podobo tovariša Tita, ki je tolikokrat hodil z nami prav med temi stroji. Razšli so se pozno v noč. Noč, ki ni bila prespana.

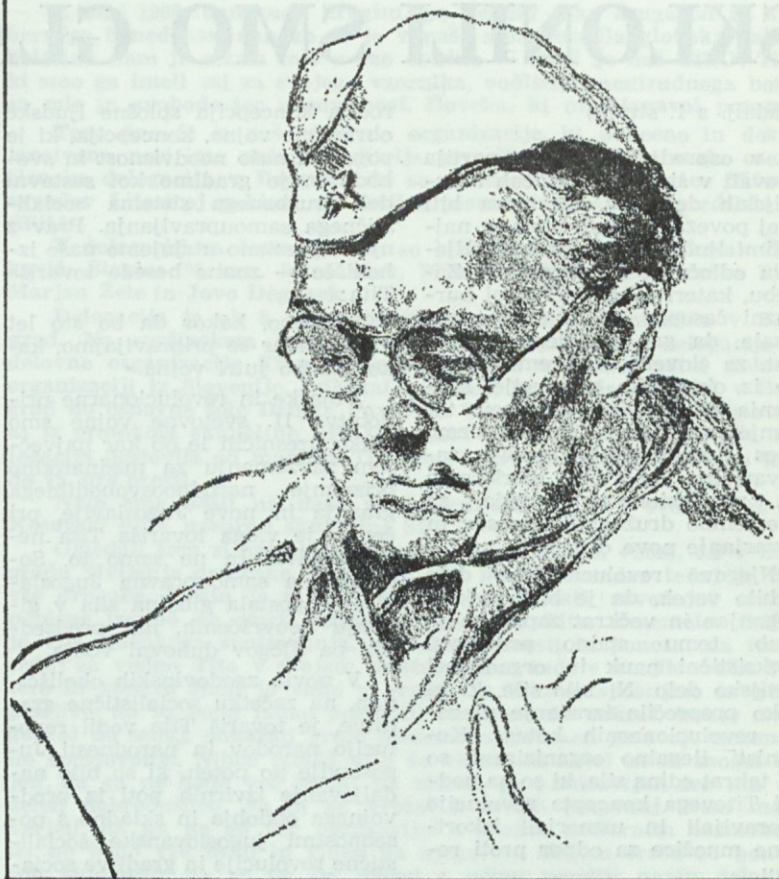
Jutro — temno in deževno — dan težak in žalosten, prvi dan brez Tita, se je začel drugače kot vsi naši delovni dnevi v petintridesetih letih svobode. To jutro ob šesti uri se stroji niso zavrteli. Prišli smo molče, govorile so le deževne kaplje, žalostni pogledi in zadržan korak.

Ura je 6 in 11 minut, zbrani smo vsi. Več kot 3000 nas je.

Zastave na pol droga, cvetje, stroji in Titova podoba pred nami. Kruta resnica in spoznanje nas močno pretrese. Slutili smo in bali smo se tega trenutka, in zdaj je neizprosno tu pred nami.

Akordi žalostinke herojem kot ostro rezilo zarežejo v tišino. Dolge in žalostne so te minute in glasovi trobent odmevajo med stroji: »... takrat se spominjal še pozni bo rod, junakov...« Srce se nam stisne in solz ne moremo zadržati. Umrli je naš Tito.

Minuta tišine je dolga in boleča. Besede o Titu, delavcu — kovinarju, človeku, voditelju, državniku sveta, besede v slovo so vedno najtežje.

NAŠ DOLG TITU

Ime Tito in Titovi zavodi Litostroj je bilo v teh žalostnih trenutkih ob smrti tovariša Tita nešteto krat zapisano in izgovorjeno. Kako tudi ne bi bilo, saj je tesno povezano s Titovimi obiski v Sloveniji, v Ljubljani, mestu-heroju, in v naših in njegovih Titovih zavodih Litostroj.

Najbrž je malo delovnih organizacij v naši domovini, ki jih je tovariš Tito tolikokrat obiskal. Delavce Litostroja je v vseh obdobjih povojne izgradnje obiskal kar osemkrat. Bila so to svečana in delovna srečanja za nas in za njega, saj je kot kovinar to panogo najbolj poznal. Tako je stalno spremljal naš razvoj in lahko rečemo, da se izgradnja in razvoj Litostroja lahko primerjata z izgradnjo in razvojem gospodarstva nove Jugoslavije.

Delavci Litostroja ne poznamo druge kot samoupravno Titovo pot, zato smo ponosni, da smo veljali v času njegovega ustvarjalnega in revolucionarnega življenja za primer razvoja gospodarske moči in samoupravljanja.

Tako, kot je tovariš Tito že kmalu po vojni predstavil novo Jugoslavijo v svetu, tako smo mi Litostrojčani za njim v številnih prijateljskih in neuvrščenih državah v svetu gradili prijateljske vezi z velikimi in pomembnimi objekti za te države. Tako smo skupaj z njim sebi in svetu dokazali našo gospodarsko moč, našo samoupravno socialistično pot in naš hiter vsestranski razvoj.

S Titom smo se Litostrojčani srečevali še mnogokrat in to ob najbolj veselih dogodkih — ob izgradnji pomembnih objektov, ko smo skupaj z njim prvič zavrteli gredi številnih hidroelektrarn.

Za nas Litostrojčane je premalo, če rečemo, da smo ponosni na to, da nosimo Titovo ime, da smo ponosni nad vsem, kar smo skupaj z njim in pod njegovim vodstvom zgradili.

Tita ni več. Ostajajo pa Titovi zavodi Litostroj, živo njegovo in naše delo. Živi in ostaja njegovo in naše samoupravljanje, živi še trdnjša revolucionarna pot našega razvoja, žive in ostajajo trajne in trdne vrednote, pridobljene v borbi in zgrajene po njej.

Kdor dela, naj tudi odloča o svojem delu oziroma žanje plodove svojega dela. Tako preprosto lahko rečemo samoupravljanju, ki že tri desetletja kot zakoreninjeno bistvo prehaja v vse pore našega življenja. To je naša delavska oblast, to je naša svoboda in demokracija, to je Titovo delo in naš vsakdanji smoter življenja.

Samoupravljanje ni vprašanje, samoupravljanje ni odgovor, samoupravljanje je naš dolg Titu. Vsak trenutek, pri vsakem delu, pri vseh odločitvah moramo in bomo še naprej razvijali samoupravljanje kot prevladujoč družbenoekonomski odnos, kot bistvo družbenega, socialnega, ekonomskega, političnega in celotnega bitja socialistične Jugoslavije.

Naša poglobljena in stalna naloga pa je vsakodnevni zagrizen boj za dobro in stabilno gospodarjenje. Vse je v naših rokah — delovna sredstva in oblast, pa tudi uspeh je odvisen samo od nas. Ne izgubljammo energije ob nepomembnih malenkostih in praznih parolah, vodimo in delamo z znanjem in ustvarjalnostjo, s polno odgovornostjo in s konkretnimi dejanji.

Bitka za izvoz je skoraj toliko stara kot je Litostroj. Ta je iz dneva v dan težja, vendar ne nepremagljiva — to smo v Litostroju že mnogokrat dokazali. Preostaja nam velika obveza, da vedno znova pošiljamo v svet naše proizvode s podpisom Titovi zavodi Litostroj.

Dobro gospodarjenje, stalno zmanjševanje proizvodnih stroškov, vse večje strokovno in organizirano delo, skratka: delati več in bolje, to je pot Titovih zavodov Litostroj.

Stroji tečejo, dah nam je bil zastal, vendar le za toliko časa, da smo se z vsem srcem poslovili od tovariša Tita. Danes, jutri, vsak naslednji dan ostajamo močni in trdni in s tem se mu bomo najbolj oddolžili.

K. G.

V vsakdanjem življenju sprejemamo različne novice — vesele, žalostne, toda nemogoče je izreči brez solza v očeh. Umrli je tovariš Tito (Foto: Janez Zrnc)

Na žalni komemoraciji, ki je bila 5. maja v hali TVN, je spregovoril tovariš Vukoslav Živković

V naše življenje, v vse nas se je z vso ostrino zarežala velika bolečina ob novici, da je umrl tovariš Tito. Tito — predsednik Socialistične federativne republike Jugoslavije, Tito — predsednik Zveze komunistov Jugoslavije, Tito — vrhovni komandant jugoslovanske ljudske armade, Tito — narodni heroj Jugoslavije, Tito — revolucionar, Tito — neomajen borec, humanist, Tito — eden od ustanoviteljev gibanja neuvrščenih, Tito — naš prvi državljani, Tito — državljani sveta. Vse to in še mnogo drugega je bil tovariš Josip Broz — Tito. V teh trenutkih občutimo v svojih srcih predvsem izgubo tovariša Tita kot človeka, ki nam je pokazal pot v napredek, ki nas je po tej težki poti vodil, ki je nesebično razdal sebe, ki smo mu zaupali in ki nikdar ni zapravl našega zaupanja. Skratka — Tito, ki je mislil na nas vse, Tito, ki je v najbolj surovih časih fašizma v jugoslovanskih narodih in narodnostih zbudil tisto, kar je dobro, plemenito, in to je vzplamtelo v zanos

bratstva, človečnosti, svobode in postalo temelj našega povojnega razvoja.

Danes čutimo v sebi veliko bolečino, saj niso bile nikdar prazne besede, ki smo jih tolikokrat izgovorili: »Mi smo Titovi — Tito je naš.« Kako nas ne bi presunila novica o smrti tovariša Tita, ko pa je Tito del nas vseh, ko smo izgubili del sebe. V naše obraze in naša srca se je zarisala žalost tako kot pri vsakomur, ki izgubi svojega voditelja tovariša Tita. Neizprosna bolezen je izčrpala njegovo neusahljivo ustvarjalno moč, toda ideje in jasna pot razvoja socialističnega samoupravljanja je ostala. Njegovo delo živi, njegove usmeritve postajajo materialna, družbena in človeška sila. Poznana je njegovo geslo, geslo, katerega uresničujemo milijoni delavcev, delovnih ljudi in

mladine: »Izhodišče in cilj revolucije je človek!«

Vse, kar delamo in ustvarjamo za svojo srečo, srečo, ki jo trdno in ob popolni neodvisnosti tudi utrjujemo in razvijamo, je Titovo delo.

Družbenozgodovinske okoliščine, položaj delavskih, siromašnih in kmečkih množic v stari Jugoslaviji in vplivi oktobrske revolucije so ključavnice Broza popeljale v boj skozi čeri in barikade za pravice, za humano in človeka primerno življenje, v boj za spremembo neenakopravnih in izkoriščevalskih družbenih odnosov. Odkrito, načelno in kritično se je boril proti obstoječemu buržoaznemu režimu na za njega svojstven način: hrabro in odločno. Boril se je organizirano, proti šestojanuarski diktaturi in za enotnost komunistične partije ter za nujnost organiziranja delavcev v revolucionarnem boju proti izkoriščevalcem.

Znan je njegov referat v zagrebški partijski organizaciji, s katerim je prelomil s frakcijami, s frakcijskim težnjami ter posta-

(Nadalj. na 2. strani)

SKLONILI SMO GLAVE...

(Nadalj. s 1. strani)

vil v ospredje, da mora partija delovati v širokih množicah industrijskih delavcev, da mora biti torej povezana z razredom in najširšimi ljudskimi množicami. Njegova odločnost na procesu v Zagrebu, kateri so se čudili vsi buržoazni časopisi, je še enkrat pokazala, da gre za izjemno osebnost, za človeka, kateremu izkušnje iz oktobrske revolucije, spoznanja in krivice delavcev ter znanje marksizma in leninizma zares predstavljajo osnovo zaustvarjalno uporabo marksizma kot revolucionarne teorije, za spremembo družbenih odnosov in ustvarjanje nove družbe.

Njegovo revolucionarno delo je bilo vzrok, da je bil vseskozi preganjan in večkrat zaprt, pa je kljub temu stalno proučeval marksistični nauk in organiziral partijsko delo. Nj bilo sile, ki bi lahko preprečila izražanje njegovih revolucionarnih hotenj. Komunisti, ilegalno organizirani, so bili takrat edina sila, ki so na podlagi Titovega koncepta revolucije pripravljali in usmerjali izkoriščane množice za odpor proti režimu.

Njegov boj je bil neprestano povezan z nacionalnim vprašanjem, kajti boj za uresničitev enakopravnosti zatiranih narodov je bil sestavni del boja za odpravo zatiranja in izkoriščanja nasploh. Zato se je tovariš Tito zavzemal za ustanovitev nacionalnih komunističnih partij, kar je bilo sklenjeno prav na IV. državni partijski konferenci leta 1936 v Goricanah pri Medvodah.

Dobro se je zavedal dejstva, da imajo različne svetovne sile močne interese po podreditvi naših narodov. Prav on je učil in tudi v praksi izvedel, da se katerikoli jugoslovanski narod svobodno in napredno razvija le v enakopravnosti in združenju povezavi z ostalimi bratskimi jugoslovanskimi narodi. Večkrat je rekel, da je »bratstvo in enotnost za nas največja pridobitev, ki jo moramo varovati pred vsemi tistimi, ki bi kakorkoli želeli, da bi se vrnilo preživelo«.

V več kot polstoletnem ustvarjalnem udejstvovanju je ustvaril revolucionarno avantgardo delavskega razreda, partijo, kateri od leta 1973 daje pečat in vlogo, partijo, ki je vseskozi tesno povezana z delavci, mladino in kmečkim prebivalstvom, partijo, ki se je kot edina sila dobro organizirala in postavila cilje za doseg nacionalne in socialne osvoboditve. Znaše njegove prerokke besede na 5. državni konferenci tik pred začetkom II. svetovne vojne: »Na svidenje v svobodni deželi!«

Dokazal je, kar je oborožena vstaja in oborožena revolucija potrdila, da je izreden strateg, tako v političnem kot tudi vojaškem pogledu. Najširši sloji ljudskih množic so se odzvali klicu KPJ k oboroženemu odporu prav zato, ker je le-ta pod Titovim vodstvom pokazala na jasno revolucionarno perspektivo, kar se je pokazalo tudi v sklepih II. zasedanja Avnoja, ki so opredelili temelje in pot nadaljnega razvoja narodov in narodnosti Jugoslavije.

Oborožena revolucija je ustvarila nov tip vojskovanja. Partizanske enote so postale oborožena sila ljudske revolucije. Ta dolgotrajna vojna je pripeljala k zmagi. Pod njegovim vodstvom se je

rodila koncepcija splošne ljudske obrambne vojne, koncepcija, ki je pogoj za našo neodvisnost in svobodo in jo gradimo kot sestavni del družbenega sistema socialističnega samoupravljanja. Prav z njo neprestano utrjujemo naše izhodišče — znane besede tovariša Tita:

»Živimo, kakor da bo sto let mir, vendar se pripravljajmo, kakor da bo jutri vojna.«

Vojaške in revolucionarne pridobitve II. svetovne vojne smo lahko uresničili le ob kar največjem zavzemanju za mednarodno priznanje narodnoosvobodilnega gibanja in nove Jugoslavije, pri čemer je vloga tovariša Tita neprecenljiva. In ne samo to. Socialistična samoupravna Jugoslavija je postala gibalna sila v gibanju neuvršenih, naš predsednik pa njegov duhovni vodja.

V novih zgodovinskih okoliščinah, na začetku socialistične graditve, je tovariš Tito vodil revolucijo narodov in narodnosti Jugoslavije po poteh, ki so bile nadaljevanje izvirnih poti iz predvojnega obdobja in skladno s posebnostmi jugoslovanske socialistične revolucije in graditve socializma. Prav zato je dalj časa trajal boj, ne samo za obrambo naše neodvisnosti, temveč tudi za našo pravico do samostojnega socialističnega razvoja. Večkrat je poudaril, da je bila odločitev, ki jo je sprejel v zvezi z Informburojem, ena najtežjih v njegovem revolucionarnem delu in življenju. Toda od prvega trenutka mu je bilo jasno, da ta brezkompromisni odpor ni bil samo v korist Jugoslavije in naše revolucije, ampak tudi v korist nadaljnje usode socializma v svetu.

Takrat je šlo za plebiscitarno podporo ljudskih množic, ki so videle v smeri nadaljnega razvoja, ki jo je opredelil tovariš Tito, svojo revolucionarno in življenjsko perspektivo — in to perspektivo vidimo tudi danes.

Vedno se je zavzemal za spoštovanje načel suverenosti in neodvisnosti vsake države, za pravico do samostojne in neodvisne poti v socializem.

Po prvih izkušnjah socialistične graditve je opozarjal na pojave deformacij v socialistični graditvi in pozival k boju proti birokratizmu, za razvijanje vse-ljudske pobude in za vključevanje delovnih množic v družbenopolitično življenje. Na tej podlagi je bila sprejeta odločitev o uvedbi delavskega samoupravljanja kot oblike diktature proletariata, kjer se izraža oblast zveze delavskega razreda z drugimi delovnimi ljudmi ob vodilni in ustvarjalni vlogi zveze komunistov.

Uresničujejoč samoupravljanje v vseh sferah družbenega življenja uresničujemo osrednjo strateško zamisel tovariša Tita in klasičkov marksizma o osvobajanju dela, delavskega razreda in družbe kot celote. Krepitev družbene lastnine proizvodnih sredstev, socialističnih samoupravnih odnosov in razvijanje specifične vloge zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij pri izgradnji sistema socialističnega samoupravljanja so bile skozi vse petintridesetletno povojno razdobje v središču prizadevanj nas vseh.

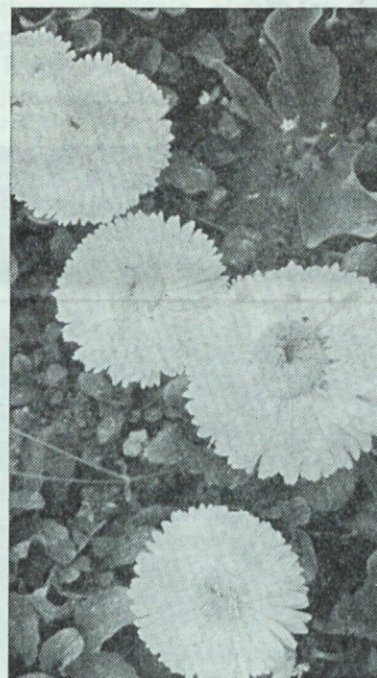
Naša socialistična samoupravna družba se je skozi celotno raz-

vojno razdobje srečevala tako z objektivnimi kakor subjektivnimi težavami in problemi.

Priznati moramo, da smo bili tudi na razpotjih, ki smo jih laže in učinkoviteje premagali prav ob revolucionarnih prizadevanjih našega drugega voditelja.

Tovariš Kardelj, njegov najožji sodelavec, je ob neki priložnosti poudaril, da so bile prav Titove osebnostne lastnosti izvor njegove revolucionarne sile. Spomnimo se samo na 21. sejo predsedstva CK ZKJ in na njegovo pismo leta 1972, kjer je bilo to še posebno izpostavljeno. Takrat je tovariš Tito dejal: »Sedanja etapa revolucije je odločilna za razvojne smeri in usodo socializma v Jugoslaviji. Bistvo je v tem: ali bo delavski razred zagospodaril s celotno družbeno produkcijo in zagotovil odločilno vlogo pri političnem in družbenem odločanju, ali pa se bodo okrepili tisti odnosi in sile, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda, socializma in samoupravljanja.«

Z okrepljeno družbenopolitično dejavnostjo, z uveljavljanjem ustavnih dopolnil in nove ustave ter zakona o združenem delu se je pomembno okrepila ekonomska in politična oblast delavcev in delovnih ljudi. Socialistični samoupravni odnosi, navdihnjeni s Ti-

Cvetje v slovo (Foto E. L.)

tovimi idejami o socializmu, samoupravljanju, demokraciji in svobodi, se vse bolj razvijajo.

Jugoslovanski narodi, zbrateni in enotni smo takrat, danes in bomo v prihodnje dosledno in brezkompromisno izvajali zastavljene revolucionarne Titove cilje.

Te jasne cilje bomo uresničevali ob poglobljanju vloge socialistične zveze delovnega ljudstva kot frontno organizirane in delujoče socialistične sile, ob povečanju dejavnosti sindikata pri utrjevanju delavčeve oblasti, ob množičnem vključevanju mladih delavcev in študentov v zvezo socialistične mladine; ob nenehnem obujanju in ohranjanju revolucionarnih pridobitev s pomočjo zveze združenj borcev in ob dejavnosti vseh družbenih organizacij in društev, ki pomembno

Nešteto je bilo podpisov v knjigi žalosti, s katerimi smo izrazili vso bolečino, spoštovanje in ljubezen do tovariša Tita (Foto: M. M.)

vplivajo na izgradnjo socialistične samoupravne zavesti.

Vemo, da tovariš Tito ni bil suženj godem, receptov in avtoritet. Vedno znova je kritično preizkušal, sprejemal ali zavračal rešitve in pri tem izhajal iz izkušenj in konkretnih pogojev boja za socializem.

Poudarjal je pomen idejnopolitičnega in vsestranskega izobraževanja vseh delovnih ljudi, še posebej pa komunistov:

»Naš delovni človek je v takšnem položaju, da preko svojega delovnega mesta sodeluje pri odločanju o vseh vprašanjih svoje delovne organizacije, svoje občine in skupnosti v celoti. Takšen položaj terja od njega tudi globlje razumevanje zakonitosti družbenega razvoja. Vse to pa zahteva od članov ZK še več. Razpolagati morajo z znanjem, na podlagi katerih bodo sposobni analizirati odnose in razmere, v katerih delujejo, in v množici različnih interesov najti rešitve, ki bodo krepile socialistično samoupravljanje.«

Ob njegovih delih se bodo učile nove in nove generacije; usposabljal se bodo današnji in jutrišnji rodovi za enako silovit boj, kakor so se borili prejšnji rodovi.

Tito je nenehno skrbel za naš samoupravni razvoj. Veliko je potoval iz kraja v kraj po naši domovini, se pogovarjal z delovnimi ljudmi mest, vasi, tovarn, pojašnjeval in svetoval, kako delati na vseh področjih življenja in dela. Tako je bil pogosto tudi pri nas, v Litostroju. Dal nam je celo svoje ime. To je bilo takrat, ko je prisostvoval otvoritvi Litostroja, ko je stekla prva litina v novo zgrajeni livarni. Prepričan v prihodnost našega razvoja je dejal: »Mi potrebujemo samo mir in nič drugega, da bi lahko mirno gradili tisto, kar smo si zadali za nalogo. Naj vam bo ta tovarna, mnogo drugih tovarn in vse tisto, kar smo do danes storili, dokaz, da bomo uresničili vse, za čemer težimo.«

Vsako srečanje z njim nam je dalo nove moči in polet pri vsakodnevem uresničevanju nalog. Tako je bil vedno, vsak dan prisoten med nami. Nazadnje smo bili skupaj pred slabimi petimi leti, ko smo proslavljali 25-letnico samoupravljanja. Takrat je tovar. Tito dejal: »Zdaj se spominjam tudi časov, ko sem pred tridesetimi leti delal v tovarni Tönnies. To so bile pravzaprav barake in ne poslopja. Delal sem pri majhnih turbinah. Kot mlad mehanik sem strgal medeninate lopate turbin. Delovne razmere so bile ze-

lo težavne: prostori so bili zelo zadušljivi in tesni, pa prah in slabe plače. Delali smo po 12 ur na dan. Ko danes gledam to veliko tovarno, ki svoje izdelke prodaja skoraj po vsem svetu, se ne morem načuditi. Take izredne in lepe uspehe smo dosegli v socialistični Jugoslaviji. To je možno samo, ker smo socialistična država in ker smo razvijali samoupravljanje.«

Zgodovina socialistične Jugoslavije je bila v preteklih desetletjih zgodovina Titovega življenja in delovanja. Taka je bila tudi zgodovina razvoja Litostroja — saj smo vse, kar smo delali, delali za svetle cilje, h katerim nas je vodil tovariš Tito. To so bili cilji ustvariti človeka vredno življenje v svobodni, samoupravni socialistični družbi, v neodvisni domovini, v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti v enakopravnem sožitju z vsemi drugimi.

Ustavilo se je srce velikana našega časa, tovariša Tita. V globoki žalosti smo presunjeni, saj je bil Tito del našega vsakdanjega življenja in svetovnega dogajanja. Toda delo, ki ga je opravil Tito za nas in človeštvo, vse, kar je zgradil skupaj s svojim ljudstvom, vse to je tukaj, vse to je prisotno v vseh porah našega življenja, vse to bo ostalo, se razvijalo, dokler bomo hodili naprej po poti, ki nam jo je v bodočnost začrtal Tito. To pa je naša pot in naša obveza je, da ohranimo in razvijamo bogastvo, ki je naša svobodna, lepa domovina, naše bratstvo in naša enotnost, naša socialistična samoupravna ureditev, naš velik mednarodni ugled, naša sreča. Tako bo Tito vedno z nami, tako bomo tudi mi črpali moč za nove napore in premagovali težave, kot smo jih doslej.

Tito! Bil si naša preteklost in si naša sedanjost, a si tudi naša bodočnost.

Tovarišice in tovariši!

Z neizmerno bolečino se poslavljamo od velikana naše revolucije, od našega voditelja in učitelja. Vendar zagotavljamo, da bomo na naši nadaljnji poti izgradnje socialističnih samoupravnih družbenih odnosov sledili poti, ki jo je izklesala herojska osebnost našega maršala Tita.

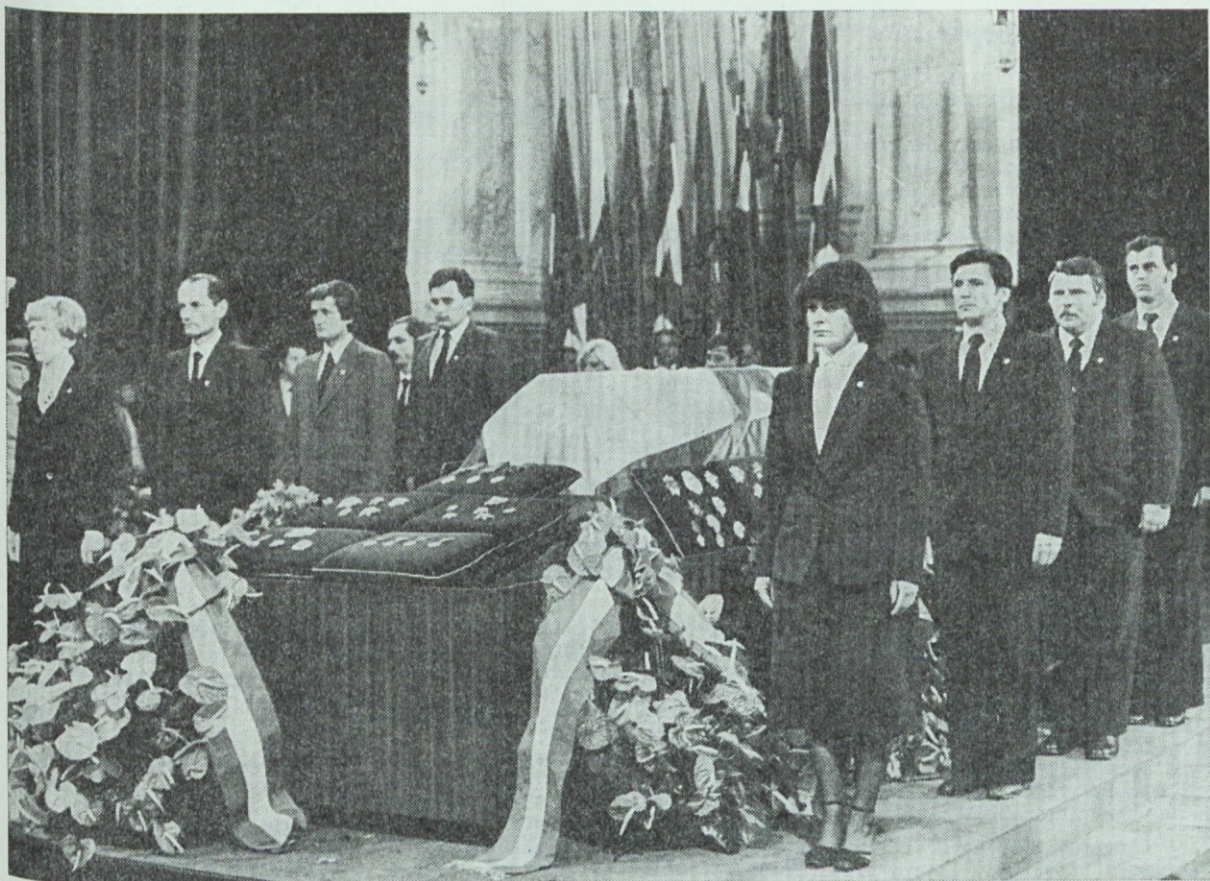
To je pot svobode, samoupravljanja, enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, premagovanja blokovskih nasprotij in krepitev gibanja neuvršenosti.

Slava herojskemu liku našega maršala Tita!

Tita ni več. Bil je veliki sin majhnega naroda. Veliko srce, ki je toliko ljudem pomagalo, želelo dobro, je obstalo. Vendar pa Tito ni odšel. Tito — to smo mi — to je Jugoslavija, to je naša domovina (Foto: Janez Zrnce)

DELEGACIJA TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ NA ČASTNI STRAŽI

Nemo, tiho, v imenu vseh nas ... (Foto: arhiv Borbe)

7. maj 1980, dan enak drugim, pa vendar tako drugačen za slehernega izmed nas, dan ko se je v naša srca naselila globoka žalost, bolečina nam je rezala srce z vso ostrino — umrl je naš TITO! Tito, ki smo ga imeli vsi za svojega vzornika, voditelja, neutrudnega borca za mir in svobodo ter neodvisnost, človeka, ki ni priznaval porazov.

Tega dne je iz naše delovne organizacije, ki ponosno in dostojanstveno nosi ime našega voditelja tovariša Tita, odpotovala osemčlanska delegacija v Beograd, da se v imenu vseh delavcev Titovih zavodov Litostroj pokloni ob krsti s posmrtnimi ostanki predsednika SFRJ.

V delegaciji za častno stražo so bili: Jure Vulkan, Vukoslav Živković, Slavica Mrkun, Mira Šček, Miroslav Podbevšek, Srečko Pirc, Marjan Zele in Jovo Degenek.

Delegacija je ob 8. uri odpotovala z brniškega letališča v Beograd. Na surčinskem letališču je našo delegacijo in delegacijo iz delovne organizacije Titan, Kamnik, ki sta bili tudi edini delovni organizaciji iz Slovenije, pričakal minibus, ki nas je odpeljal v Beograd do osnovne šole Drinke Pavlovič. Tu so nas sprejeli predstavniki iz protokola skupščine SFRJ in nam povedali, da se bo naša delegacija poslovila od maršala Tita ob 16. uri in 23 minut in smo tako do 15. ure prosti.

Nato smo odšli na naše predstavništvo, ki ima svoj sedež na Kosovski ulici, nasproti skupščine SFRJ.

Ogledali smo si našo prestolnico — Beograd. Vsi vemo, da v Beogradu življenje dejansko ne zamre niti ponoči, vendar tedaj je bilo vse drugače. Mesto je v svoji bolečini in žalosti, zavedajoč se nepopisne izgube ob smrti našega ljubljene Tita, zanemelo. Dajalo je vtis globokega spoštovanja, dostojanstvenosti in ponosa, da imajo sedaj za vedno Tita v svojem mestu, kakor tudi v svojih srcih. Stotero in stotero ljudi je stalo v vrstah in čakalo, spoštljivo in potrpežljivo, da se bodo lahko poklonili in s tem še enkrat, kakor mnogokrat do sedaj, dokazali svojo neizmerno ljubezen in svoje neizmerne spoštovanje. Nihče izmed njih še vedno ni hotel in ni mogel dojeti, da ga ne bodo več čakali na ulicah, ga pozdravljali ter mu zaželeli dobrodošlico, ko bi se vračal s svojih potovanj. Niso mogli verjeti, da jih ne bo več pozdravljal s svojim prešernim nasmehom, da ne bodo več bral in videli na njegovem obrazu sreče ob ponovnih snidenjih, da se ne bo mogel z njimi veseliti novih delovnih zmag...

Ob 15. uri smo odšli v prostore osnovne šole Drinke Pavlovič. Od tu smo skupaj z drugimi delegacijami iz vseh krajev naše domovine odšli v malo dvorano skupščine SFRJ, kjer smo čakali na določeno uro. Ob 16. uri in 23 minut smo odšli v avlo skupščine, kjer smo se kot častna straža ob krsti predsednika Tita poklonili v imenu vseh naših delavcev. Vendar to ni bil zadnji poklon velikanu naše revolucije, velikanu številnih zmag. Še se mu bomo poklonili, v nas vseh je trdna odločnost, da nadaljujemo pot izgradnje socialistične samoupravne demokracije, naši delovni ljudje nosijo v svojih srcih svojega Tita, od koder ne bo nikoli odšel. Srečna je naša generacija, da je imela velikanov vseh velikanov za svojega voditelja, ki nas je naučil delati, spoštovati, ljubiti in se pogumno boriti za vse, kar imamo.

S. Mrkun

SPOMINI NA SREČANJA S TOVARIŠEM TITOM

Tovariš Tito je obiskal našo delovno organizacijo kar osemkrat. Z njegovo neposrednostjo, pristrčnostjo in tovariškim pristopom je na mah osvojil srca Litostrojčanov, ki so ga vedno pričakali kot starega prijatelja. Najlepši obiski so bili, kadar je prišel sam. Tedaj je bilo več časa za sproščene pogovore in se je tudi protokol moral podrediti že legendarno preprostim navadam našega predsednika. Že ob pogledu in stisku rok je splahnela vsa trema in začel se je pogovor, za katerega je vedno kazalo, kot da je le nadaljevanje tistega od včeraj. In takšnega — živahnega, sproščenega, neposrednega pa tudi pronicljivega, se bodo delavci Litostroja spominjali tovariša Tita še dolgo, dolgo vrsto let. Kajti bil je več kot samo predsednik...

je, in sicer v Gani. Tovariš Tito je povabil na svojo ladjo Galeb, ki je bila zasidrana pred Akro, vse Jugoslovane, ki so delali v Gani. Povabljenih je bilo veliko ljudi, nekdo med njimi pa je tovarišu Titu omenil, da sta prisotna tudi dva Jugoslovana, ki sta Gano že prej prepotovala in jo tudi dokaj dobro poznata. Seveda ju je tovariš Tito takoj želel spoznati in izvedeti kaj več o njih. Vtisih, saj je sam pravkar začel svoj državniški obisk v tej državi. Tako so tovariš Tito, tovariš Šturm in tovariš Žunić — predstavnik Energoprojekta, sedli za mizico in se začeli pogovarjati. Tovariš Šturm se tega tako spominja: »Že takoj na začetku s kolegom nisva imela nobene teme. Tovariš Tito je imel tak pri-

(Nadalj. na 4. strani)

Učenci IC o Titu

Bila je nedelja, ko sem se s stricem vračal proti domu. Deževalo je. Avto je mirno požiral kilometre, stric je prižgal radio in poslušal športna poročila. Nenadoma je nastala tišina. Iz radia se je zaslil globok glas napovedovalca, ki je sporočil novico o smrti predsednika Tita. V rahli dremavici sem se sunkovito stresel, se nagnil naprej, zastal mi je dih. Stric je upočasnil vožnjo. Nekaj časa sva oba ostala tiha, samo spogledala sva se in tihoto je motil le dež, ki je padal na vetrobransko steklo, in brisalci, ki so enakomerno brisali dežne kaplje. Zmanjkalo nama je besed. V srcu me je stisnilo. Nisem mogel verjeti te krute resnice, ki pa je bila vendar tako neizbežna. Nič drugega mi ni sedaj odmevalo v mislih, kot ta napovedovalčev glas: smrt... smrt... Možgani so bili napeti kot struna kitare, ki ob vsakem dotiku lahko zazveni nežno, lahko pa tudi grozeče.

Kmalu sva prispela v Ljubljano. Bila je tiha. Hiše so se pogrez-nile v molk, zastave so togo visele na drogovi. Tu pa tam je gorela luč. Dež je še vedno padal, ulice so bile prazne, mokre. Prispela sva. Doma so naju že čakali. Obrazi so bili resni, na njih ni bilo tistih žarečih oči in veselega smeha. Strmeli so zdaj v naju, zdaj v televizor. Stara mama je jokala, moja mama tudi, tudi jaz sem imel takrat vlažne oči in sem dušil jok. Stiskalo nas je v srcih.

Vemo, da nam je Tito pomenil vse bogastvo, ki ga je kdajkoli premogla Jugoslavija. In zdaj odhaja, zapušča nas, mora nas zapustiti, zakon življenja in smrti je močnejši od vsega. Toda ne zapušča nas njegova Jugoslavija, čeprav majhna, pa je vendar dovolj velika za vse nas, ki v njej živimo in v njej uresničujemo svoje cilje in naloge, ki smo si jih zadali. Res kruta je ta smrt, črna slutnja nas je zajela v teh dneh, postali smo resni, mrkih obrazov stopamo, pa vendar hodimo vzravnano, z visoko dvignjeno glavo, zakaj na Tita smo lahko in moramo biti ponosni.

Lojze Repar, 1. a

V spomin tovarišu Titu v avli IC (Foto: M. M.)

Odšel je, vendar mi, Titova mladina se bomo vedno spominjali njegovega toplega nasmeha na obrazu, ki nas je spremljal na vsakem koraku, na delovnih akcijah, povsod...

Drago Županič, 1. d

Kruta novica, ki je prišla iz Kliničnega centra, je v nedeljo, 4. maja 1980 pretresla ves svet, najbolj pa vse jugoslovanske narode. Novica, da je ob 15. uri in 5 minut prenehalo biti srce tovariša Tita, je še posebej pretresla mene osebno. Sprva sploh nisem verjel, da ne bom več videl nasmejanega obraza in tistih njegovih oči, iz katerih je sevala topla ljubezen do vsakogar. Tito je umrl, njegov duh in njegova dela pa bodo živela z nami. Tito — to smo mi vsi.

Tita sem osebno videl večkrat. Prvič v Čateških toplicah. To je bil zame najlepši trenutek. Videl sem človeka, o katerem so napisane knjige, o katerem pojejo pesmi, o katerem uči zgodovina, katerega spoštuje ves svet. Drugič sem ga videl ob otvoritvi novega mostu čez Savo pri Brežicah. Ko je pripeljal njegov avto, je velika množica začela vzklikati v pozdrav heroju, borcu za enakopravnost, graditelju naše ureditve, vodji revolucije. Med govorom je tovariš Tito poudarjal, naj čuvamo bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, ker le tako se bomo razvijali naprej. Govoril je še, da se sedaj, ko je most zgrajen, ne smemo ustaviti, da moramo graditi še naprej, za naslednjo generacijo. Tretjič sem Tita videl v Krškem, ko je položil temeljni kamen za jedrsko elektrarno. Četrthi sem ga videl v Ljubljani ob zadnjem slovesu njegovega sodelavca, soborca in prijatelja Edvarda Kardelja. Takrat sem videl Tita prvič nenasmejanega, a vendar ponosnega, kot vedno dostojanstvenega, vsak hip pripravljenega, da pomaga sočloveku.

Zares sem imel srečo, da sem živel v njegovi dobi, da živim v njegovi domovini, ki jo je tako uspešno vodil. Zato slava in hvala za vse njegovo delo in trud.

Andrej Bahčič, 3. e

Čakali smo, upali, sktiskali pesti, da bi ozdravel, vendar tega nismo dočakali. Vest, ki je prišla pozno popoldne, nas je pretresla. Prenehalo je biti veliko srce našega Tita. Napeti moramo vse svoje sile in izpolniti naloge, ki smo si jih zadali. Obljubljamo, da bomo še bolj gospodarili, da bomo še naprej utrjevali bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije, da bomo kot svoje oko varovali našo svobodo in neodvisnost, da bomo hodili po samoupravnih poti.

Stefan Dukarič, 1. d

SPOMINI NA SREČANJA S TOVARIŠEM TITOM

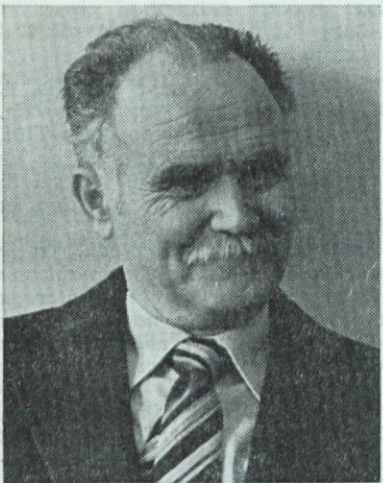

Tovariš Jože Šturm z ostalimi Jugoslavlani na sprejemu pri tovarišu Titu na ladji Galeb (na sliki drugi desno od tovariša Tita)

stop, da se ti je zdelo, kot da se pogovarjaš s starim znancem ali prijateljem. Pri njem nisi imel občutka, da je predsednik države.

Veliko naju je spraševal o najnjeni poti, o vtisih, o pokrajini, gospodarskih možnostih in ljudeh. Zanimala ga je vsaka podrobnost in želel je izvedeti vse. Ker se je tudi sam peljal z vlakom v notranjost Toga, je primerjal svoja opažanja z najinimi in nama tudi sam pripovedoval o svojih vtisih. Pogovor je bil nadvse sproščen, a obenem tudi delaven. Videti je bilo, da tovariša Tita zanima vse in je iz sogovornika znal izva-
biti tudi take podatke, ki bi se nemara komu zdeli čisto nepomembni. Čeprav je za tako vrsto sprejema to povsem nenavadno, se je z nama pogovarjal dobre pol ure, potem pa se je spet posvetil ostalim gostom. Ob koncu sprejema smo se tudi slikali in ta fotografija mi je najlepši spomin. Tudi tega srečanja in pogovora ne bom nikoli pozabil.

Nadvse lepe spomine na predsednika ima tudi **Ivan PAVŠELJ**, ki dela v tozdu Prodaja. Tudi on se je srečal s tovarišem Titom dvakrat. Prvič je bilo to leta 1951, ko je tovariš Tito obiskal Litostroj. Tedaj je bil tovariš Pavšelj prvi predsednik delavskega sveta in samoupravljanje se je šele začelo. Tovariš Tito je po ogledu tovarne prišel v delavski restavracijski, kjer so bili tudi ostali delavci Litostroja. Želel je spoznati ves upravni odbor delavskega sveta in ko so člani upravnega odbora prišli k njegovi mizi, se je kmalu začel pogovor.

»Ne vem, kaj je bilo v njem, da se je tako zelo znal pogovarjati,« pravi tovariš Pavšelj. »Že po nekaj besedah je tako znal voditi in sprostiti pogovor, da smo se pogovarjali kot stari znanci. Vsa trema in vsa nelagodnost sta izginili ni lahko smo klepetali o vsem mogočem. Zanimali so ga naši vsakdanji problemi, poti, ki so nas privedle v Litostroj, težave, s katerimi se srečujemo delavci Litostroja, pogovarjali smo se o otrocih, standardu in še marsičem. Nekaj izrednega je bilo v njem, nekaj, kar se ne da opisati. Ponosen, da sem Jugoslovan in da živim v državi, ki jo vodi

tovariš Tito, pa sem bil, ko sem službeno delal tudi v številnih deželah v razvoju. Ni bilo važno, kje sem — povsod so poznali ime Tito, ki je bil za njih simbol boja za socialno in nacionalno svobodo. Bil je zares velik človek.

Zelo rad pa se tovariš Pavšelj spominja tudi drugega srečanja s tovarišem Titom. To je bilo leta 1957, ko je tovariš Tito spustil v pogon našo tedaj največjo električno Mavrovo v Makedoniji. Tovariš Pavšelj mu je moral povedati, katero ročno kolo je treba zavrteti, šlo pa je dosti lažje, če si ga ob vrtenju tudi malo pritisnil. Še malo prej ves tog in poln treme je ob dobro razpoloženem predsedniku, ki mu vrtenje kolesa kar nikakor ni šlo, tiho dejal: »Mar ste oslabei, tovariš predsednik?« Tovariš Tito pa se je prijateljsko nagnil k njemu in mu hudomušno odvrnil: »S tem je treba delati zelo pazljivo!« Niti malo mu ni bila mar opazka tovariša Pavšlja, temveč je gledal, da bi mu kar najhitreje odvrnil z enako mero, s tem pa je tudi vzpostavil prijateljski in sproščen odnos.

Srečanja s tovarišem Titom pa se spominja tudi tovariš **Milan SPOLAR**, ki je bil v Litostroju že od vsega začetka. Sedaj je že upokojen, zelo živo pa se je spomnil besed tovariša Tita, ko smo ga ob 30-letnici tovarne in obenem tudi tridesetletnici njegovega dela v Litostroju vprašali po njegovih spomnih na prva leta izgradnje. O povojni izgradnji in o srečanju s tovarišem Titom je dejal (povzetele po julijski številki časopisa Litostroj iz leta 1977): »To so bili težki časi, pa tudi lepi. Težki zato, ker smo živeli v pomanjkanju, lepi pa, ker smo bili po tolikih letih zatiranja in neusmiljene borbe s fašistično drhaljo svobodni, polni delovnega elana, polni načrtov za bodočnost in smo tako rekoč z lastnimi rokami z vsakodnevnim udarniškim delom gradili naš Litostroj.

Ko nas je tovariš Tito prvič obiskal, bilo je to spomladi leta 1947, in se po ogledu gradbišča tu na dvorišču pred sedanjim splotjem transportnega obrata zadržal med nami (bilo nas je tedaj še zelo malo, nekaj deset) ter nas povprašal, kako živimo, sem mu z zavestjo, da smo v naši, svobodni Jugoslaviji pripravljeni na vsakršne žrtve, odgovoril, da nam je dobro. Tovariš Tito pa me pogleda in reče: »Vem, da vam ni dobro, da nimate vsega, kar bi potrebovali in da si zategujete nas. Vem pa tudi, da verjamete v bodočnost, v kateri bo imel vsak delovni človek dostojno življenje in da danes prav zaradi tega prepričanja trdo delate in brez godrnjanja trpite pomanjkanje.«

Tovariš Tito je imel prav. Iz ruševin teden domovine je zrasla nova Jugoslavija, ki so jo zgradile in vodile delavske roke. S tem se je uresničila vizija vseh predvojnih delavcev in cilj, kakršnega smo si zastavili pod vodstvom tovariša Tita.

M. M.

NAŠEGA TITA SO POZNALI TUDI V NAJBOLJ ODDALJENIH KRAJIH SVETA

Vsakokrat, ko sem se znašel v tujini, sem bil bolj ponosen na našega Tita, kajti Tito je bil znan prav vsem, tudi takim, ki niso vedeli niti, kje je naša dežela.

Gvinejo smo poznali kot precej zaostalo deželo, ki si je izbojevala svobodo. Tito je bil vzor gvinejskemu osvobodilnemu gibanju. Ob prihodu na letališče je bila formalnost hitro opravljena, takoj ko je bilo izrečeno ime Tito. Gvinejski delavci, ki so skupaj z našimi gradili elektrarno, niso vedeli, kje je Jugoslavija, niti niso vedeli, kdaj in kje je bila druga svetovna vojna, toda vsi so vedeli, da je Tito veliki revolucionar, vodja osvobodilne vojske, ustanovitelj nove družbe, nove Jugoslavije, katero je združil v trdno državo.

V Keniji, kjer so nam takajšnji delavci pomagali pri montaži turbinske, generatorske in hidromehanske opreme, so bili bolj sproščeni in veseli kot tisti, ki so delali z nekaterimi tujimi družbami. Močno so se zavedali, da je Tito tisti, ki podpira neuvrščene dežele, zato so bili ponosni in imeli so se za privilegirane, če so delali z nami. Vsi so vedeli, da je Tito naš vodja. Tito je bil tudi njihov vzor. Zavedali so se, da je Tito tisti, ki podpira človeško svobodo vseh narodov, prav posebej pa dežel v razvoju oziroma neuvrščenih dežel, teh pa je na črnem kontinentu največ.

V Tanzaniji smo gradili hidroelektrarno tako kot v Keniji globoko pod zemljo. Ponosen sem bil da dobavljamo opremo za elektrarno prav Jugoslavlani, gradbeni dela pa so izvajale zahodne družbe. Najbolj me je tam preseñetil človek, ki je bil po vojni izgnan iz sosednje dežele zaradi sodelovanja s fašizmom ter odšel v Tanzanijo, vendar priznava, da je Tito človek, katerega med vsemi državniki najbolj spoštuje. Rad je poudarjal, kako smo se Jugoslavlani pojavili v tujini z moderno opremo elektrarn. Vse je pripisoval velikemu človeku, našemu Titu!

»Vi imate Tita,« mi je večkrat rekel. »Čuvajte ga, on je tisti, ki vas je naredil velike. Vem tudi, da ga imate radi in da ste se zagrizeno z njim borili, zato se veselim vaših uspehov.«

Z domačim prebivalstvom je bilo podobno kot v Keniji. Vsi so vedeli, da je Tito njihov prijatelj, da je ustanovitelj neuvrščenih dežel, prijatelj, ki pomaga v težkih trenutkih.

Nova Zelandija je povsem kapitalistična država. Na ekonomskem področju je močno vezana na Commonwealth, morda še bolj na Veliko Britanijo. Politično sploh ni aktivna, dogodki po svetu je ne zanimajo in zelo sem bil presenečen, da je vsak poznal našega predsednika Tita. Takoj ko sem se seznanil z ljudmi, so me že spraševali: »Kako vaš predsednik Tito?« Večkrat so mi postavili vprašanje, na katerega je Tito odgovoril že pred leti, namreč, kaj se bo zgodilo po njegovi smrti. Z lahkoto sem ponovil tisto, kar je Tito sam odgovoril! Pot, ki nam jo je začrtal, je prava, te se bomo držali in to smo že v razvojnem povojnem obdobju v celoti dokazali! Povsod pa sem našel veliko spoštovanje do Tita. Tudi v najbolj oddaljenih deželah so vsi vedeli, da je naša dežela sestavljena iz republik, avtonomnih pokrajin, da je Jugoslavija dežela z več narodnostmi, da je veliko število manjšin, kjer so vsi enakopravni v novi samoupravni družbi, novi Jugoslaviji. Prav posebej pa so govorili spoštljivo o Titu takrat, ko je tekla beseda o neuvrščenosti, kajti politika, ki jo je vodil naš Tito, je edinstvena in sprejemljiva za vse, tudi za najbolj kapitalistične dežele. Vsi so vedeli, da je Tito po šesti konferenci neuvrščenih v Havini s svojim mirnim in konstruktivnim govorom pokazal, kaj je in kaj mora biti neuvrščenost. Titov go-

vor so takrat objavili prav vsi in vsi po vrsti so odobraval Titovo potezo. Malo manj so ljudje vedeli o našem samoupravljanju, toda z vsemi, s katerimi sem go-

voril, so vedeli, da smo se dvignili iz zaostalosti, da se je naš standard delovnih ljudi povečal preko vseh pričakovanj. Neki, ki so imeli priliko videti našo deželo, so se čudili, koliko novih hiš gradimo, koliko tovarn, naselij, otroških vrtcev itd.

Domovina je ena, zato sem bil vedno ponosen, ko sem slišal hvalo o naši deželi. Srečal sem se z najrazličnejšimi narodi in vedno sem bil presenečen, kako povsod spoštujejo Tita. Na Filipinih nekateri komaj vedo, kje je Jugoslavija, toda beseda Jugoslavija je dovolj, da vsak ve, da je Tito naš predsednik, da je človek, ki je dvignil narod, kateri danes s ponosom nadaljuje njegovo delo. Sredi Hongkonga me je mali prodajalec spominkov vprašal od kod prihajam in ko je izvedel, da sem Jugoslovan, je vesel dejal: »Pozdravite Tita!«

Mnogi so mi dejali isto: »Imate dobrega predsednika, vaš dežela je srečna, imate človeka, ki skrbi za vas kot oče, naredil vas je poznane, imate človeka, ki je uredil družbo, v kateri je enakopravnost, kjer ni več izkoriščanja.«

Venomer sem temu rad pritrjeval pa tudi sam sem s ponosom priznal, da ga imamo radi tudi mi, ne samo on nas, da smo ga zato postavili za dosmrtnega predsednika. Takšen, kakršen je bil on sam, nam bo ostal v spominu, takega bomo nosili v srcih, zato da bomo vedno mislili na njegove besede in delali kakor nas je učil, združeni v enotni novi Jugoslaviji.

S. Štokelj

Zgodovinski jubileji

11. aprila 1920 je bil v nekdanjem hotelu »Švicarija« v Tivoliju ustanovni kongres »Komunistične stranke Slovenije«, kjer so bili postavljeni temelji za nadaljnje organizirano delo komunistov in so mišljenikov. Komunistična stranka Slovenije je takoj enotno in zaglavno zastavila svojo zgodovinsko vlogo. Že naslednji teden sledijo rtični dogodki na Zaloški cesti. Revolucionarni val se stopnjuje med celotnim delavstvom na Slovenskem. Komunisti se vedno bolj trdno vežejo pri svojem delu, zato je potrebno združiti vse sile delavstva o takratni celotni Jugoslaviji. Borbeno moč proletariata se poveča, zato je potrebno takoj sklicati Socialistično delavsko partijo Jugoslavije (komunistov).

V juliju 1920 je sklican drugi kongres socialistične delavske partije Jugoslavije (komunistov), ki ga največkrat imenujemo vukovarski kongres. Na kongresu je bil dokončno sklenjen proces združevanja pa tudi proces odpadanja najbolj oportunističnega krila in voditelj socialdemokratskega gibanja. Center se namreč ni strinjal niti z oceno položaja niti z nalogami partije. V svojem predlogu akcijskega programa so smatrali, da revolucionarne sile v zaostali Jugoslaviji niso dovolj razvite in zato si ne morejo zastaviti naloge, da bodo prevzele politično oblast. Zavzemali so se za reformistično gibanje in ne za boj za revolucionarne spremembe. S tem so v glavnem pokazali svoj obraz, ki se je močno izoblikoval že v takratnih razmerah drugod po Evropi, da socialdemokracija ne more razrešiti temeljnih nasprotij med ljudskimi množicami, proletariatom in buržoazijo. Zato so se na kongresu ločili.

Kongres je sprejel program, statut in novo ime. Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov) se je preimenovala v komunistično partijo Jugoslavije.

Program je opredelil predvsem naslednja področja akcije in dela:

- boj za diktaturo proletariata,
- boj za ustanovitev ljudske vojske,
- boj za krajši delavnik,
- boj za večjo socializacijo oziroma vpliv socialističnih idej na veleposestvih, ki so prodirale z raznih koncev Evrope v Jugoslavijo.

Program je imel tudi pomanjkljivosti, saj sploh ne omenja nacionalnega vprašanja, čeprav je v mnogonacionalni in povrh še unitarni državi ta problem obstajal. Jasno je izhajal tudi iz nekaterih drugih poglavljih programa, da niso razumeli nacionalnega vprašanja in da je prav to vprašanje eno izmed ključnih vprašanj za združitev.

Program postavlja tudi nejasno vprašanje veleposestev, saj ni opredeljeno, kdo naj dobi zemljo za obdelovanje.

Vsebinska programa jasno kaže na to, da je partija še mlada in da odseva otroško dobo vsakdanjih slabosti, a je kljub vsem nedoslednostim in pomanjkljivostim vendarle očitno, da je KPJ že stopila na pot razrednega in revolucionarnega boja, in to je bilo v tistem trenutku najbolj pozitivno v programu.

Na vukovarskem kongresu partija ni popustila centristom in je kompromisno ime prve faze zedinjenja, ko je šlo za združevanje vseh naprednih sil zamenjala s čistim imenom Komunistična partija Jugoslavije. Noben centrist tudi ni bil izvoljen v vodilne organe partije, temveč je bilo izvoljeno enotno levičarsko vodstvo. Centristi, ki so bili na kongresu politično potolčeni, so kasneje v jeseni 1920. leta izstopili iz partije in izdali manifest opozicije, v katerem so pojasnili vzroke svojega izstopa.

Po Vukovarskem kongresu je imela KPJ dva velika uspeha. Na volitvah v Srbiji in Makedoniji je dobila v občinah večino in s tem v roke občinsko upravo v glavnih delavskih središčih.

Na volitvah v ustavodajno skupščino novembra 1920 pa je KPJ dobila 59 poslanskih mandatov v skupščini in postala tretja najmočnejša stranka v parlamentu in edina, ki je imela poslance iz vseh krajev države.

Zaradi teh uspehov komunistov se je preplašena buržoazija pripravljala na nasprotni udarec. Na vse mogoče podtalne načine so se lotevali komunističnih poslancev, ker pa ni imela dovolj uspehov, je vlada konec decembra 1920 izdala tako imenovano OBZNANO, s katero je bila prepovedana dejavnost KPJ in enotnih revolucionar-

Kako smo gospodarili

Ni še dolgo, ko smo na delavskih svetih načrtovali dokončno usklajene plane za leto 1980. Ob sprejemanju planov smo ugotovili, da so naloge, ki jih moramo v letošnjem letu izpolniti, če naj bo naše poslovanje uspešno in v skladu z resolucijskimi določili, zahtevne in terjajo od nas polno aktivnost skozi vse leto.

Iz obračuna uspeha za I. trimesečje lahko damo prve ocene uspešnosti poslovanja za leto 1980.

Obdobje treh mesecev je sicer prekratko, da bi se v njem odrazile vse značilnosti, iz katerih bi lahko sklepali o tem, ali bomo v letu 1980 uspeli izvršiti vse zadane naloge. Toda kot pravi pregovor — »Po jutru se dan pozna« — lahko po bolj ali manj uspešnem prvem trimesečju ocenjujemo tudi, kakšne so realne možnosti za uspešen zaključek leta 1980.

Osnovne značilnosti obračuna uspeha I. trimesečja so za delovno organizacijo in za celoto naslednje:

● Celotni prihodek znaša 831 milijonov din, kar je za 51 % več kot v istem obdobju lani, glede na letno planiranega pa to predstavlja 22 %.

● Porabljena sredstva so porasla na 550 milijonov din, kar je več kot v lanskem trimesečju oziroma 23 % letno planiranih.

● Dohodek smo dosegli v višini 281 milijonov din. V primerjavi z lanskim prvim trimesečjem je to za 82 % več, glede na letni plan pa 22 %.

● Obveznosti iz dohodka zna-

šajo 82 milijonov din, kar je za 52 % več kot v istem obdobju lani (21 % letnega plana).

● Čisti dohodek znaša 200 milijonov din in je za 99 % večji kot v samskem prvem trimesečju, to pa je 22 % letnega plana.

● Realizirani osebni dohodki znašajo 139 milijonov din, to je 83 % več kot v lanskem prvem trimesečju oziroma 26 % letnega plana.

● Skupna poraba — stanovanjski del je formiran v višini 13 milijonov din, kar je 68 % več kot lani oziroma 26 % letno predvidenega.

● Skupna poraba — splošni del je formiran v višini 19 milijonov din, kar je za 118 % več kot v istem obdobju lani oziroma 25 % letno predvidenega. Ker je pri tem skladu tolikšno povečanje v primerjavi z lanskim letom, je treba posebej opozoriti na izdajanje sredstev za vlaganja v družbeni standard (Fies, telovadnica).

● Rezervni sklad je formiran v višini 6,7 milijona din, kar je za 106 % več kot v istem obdobju lani oziroma 22 % letno predvidenega.

ju lani oziroma 22 % letno predvidenega.

● V poslovni sklad za obvezna posojila smo izdvojili 10,8 milijona din, kar je 15 % letno planiranih sredstev, v primerjavi z istim obdobjem lani pa je to neprimerno več, saj smo lani v prvem trimesečju lahko pokrili to obveznost iz rezultata le v višini 0,4 milijona din.

● V poslovni sklad za lastno razširitev smo izdvojili 10,6 milijona din, kar je sicer za 197 % več kot v lanskem trimesečju, vendar pa le 7 % letno planiranih sredstev.

Splošna ugotovitev bi lahko bila, da so v letošnjem prvem trimesečju doseženi dosti boljši rezultati kot v lanskem, vendar ne moremo mimo dejstva, da je bilo lansko prvo trimesečje relativno slabo. Izpolnjevanje planskih zadolžitev v preteklem trimesečju v višini 22 % povprečno neka-ko zadovoljuje glede na vsakoletne izkušnje, da je prvo četrtletje v letu vedno nekoliko slabše. Vendar pa je ob razpravah o doseženih rezultatih vsekakor potrebna podrobna analiza odstopanj od plana. Potrebno je analizirati izvrševanje akcijskih programov, da bi s še pravočasnimi ukrepi preprečili nadaljnja odstopanja od plana in zagotovili njegovo stoddostno izpolnitev.

T. Žižić

UGODNI REZULTATI V PRVIH TREH MESECIH

Akcijski program, katerega smo izvajali konec lanskega leta, je prispeval tudi k dobrim rezultatom prvega četrtletja 1980.

Priprava materiala in dokumentacije je bila solidna podloga za realizacijo naročenih proizvodov. Delovna organizacija Litostroja dosega dohodek v pretežni meri s skupnimi proizvodi s sodelovanjem TOZD, zato si bomo ogledali rezultate delovne organizacije, dosežene v prvem četrtletju v primerjavi z realizacijo prvega četrtletja 1979, srednjeročnim načrtom 1976—1980 in planom za leto 1980.

Interne informacije za mesec maj prikazujejo dosežene rezultate po temeljnih organizacijah in obeh delovnih skupnostih v primerjavi s planom in istim obdobjem leta 1979.

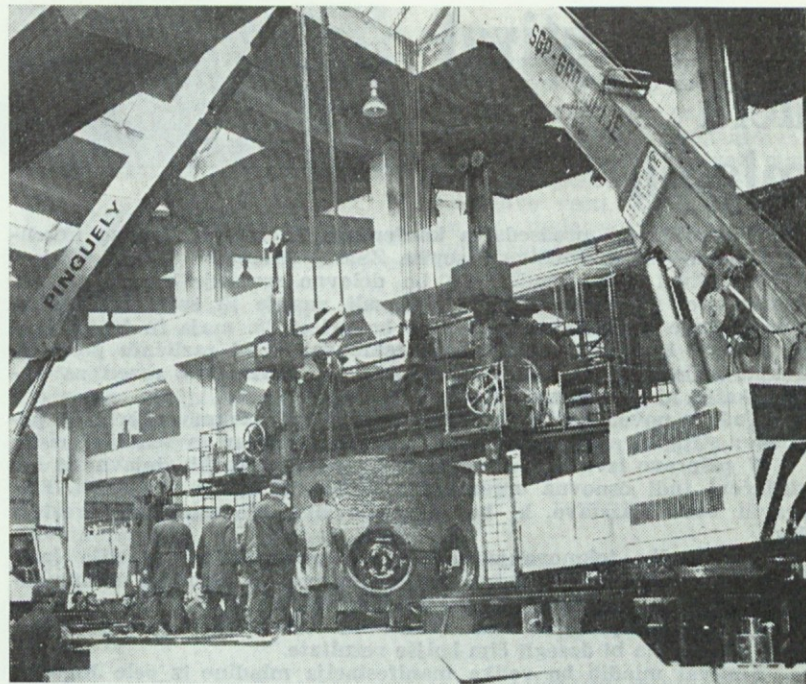
Podatki so četrtletni, zato prikazujejo indeksi na 25 preseg, pod 25 pa nedosegi predvidenega.

Doseženi dohodek na delavca 74.214 din je za 147 odstotkov večji kot leta 1979, 3 odstotke manjši kot plan in za 11 odstotkov večji kot predvideva srednjeročni načrt. Manjko pri planu je v nedovršeni proizvodnji, ki se je v tem obdobju močno povečala.

Dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (osnovnimi in obratnimi) je presežen s 97 % glede na isto obdobje 1979, kar je zelo ugodno v pogledu rentabilnosti poslovanja. Plana nismo dosegli iz istega vzroka kot pri dohodku.

Čisti dohodek na delavca je 52.639 din, kar predstavlja 163 odstotkov več kot lani, 9 odstotkov več kot srednjeročni plan ter 3 odstotke manj kot letošnji plan.

Akumulacija se je v primerjavi z dohodkom in čistim dohodkom izredno povečala, kar gre v

NAŠE ZMOGLJIVOSTI SO PREMAJHNE

V mesecu aprilu smo v težki obdelavi pričeli mehansko obdelovati glavo gonilnika za HE Grabovica. To je eden izmed najtežjih obdelovancev, ki se je do sedaj vrtil na strojih v TOZD OB.

Teža polizdelka daleč presega nosilnost dvigal, zato smo morali nujno uporabiti pri transportu in nameščanju obdelovanca na stroj improvizacijo z avtodvigali. Taka improvizacija precej stane, saj smo morali prositi za uslugo podjetje, ki s takimi avtodvigali razpolaga. V tem primeru je bilo to SGP Grosuplje. Poudariti pa moramo, da ta varianta vedno ne bo možna, saj so naše proizvodne dvorane za tak način nameščanja obdelovancev na stroj prenizke.

Ob predvidevanjih, da bomo prevzeli še več tovrstnih naročil, lahko ugotovljamo, kako smotrna je bila odločitev o nadaljnjem razvoju Litostroja v smeri težke strojegradnje. Že sam pogled na glavo gonilnika za HE Grabovico, obkroženo z avtodvigali, nas vse v Litostroju obvezuje, da čimprej zgradimo halo za težko obdelavo. V njej bodo stroji, na katerih bo moč obdelati težje obdelovance, v njej bodo dvigala z največjo nosilnostjo.

Le tako se bo Litostroj lahko enakopravno vključil v osvajanje tržišča s konkurenčnimi proizvajalci v svetu.

J. Vulkan

Zgodovinski jubileji

nih sindikatov. Po zakonu o zaščiti države so vsem komunističnim poslancem odvzeli poslanski mandat in jih odstranili iz skupščine. Nastopilo je obdobje množičnega preganjanja, pretepanja, mučenja in ubijanja zaprtih komunistov. Vodstvo partije je bilo močno razbito pa tudi zveza z osnovnimi partijskimi celicami je bila pretrgana. Pokazalo se je precej slabosti v vodstvu KPJ, predvsem v šibkosti vodstva KPJ v dani revolucionarni situaciji. Revolucionarna situacija je zahtevala revolucionarna sredstva boja, na kar pa vodstvo ni bilo pripravljeno, kljub temu, da je bilo pričakovati, da bo buržoazija ukrepala naglo in brezobzirno, da bi prehitela in zatrla delavsko gibanje.

Tudi nepravilno stališče z vukovarskega kongresa do nacionalnega in kmečkega vprašanja je osamilo delavski razred od njegovega naravnega zaveznika kmeta, ki je tisti čas razvil spontano socialno in tudi nacionalno gibanje.

S tem, ko je partija izgubila tudi večji del zaledja, je bila dejansko razbita. Osnovno izhodišče in pomanjkljivost partije tistega trenutka je bila torej premalo ideološko in organizacijsko zgrajena revolucionarna organizacija na načelih boljševiške partije, kar je eden izmed temeljnih pogojev za revolucionarno dejavnost v razmerah hudega nasilja in krvavega terorja vladajoče buržoazije.

Komunistična partija preide od 1921. leta naprej zaradi ukrepov države v popolno ilegalno delovanje. Vse to pa povzroča težave, kajti sama se ni sposobna prilagajati, organizacijsko in taktično usmeriti boj za bolj zahtevno delovanje. V vodstvu vseskozi prihaja do medsebojnih obojevanj in kmalu se pojavita dve vodstvi — eno v domovini, — drugo pa se formira na Dunaju. Vsa nesoglasja imajo velike posledice za članstvo komunistične stranke. Osrednje vodstvo, ki ga je vodil Sima Marković, nima revolucionarnih idej in usmeritev, zato ni sposobno zgraditi ilegalnega revolucionarnega aparata, ki bi povezal partijo z množicami. Zato je vodstvo KPJ neprestano v sporu s pomembnimi aktivisti partije. V tem obdobju ilegale organizira partija kongresa — leta 1926 na Dunaju in leta 1928 v Dresdenu. V tem zadnjem letu pred kongresom v Dresdenu se še bolj zaostrejujo frakcijski boji, ki pripeljejo partijo v težko situacijo. Vendar so se v razdobju med tretjim in četrtim kongresom v KPJ že uveljavile sile, ki so pričele akcijo za ustavitev frakcijskih trenj v centralnem komiteju. Nosilka te nove antifrakcijske smeri je bila zagrebška partijska organizacija zlasti še od tistega trenutka dalje, ko sta v njej začela delati Đuro Đaković in pozneje Josip Broz.

Komunistična stranka je torej do leta 1928 pri svojem delu doživljala težke trenutke in udarce. V prvem obdobju v letih 1919 in 1920, ko še ni bila čista partija, je združevala vse napredne sile. Vukovarski kongres je drugo obdobje, ko se dokončno izoblikuje le-vica in se stranka preoblikuje v partijo z vso partijsko disciplino. Tretje obdobje je obdobje od 1921. do 1928, ko KPJ išče poti za delo v ilegali. Zaradi slabega nesposobnega vodstva je to obdobje frakcijskega boja, v katerem partija izgubi veliko svojih članov in stik z bazo. To je eno najbolj težkih obdobij razvoja KPJ, vse do 1928. leta, ko mlad nov partijski kader pride na čelo partije. Pojavijo se imena TITO, Đaković, Marinko, Kardelj. Iščejo ustrezne oblike dela med množicami in ko svoj program povežejo še z interesi najširših ljudskih množic, jim do začetka 1930. leta uspe pod Titovim vodstvom združiti vse domoljubne demokratične sile v ljudsko frontno gibanje z borbenim proletarskim jedrom, ki z odbori Delavske enotnosti ustvarja nove oblike organiziranja. Tako lahko ocenimo, da sta bila tretja konferenca KPS na Vinjah nad Dolskim in peta konferenca KPJ v Zagrebu pomembni etapi v tem procesu konsolidiranja partijskih vrst in velik prispevek k oblikovanju takega koncepta delovanja komunistov, s katerim je bilo mogoče hitro pripraviti in voditi boj za nacionalno in socialno osvoboditev hkrati.

M. S.

prid sredstvom za razširitev materialne osnove dela. Tako ustvarjena sredstva nam bodo tudi v bodoče zelo potrebna pri odplačilih anuitet za nove investicije.

Slabša je višina akumulacije v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi glede na srednjeročni plan in plan za leto 1980. Vzrok je v tem, da smo lansko leto prevrednotili ta sredstva po Uradnem listu.

Osebni dohodki in sredstva za skupno porabo na delavca so znašali v prvem četrtletju din 45.216, kar je za 9 odstotkov več kot predvideva srednjeročni načrt, 1 odstotek več kot plan za 1980 in 149 odstotkov več kot v istem razdobju lani.

Čisti osebni dohodek na delavca je bil v prvem četrtletju 1980 9.684 din, kar predstavlja 41 odstotkov več kot srednjeročni načrt, 6 odstotkov več kot predvideva plan za leto 1980 in 42 odstotkov več kot leta 1979 v istem razdobju.

Razmerje med dohodkom in osebnimi dohodki je v skladu z družbenim dogovorom v primerjavi z istim obdobjem v letu 1979, medtem ko nismo dosegli razmerja glede na letošnji plan, (ker je velik del dohodka v povečani nedokončani proizvodnji).

Na koncu prvega četrtletja smo imeli zaposlenih 3.693 delavcev, kar je za 7 odstotkov manj kot je bilo predvideno po srednjeročnem načrtu, 4 odstotki manj kot predvideva gospodarski

plan za leto 1980 in 5 odstotkov več kot v istem obdobju lanskega leta. Ta povečanost gre predvsem v korist temeljnih organizacijam, katere razširjajo svoje zmogljivosti (TVN in PPO).

Doseženi rezultati predstavljajo le začetek poslovnega leta, zato se ne smemo uspraviti pri prikazanih številkah. Eno pa je gotovo, da dober začetek pogojuje veliko verjetnost dobrega zaključka poslovnega leta, kar si vsi tudi želimo. Analize preteklih let nam povedo, da v I. četrtletju nismo pogosto dosegli zavidljivih uspehov, zato so doseženi rezultati tem bolj razveseljivi.

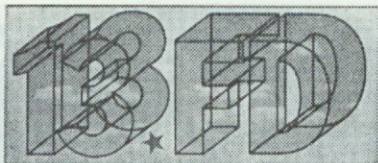
Prikazani kazalci bodo dosegli svoj namen, če jih bomo v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti pregledovali, analizirali, primerjali s tistimi, s katerimi združujemo delo in sredstva, in na podlagi tega tudi ukrepali, da bi dosegli še boljše rezultate. Kajti šele skrbno gospodarjenje z vsemi prvinami proizvodnje (material, sredstva, delo), skrb za doseg čim večjega finančnega rezultata in seveda večja proizvodnost nam lahko zagotovijo večjo realizacijo in likvidnost temeljnih organizacij in delovne organizacije kot celote.

Količinska proizvodnja se je povečala v primerjavi s prvim četrtletjem letošnjega leta za 38 odstotkov. To nam daje podlago in istočasno zagotovilo, da bomo ob polletju dosegli tudi količinski plan.

B. Tertnik

	Sred. pl. 1976—1980	Plan 1980	Realiz. I. četrtletje 1979	Realiz. I. četrtletje 1980	Indeks		
					4:1	4:2	4:3
Dohodek na delavca	205.970	337.235	43.064	74.214	36	22	172
Dohodek proti upor. posl. sredstvi	75,4	44,7	7,6	9,3	12	21	122
Čisti dohodek na delavca	154.640	238.928	28.020	52.639	34	22	188
Akumulacija proti dohodku	14,6	23,6	11,4	14,6	100	62	128
Akum. proti čistemu dohodku	13,2	31,5	15,8	19,3	146	61	122
Akum. proti povpreč. upor. posl. sredstvi	11,0	10,5	0,9	1,4	13	13	156
OD in sred. skup. porabe na delavca	134.190	172.784	25.979	45.216	34	26	174
Čisti OD na del. (mesečno)	6.855	9.174	6.839	9.684	141	106	142
Število delavcev	3.941	3.835	3.511	3.693	93	96	105

XIII. festival dela mladih

V organizaciji predsedstva konference Zveze socialistične mladine Slovenije in uredništva časopisa ZSMS »Mladost« bo v Ljubljani XIII. festival dela mladih. To bo delovno srečanje mladih iz vse Jugoslavije, na katerem bodo pokazali znanje in spretnost bodoči delavci naše domovine. Festival se bo pričel 30. maja in bo potekal od nedelje 1. junija. Mladi bodo tekmovali v 28 različnih poklicih. Tekmovanje bo v ljubljanskih delovnih organizacijah, razen za poklic tkalec, ki bo v Kranju.

Tudi v novem izobraževalnem centru bodo tekmovanja za 5 poklicev: strugar, strojni mehanik, rezkalec, orodjar in tehnični risar.

V priprave izvedbe tekmovanja in prikaza svojih dejavnosti sta vključeni tudi osnovna organizacija ZSMS in šolske skupnosti. Pripravili bomo razstavo, ki bo prikazala življenje mladih v prostem času.

Na izvedbo tekmovanja se pri nas pripravljamo že dlje časa. Pripravili smo vse potrebno orodje, material in tehniško dokumentacijo, ki jo zahteva izvedba takega tekmovanja.

V vseh teh poklicih bodo tekmovali tudi učenci naše šole. Seveda želimo, da bi dosegli čim boljše rezultate.

Festival mladih bo velika manifestacija mladine iz cele Jugoslavije. Prispeval bo k medsebojnemu spoznavanju mladih in bo obenem tudi priložnost za izmenjavo izkušenj, ne samo na področju proizvodnega dela, ampak tudi v izmenjavi izkušenj pri organiziranju samoupravnega in družbenega življenja mladih. Prav tako se bodo mladi želeli pogovarjati o razvoju delovnih organizacij, v katerih bo potekalo tekmovanje, o delu DPO in samoupravnih organov, o dejavnosti osnovnih organizacij ZSMS. Zato želimo, da bi tekmovanje dobro uspelo in da bi obenem tudi uspešno in čim bolj popolno prikazali našo delovno organizacijo in naš izobraževalni center. Z mladimi iz cele Jugoslavije se bomo pogovarjali o naših uspehih in tudi težavah, ki jih imamo. Menimo, da bodo mladina in ostale DPO Litostroja pripravila dober program tega srečanja in tako izkoristile to srečanje tudi za uspešen prikaz svojega dela.

Štrumbelj

Seja komunistov v Šiški

V torek 13. maja je bila 23. seja občinske konference ZKS Ljubljana-Šiška, na kateri je tekla razprava o idejnopolitičnih nalogah uveljavljanja sistema razširjenja reprodukcije na dohodkovnih osnovah

Uvoma je bila podana politična ocena stanja v občini. Posebej smo poudarili, da se je v tem času močno okrepila samoupravna zavest delavcev in občanov. V težkih zadnjih tednih je bila obveščenost dobra, ljudje pa so s polno mero odgovornosti reagirali na vse novice, s katerim so bili seznanjeni. Aktivnost osnovnih organizacij je bila dobra, kar velja še posebej za našo delovno organizacijo.

Na seji je tekla obravnava še okoli nekaterih slabosti političnega dela v GP Megrad, saj kljub slabemu gospodarskemu stanju referendum o združitvi z Gradom ni uspel. Le večja delovna organizacija lahko ustrezno organizira, ponudi kompletno ponudbo od gradbene operative do zaključnih obrtniških del. Občinska konferenca je menila, da so se odgovorni v Megradu premalo zavzeli za rešitev nastalega položaja, zato je zadolžila komite, da obravnava problematiko v tej delovni organizaciji.

V nadaljevanju se je bila osrednja pozornost dana ekonomskim elementom razširjene reprodukcije, v kateri je bil izpostavljen pomen uveljavljanja lastnega znanja s prodorom na zunanji trg, povečanje akumulativnosti gospodarstva, večje dohodkovno povezovanje na proizvodnem področju in samoupravnem sporazumevanju na osnovi sovlaganja v investicije. Posebna pozornost pa je bila posvečena tudi delovanju internih bank, kajti z racionalnim gospodarjenjem bi lahko uspešno in pametneje obračali finančna sredstva.

Konferenca ZKS Ljubljana-Šiška je nato sprejela sklepe, ki jih je potrebno v vseh sredinah dosledno upoštevati.

1. Vse OO ZKS morajo aktivno sodelovati pri oblikovanju vseh planskih dokumentov. Pri tem morajo dati poseben poudarek krepitvi lastne reproduktivne sposobnosti, v razvojnih usmeritvah na področju razširjene reprodukcije (investicijska vlaganja) pa združevanja dela in sredstev. Zapiranje v okvire TOZD, DO pa tudi SOZD se moramo komunisti najodločneje upreti, prav tako morebitnim grupoplastniškim odnosom.

2. Že v temeljih plana TOZD, še bolj pa v samoupravnih sporazumih o temeljih plana DO ali SOZD, moramo jasno opredeliti tiste skupne razvojne usmeritve na področju razširjene reprodukcije, za katerih realizacijo bomo združevali svoje delo in sredstva.

3. Zavzemati se moramo za to, da kot prednostne postavimo tiste investicije, ki bodo:

- dvigovale produktivnost in s tem dajale večji dohodek;
- povečevale izvoz;
- nadomeščale uvoz;
- odpravljale strukturne neskladja;

— zagotavljale intenzivno proizvodnjo ob manjšem zaposlovanju NK in PK delavcev;

— zmanjševale onesnaženost človekovega okolja;

— zaostri moramo samoupravno družbenopolitično in strokovno odgovornost do družbenih sredstev za neodgovorno ravnanje s temi sredstvi.

4. Odločno se bomo zavzemali za realizacijo vseh tistih nalog na področjih družbenih dejavnosti, za katera se bodo vsi delavci samoupravno dogovorili. Pri tem bomo v praksi težili k dosledni uveljavitvi svobodne menjave dela, zavedajoč se tega, da pomeni vlaganje v družbene dejavnosti tudi vlaganje v krepitev lastnih proizvodnih sil.

5. Ugotoviti je treba odgovornost poslovnih in drugih organov v tistih OZD, ki v predvidenem roku niso sprejele planskih dokumentov oziroma kasnije z njihovim sprejemanjem.

6. Vse osnovne organizacije ZKS so dolžne obravnavati sklepe obeh sej, jih akcijsko razdeliti in konkretizirati glede na lastne razmere. Svojo aktivnost graditi na stališčih ZKS in ZKJ.

Konferenca je na koncu sprejela sklep o ustanovitvi politične šole zveze komunistov v Ljubljani, v katero bomo tudi iz Litostroja usmerjali kadre na nadaljnje usposabljanje. V tem trenutku šolo že obiskuje sekretar OO ZK Nabava. V jesenski rok pa bomo vključili člane iz OO ZK Obdelava, PPO, PZO, PFSS, IVET, tako da bomo še bolj kot doslej omogočili članstvu idejnopolitično usposabljanje.

M. S.

Novi sekretar občinskega komiteja konference ZK Ljubljana-Šiška Janez Elikan

Komunist od glave do peta

Malo je Litostrojanov, ki ne poznajo Janeza Elikana. Star Litostrojan, zavzet družbenopolitični delavec in človek poln elana, ne hote vzbuja pozornost kamor pride. Nemiren duh, ki stalno išče nove rešitve, se pogovarja, prepričuje, razpravlja, razlaga pa tudi graja ali hvali — to je Elikan.

Ko se je po končani kovinarski šoli leta 1966 zaposlil v Litostroju, je delal najprej v montaži dieselskih motorjev, po odsluženem vojaškem roku pa kot monter in varilec na montaži vilicarjev.

Vsakomur, ki Janeza pozna, je jasno, da je to človek, ki z obema nogama trdno stoji v naši družbeni stvarnosti in jo dodobra pozna. V svojih izjavah je kritičen, preudaren in odločen. To pa je vsekar dediščina dolgoletnega razvoja človeka, ki je začel svojo politično pot kot »jezni mladenič«, in se prekalil v umirjenega in preudarnega komunistu.

Aktivno družbenopolitično delo ga je že leta 1974 pripeljalo v srednjo politično šolo, zatem pa je postal urednik glasila Litostroj in vodja informativnega centra. Njegovo politično usposabljanje se je nadaljevalo že po enem letu in pol, ko je vstopil v politično šolo Josip Broz Tito v Kumrovcu, zatem pa je prevzel delo strokovnopolitičnega delavca na komiteju občinske konference občine Ljubljana-Šiška. Po funkciji namestnika sekretarja oziroma izvršnega sekretarja, je bil pred kratkim izvoljen za sekretarja komiteja občinske konference ZK občine Ljubljana-Šiška.

Taka bi bila na kratko njegova delovna in politična pot. Sam pravi, da njegova politična pot izvira po eni strani iz krajevnih skupnosti Preserje, kjer je bil pred trinajstimi leti sprejet v Zvezo komunistov in od koder je tudi doma, po drugi strani pa iz Litostroja, ki je nekakšna kovačnica kadrov že od samega začetka. K družbenopolitičnemu delu ga je pritegnila že vzgoja doma, saj je zrasel v partizanski družini in litostrojski kolektiv z velikim številom delavcev. Taka sredina pač ustvarja pogoje za organizirano delovanje vseh zaposlenih in za resnično prizadevanja za uvajanje samoupravnih odnosov. Visoka stopnja družbenih odnosov je tudi Janeza, tako kot veliko mladih delavcev v neposredni proizvodnji pritegnila, da je začel razmišljati o napredku svojega okolja, pa tudi lastnega napredka. Tako ga je družbenopolitična in samoupravljalna angažiranost kaj kmalu pripeljala, ob usposabljanju ob delu, še do politično zelo angažiranega dela. V tem času je bil sekretar AMK v krajevni skupnosti, bil je član delavskega sveta tozda, član tovarniškega komiteja ZK Litostroj,

predsednik tovarniške konference Zveze mladine Litostroj, član predsedstva mestne in republiške kongresu), sekretar OO ZK v politični šoli v Kumrovcu, sekretar konference ZSMS, član centralnega komiteja ZKS (izvoljen na 7. AMK pri OK ZK Ljubljana-Šiška, ob tem pa je opravljal še vrsto drugih funkcij. V dvanajstih letih aktivnega dela se je stalno zavzemal, da pride do veljave delavcev v proizvodnji — da lahko na podlagi svojega dela uveljavlja in krepi tudi svojo oblast. Zelo odločno pa tudi poudarja, da dela brez odločanja ne more biti, češar pa se v Litostroju vedno bolj zavedamo. Vse svoje dosedanje delo, kot funkcijo, ki jo je sedaj sprejel, jemlje zelo resno. Pomeni mu profesionalno politično delo, ki človeka okupira ves dan. To niso le sestanki ali pogovori, temveč je to neprestana vpetost v družbene procese, ki terja nenehno dodatno izobraževanje. Če hoče biti človek ustvarjalen, mora statno razmišljati in na ta način iskati vedno nove in boljše rešitve.

Glede na to, da je vse naloge sekretarja že prej poznal, se za prevzem te funkcije ni preveč lahko odločil. Komite kot politični izvršni organ občinske konference ima pri razvoju socialističnih samoupravnih odnosov na vseh področjih družbenopolitičnega dela in življenja zelo odgovorne naloge. Ne glede na širino in na konkretne naloge, mora ZK kot idejna sila usmerjati razvoj družbenih odnosov in mora delovati znotraj družbenega sistema.

Ob uveljavljanju kolektivnega dela in demokratizacije družbenopolitičnih odnosov, pa je Zveza

komunistov lahko vodilna sila le takrat, ko ji uspeva prepričati ljudi za ideje in predložene rešitve — vendar le s pomočjo argumentov.

To so osnovne misli Elikana, ki glede tega ne pozna kompromisov. Ves se razživi v razlaganju osnovnih nalog Zveze komunistov in ob opisu kako naj bi Zveza komunistov in njeni člani delali. Teoretične podkovanosti mu ne manjka. Tega se zaveda in mu tudi precej olajšuje delo in dialoge, ki jih ima pri vsakdanjem delu. Na račun tega mu tudi ostaja malo več časa vsaj ob soboah in nedeljah, ki bi ga sicer moral izkoristiti za dodatno usposabljanje. Najbolj pa črti pragmatizem, dogmatizem in podobno, kar je v glavnem posledica premajhne teoretične podkovanosti in nepoznavanja osnovnih dokumentov Zveze komunistov. Ali pa tudi napačnega razlaganja teorij in dokumentov. Sam pravi, da te, če se ne usposabljaš sproti, lahko čas prehitijo. Kmalu pa tudi ne vidiš več bistvenega od nebitnega in zaideš s poti. Pri delu je vedno treba izhajati iz idejnopolitičnih osnov ZK in programskih usmeritev sprejetih na kongresih in sejah. Vse to pa seveda terja veliko časa, ki gre pogosto tudi na račun sprostiv, odloha in družinskega življenja. Mogoče je tudi že razmišljati kdaj o tem, da bi vsaj malo »izpregel«, vendar tako dinamični in živni naravi kot je Elikanova, to najbrž ni sojeno.

Čeprav Janez svoje delo dobro pozna in ga tudi dokaj objektivno ocenjuje, se je zamislil ob vprašanju, kako bi ocenil svoje dosedanje delo. To raje prepušča drugim, predvsem tistim, s katerimi dela. Zadovoljen je, če vidi, da se družbeni odnosi krepijo in če akcije ZK obrodijo sadove. Močno pa je poudaril, da politična funkcija ne sme biti lastna ambicija človeka, zato jo tudi ocenjuje kot družbeno funkcijo. Gotovo pa je, da je njegova izvolitev za sekretarja predvsem priznanje in zaupanje njegovemu dosedanjemu delu in litostrojskim komunistom.

Ob vprašanju, kako misli naprej, je odvrnil, da bi se moral tako on, kot ostali podobni kadri, postopoma vračati v gospodarstvo — torej v bazo, kjer bi sprejemali ustrezne naloge in tako dodatno obogatili tudi sredino, v katero se vračajo. S seboj bi prinesli širše znanje in izkušnje, ki ga v preteklih manjših delovnih organizacijah še precej manjka.

Tak je torej novi sekretar Janez Elikan, dinamičen človek, ki živi v sedanji družbenopolitični stvarnosti, misli in dela pa za prihodnjo. Litostrojan, znan po svoji eksplozivni toda ustvarjalni naravi ter čutu za pravičnost in človek, ki se ne mara imeti za funkcionarja.

M. Meglič

Delo krajevnih konference ZRVS

Pestra dejavnost

Vsako leto v začetku pomladi zaživi delo rezervnih vojaških starešin s pripravami in seminarji, ki so sestavni del njihove strokovne vzgoje. Do sedaj smo imeli nekaj predavanj in filmskih prikazov, kjer smo poslušali in gledali teme strokovno vojaškega ter družbenopolitičnega področja.

Pred začetkom preverjanja znanja smo v prostorih osnovne šole »HINKO SMREKAR«, ki že vrsto let uspešno sodeluje s krajevnimi konference ZRVS 9. maja počastili spomin na našega nepozabnega voditelja — maršala Tita.

Po kratkem nagovoru o liku umrlega velikana naše revolucije ter o obrambnih pripravah in naših nalogah, smo z enominutnim molkom počastili spomin na tovariša Tita. Prav isti dan so borci NOB, ki so tudi večinoma čla-

ni ZRVS govorili učencem višjih razredov osnovne šole o svojih doživljajih med narodnoosvobodilnim bojem. Zanimanje med učenci za njihovo pripovedovanje je bilo ogromno.

Nedeljskega pohoda po poteh spominov in tovarištva sta se udeležili dve naši ekipi.

31. maja bomo imeli taktično-orientacijski pohod, ki bo nekaj zaključek strokovnega pouka za leto 1979/1980. Takrat bomo tudi oddali taktične naloge in z njimi pokazali, koliko znanja smo pridobili. Prav tako, kot smo že do sedaj, bomo tudi v bodoče rezervni vojaški starešine častno nadaljevali delo, ki nam ga je začrtal naš veliki vodja TITO. Ob ljubljamo mu, da pri obrambi domovine ne bomo skrenili z njegove poti.

H. Bratkovič

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Anton Tomažič, dipl. inž., predsednik, Milan Jurjavčič, inž., namestnik predsednika in člani: Hrabošlav Premelj, prof., Jure Vulkan, Tone Erman, mag., Vogrič Peter, dipl. inž., Marjan Sigulin in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorira prof. Vesna Tome-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n.c.) interna 202, 246 — Poština plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

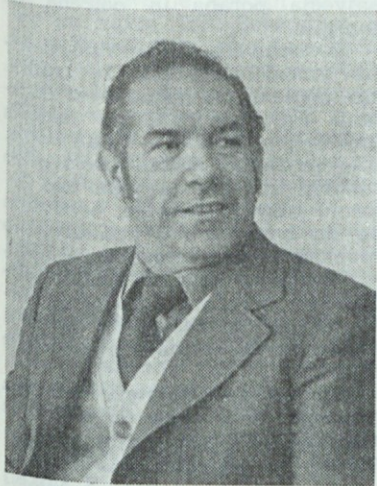
Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

Novi so tudi predsedniki DS

Predstavili smo že nove sekretarje OO ZK, predsednike sindikata, danes pa vam predstavljamo še predsednike delavskih svetov. Tudi ta članek moramo zaradi prevelikega števila predsednikov razdeliti na dva dela, vsem skupaj pa smo zastavili enotno vprašanje, ki je še posebej aktualno v času, ko praznujemo 30 let samoupravljanja. Novi predsedniki delavskih svetov so bili torej izvoljeni ravno v času, ko z vsemi napori poizkušamo uresničiti našo ustavo-zakon o združenem delu, zato smo jih vprašali:

Kako samoupravni organi in ostali delavci v vašem tozdu oziroma delovni skupnosti uresničujejo svoje samoupravne pravice in dolžnosti in kako boste še naprej razvijali svoj družbenoekonomski položaj v sredinah, kjer delate?

Štefan ROJINA — TOZD PRODAJA, v Litostroju je od leta 1950, sedaj pa je vodja prodaje cementarne.

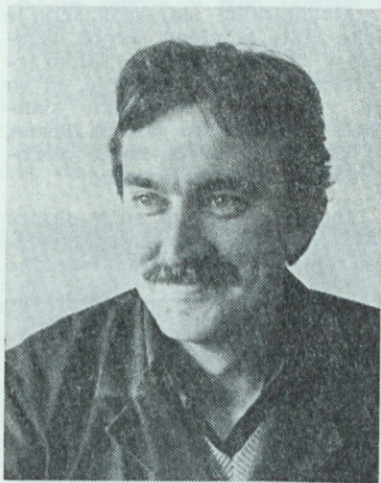
stih problemov, ki se nas osebno tičejo, ali pa bolje rečeno — udarjajo po žepu, smo kar naenkrat dobri samoupravljalci, ki pa znamo iskati predvsem svoje pravice, pri tem pa pozabljamo na dolžnosti, ki iz teh pravic izvirajo.

Samoupravljanje in vlogo delavcem moramo torej razširiti na tista področja, kjer je njihov vpliv še majhen ali pa omejen. Seveda pa bo naša osrednja naloga stabiliziranje gospodarstva, pri tem pa bomo skrbeli tudi za razvojno politiko, srednjeročni plan, investicijsko izgradnjo, realizacijo proizvodnega plana, proizvodni program, ki mora omogočiti produktivnost dela, trajno povečanje izvoza, racionalno nadomeščanje uvoza, še zlasti pa za uporabo lastnega znanja in ustvarjalnosti.

Pavao HAJDINJAK — TOZD OB, po končani poklicni šoli se je leta 1971 zaposlil v Litostroju in je sedaj vodja analiz v tozdu Obdelava.

Od sprejetja zakona o združenem delu je minilo že nekaj let, uresničevanje njegovih zapisanih pravil pa je dolgotrajno in zapleteno. Vsekakor je naloga delavskega sveta in ostalih delavcev v tozdu borba za dosledno uveljavitev z zakonom predpisanih odnosov.

Združeno delo kot globalna družbena vrednota je osnova za uveljavitev samoupravljanja. Zavestno odločanje vseh delavcev in še posebno vseh delegatov delavskega sveta mora temeljiti na hitri, jasni in vsebinski informaciji.

Specifičnost našega tozda nam pogojuje tudi posebnost našega dela. Mi predstavljamo delovno organizacijo navzven v stiku s tujimi in domačimi kupci. V tem delu je velika odgovornost in neštete nevarnosti, da zapravimo zaupanje kupca. Izredno odgovorno delo imajo tudi naši delavci pri usklajevanju in planiranju celotnega delovnega procesa, ki se še vedno ne odvija tako, kakor smo si ga zastavili in kakor ga tudi usmerjamo.

V naši sredini je vsakomur omogočeno, da polno uresničuje zakon o združenem delu — tako v delu, samoupravnih pravicah, kakor tudi v dolžnostih.

Andrej SEKAČ — TOZD PPO, po končani poklicni šoli se je leta 1969 zaposlil v Litostroju in je sedaj vodja plansko-analitske službe v TOZD PPO.

Odločno bomo še bolj kot doslej razvijali sistem socialističnega samoupravljanja in razširjali vlogo in oblast delavskega razreda. Vloga in sodelovanje delavcev v sistemu samoupravljanja sta na nekaterih področjih še vedno premalo izražena.

Mislím, da je problem v informiranosti in premajhni zainteresiranosti delavcev za reševanje širših družbenih problemov. Informiranosti delavcev bomo morali dodati novo kvaliteto, tako da jih pritegnemo k čim širšemu sodelovanju. Ko gre za reševanje ti-

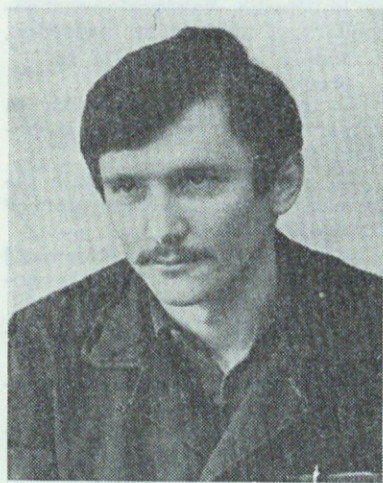

ciji. Kratko povedano — delavec mora vedeti, zaradi česa se je pri razreševanju določene problematike odločil tako in ne drugače. Prav tako je pomembno, da ve, kaj je tisto, kar pogojuje njegove odločitve.

Na tem področju je še veliko nedorečenega. Marsikje srečamo še nerazvite samoupravne odnose in ozko gledanje. To je napako. Vedno nam mora biti pred očmi skupni cilj, ne samo ozek interes posameznega tozda.

Jure JAMBROŠIČ — TOZD IVET, skupinovodja skupine vzdrževalcev vzdrževanja žerjavov v TOZD IVET, zaposlen v Litostroju od leta 1970.

Iskreno se zahvaljujem vsem zaposlenim v TOZD IVET, da so mi zaupali tako pomembno funkcijo.

Delavci v TOZD IVET smo organizirani v 12 samoupravnih skupin, tako da ima vsak delavec možnost nenehnega sodelovanja in odločanja o rezultatih svojega dela in osebnega standarda. Pri tem bi želel poudariti, da bi se morale omenjene skupine sestajati nekoliko pogostejše, da bi sproti reševale vsakodnevne probleme, s katerimi se srečujemo delavci v tozdu, da bi lažje in učinkoviteje prispevali k boljšim delovnim rezultatom. V statutu imamo opredeljeno število delegatov v delavskem svetu, tako da so zajete vse samoupravne skupine in da je tudi iz tega vidika zagotovljena demokratičnost odločanja. Vendar moramo priznati, da imamo težave pri udeležbi na sestankih DS, kajti delegati niso vedno pripravljeni sodelovati na sestanku po 14. uri.

Menim, da bo potrebno glede tega nekaj ukreniti.

Upam, da bomo koordinirano z ostalimi družbenopolitičnimi organi in samim vodstvom tozda, kakor tudi z vsemi delavci v tozdu delali in samoupravljalni tatko, kakor nam nalagajo zakon o združenem delu in novejši stabilizacijski ukrepi. Delati in samoupravljalni moramo tako, da bomo sledili in nenehno utrjevali začrtano pot naše družbe, predvsem pa ohranili tisto, kar nam je zapustil naš nedavno preminuli tovariš TITO.

Samoupravljanje je moč delovnega človeka!

Josip FILEŠ — TOZD IRRP, po poklicni šoli se je leta 1968 zaposlil v Litostroju, sedaj pa je vodja oddelka PT/HPS.

Ob prevzemu funkcije predsednika delavskega sveta svojega tozda se popolnoma zavedam odgovornosti, ki sem jo s to izvolitvijo prevzel.

V okviru poglobljanja socialističnih samoupravnih odnosov vse nas, zlasti pa delegate v svetu delavcev, čaka vrsta problemov, ki jih bomo morali rešiti v čim krajšem času.

V preteklem obdobju smo v našem tozdu reševali probleme,

ki izvirajo iz preteklosti in so bili plod nesamoupravnega vedenja in vodenja posameznikov. Menim, da smo v tem trenutku že delno presegli in odpravili stare slabosti in nepravilnosti, tako da se sedaj že lahko ukvarjamo

z našo problematiko.

V naslednjem obdobju bomo največ pozornosti posvetili sprejetim planskim obveznostim in s tem v zvezi uveljavljanju stabilizacijskih obvez.

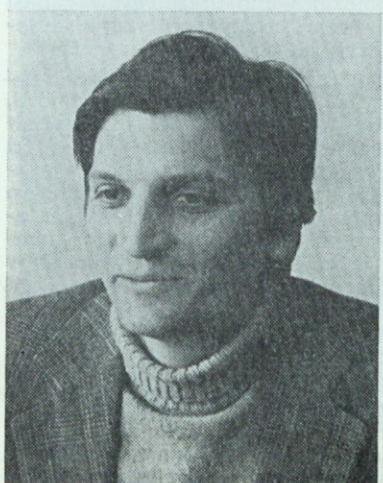
Veliko dela nas čaka tudi na področju uveljavljanja pravilnika o delitvi OD in s tem v zvezi z urejevanjem normativov po birojih. V zavest nas vseh mora čimprej priti načelo, da bomo vse to lahko izvedli le z boljšim odnosom do dela, z več dela in z boljšo delovno disciplino.

Stanko STOJANOVSKI — TOZD PZO, v Litostroju zaposlen od leta 1974 kot strojni plamenski varilec.

V tem letu, ko zaostreni pogoji gospodarjenja z vso silo vplivajo na življenje in delo vsakega posameznika, se v TOZD PZO zavedamo nalog in odgovornosti, ki so pred nami. Zavedamo se dejstva, da je tudi družbenoekonomski položaj slehernega delavca neposredno odvisen od ekonomskega položaja tozda in delovne organizacije v celoti. Zato preko raznih oblik informiranja in izobraževanja, posebno pa na sejah DS in ostalih družbenopolitičnih organov, nenehno poudarjamo to soodvisnost.

Ustaltvena prizadevanja so osnova vsega našega dela. V prvi vrsti so vsa prizadevanja za boljši ekonomski položaj usmerjena v dvig produktivnosti dela, ker le na ta način bomo vsi skupaj zmogli izpolniti vse obveznosti in naloge, ki so pred nami. Delavci so zainteresirani, da še naprej in še intenzivneje izgrajujejo in dopolnjujejo našo samoupravno prakso in so za to, da je to izgrajevanje delo vseh zaposlenih, ker le na ta način utrjujemo zavest, da smo vsi skupaj spet nekaj naredili za naš boljši jutri. Seveda pri tem tudi izredno vztrajajo na tem, da se po eni strani uveljavlja misel o kolektivnem delu in odgovornosti, po drugi strani pa tudi, da je potrebno še bolj izpostaviti odgovornost posameznika, odgovornost slehernega zaposlenega pri opravljanju svojih delovnih nalog in opravil ter da je potreben bolj odgovoren odnos slehernega za-

poslenega pri opravljanju svojih družbenopolitičnih in samoupravnih dolžnosti in pravic.

Pri dosedanjih prizadevanjih za uveljavitev samoupravnih dolžnosti in pravic največ motijo pomanjkljive informacije ter škodljive vesti. Zato menim, da je v nadaljnjih prizadevanjih potrebno večjo pozornost posvetiti pravilnemu in pravočasnemu informiranju.

Ne nazadnje je potrebno poudariti, da se zadnje čase v določenih situacijah obnašamo vsi skupaj preveč tozдовsko in da je premalo angažiranosti za doseganje skupnega cilja.

Marica ŠPAREMBLEK — TOZD ZSE, v Litostroju je zaposlena že 26 let in je sedaj samostojna knjigovodkinja v TOZD ZSE.

V Litostroju praznujemo trideseto obletnico samoupravljanja prav v letu stabilizacije gospodarstva. Prizadevati si moramo, da bomo ta pomembni ju-

bilej praznovali predvsem delovno. Pri uresničevanju sprejetih nalog za boljše gospodarjenje se moramo truditi tudi samoupravni organi TOZD in DS s svojimi odločitvami. Združiti moramo skupna prizadevanja pri delu in samoupravljanju za boljši družbenoekonomski položaj delavca, za lepše in svobodno življenje v naši samoupravni socialistični družbi.

K uresničevanju skupnih nalog bo prav gotovo prispeval tudi naš TOZD ZSE. Konkretna naloga je težko navajati, kajti te se sproti pojavljajo. Glavna in odgovorna naloga DS bo, da pri vseh odločitvah upošteva stabilizacijska prizadevanja in se zavzema za izvajanje stabilizacijskih ukrepov, ki smo jih sprejeli in zastavili skupaj z letnim planom. Skušali bomo izboljšati kvaliteto dela, smotrno izkoriščati delovni čas, izboljšati disciplino itd.

Želimo izboljšati strukturo zaposlenih, saj slehernemu nudimo možnost izobraževanja ob delu. Zavedamo se, da bo vsak posameznik z večjim znanjem in boljšim delom prispeval k skupnosti in lastnemu ekonomskemu položaju. Trudili se bomo za dobro in hitro obveščanje delavcev ter pravilno tolmačenje zahtevnejših nalog, saj bo tudi to prispevalo k boljšim rezultatom gospodarjenja.

Pomembno je vzdrževati komunikacijsko vez med delavci, družbenopolitičnimi organizacijami in vodstvenimi organi. Glede na specifičnost del v našem tozdu smo razdrobljeni po tovarni in izven nje, poleg tega poteka delo v izmenah, kar nam včasih otežuje delo. Problematiko, ki zadeva na TOZD in posamezne delavce, rešujemo preko delegatov na DS, zborih in ostalih družbenopolitičnih organizacijah. Tako je dana možnost vsakemu delavcu, da je neposredno ali posredno vključen v samoupravno odločanje. Vendar menim, da bi morale DPO še bolj tesno sodelovati z DS, ker bi na ta način lažje s skupnimi napori izboljšali posamezna stališča in uresničevali zastavljene naloge.

(Nadalj. na naslednji str.)

NAMEN IN DRUŽBENOEKONOMSKI POMEN STANDARDIZACIJE

Standardizacija

Naša družba je dovolj zgodaj spoznala družbenoekonomski pomen in prednosti standardizacije, zato vlaga velike napore, da se standardizacija uveljavi na vseh področjih našega življenja in dela. Številne zvezne in republiške institucije skrbijo, da standardizacija dobi pravo veljavo v materialni proizvodnji pri zaščiti potrošnika. Zal se ti napor v organizacijah združenega dela prepočasi uveljavljajo. Tudi v naši delovni organizaciji še vedno obstajajo odpori in nerazumevanje glede mesta in vloge standardizacije v proizvodnem in poslovnem procesu. Podcenjevanje vloge standardizacije in tipizacije ima daljnosežne posledice na naš celotni uspeh in nadaljnji razvoj.

Naše glasilo želi v nekaj nadaljevanjih seznaniti slehernega sodelavca o mestu in vlogi standardizacije s posebnim poudarkom na pomenu in vlogi interne standardizacije, da tudi na tem področju naredimo odločnejši korak naprej, ne po sili zakonodaje, temveč iz zavestnega spoznanja o koristih, ki nam jih prinaša standardizacija. To mislimo tako pri ekonomičnejšem poslovanju kakor tudi pri zagotavljanju kvalitete proizvodov in našem nadaljnjem prodoru v svet.

NAMEN standardizacije

Čeprav je bila standardizacija v človeškem življenju vselej prisotna, si danes ne moremo več zamisliti nobenega področja človekovega ustvarjanja brez nje, saj brez upoštevanja standardov za sporazumevanje (pojmi, simboli) standardov za varnost (zaščita življenja, zdravja in imetja), dimenzijskih standardov (mere), standardov za kakovost (preizkusni postopki), konstrukcijskih standardov (tolerance in ujemi), standardov o materialu (snovi, polizdelki), standardov o tipih (stopnjevanje po vrsti, obliki in velikosti) in drugih, ne bi bilo gospodarskega napredka, var-

nih delovnih mest, tehničnega razvoja, mednarodnega sodelovanja in komunikacij, dopusta, prostega časa in drugih dejavnosti. Z razvojem znanosti, tehnike in tehnologije ter mednarodne menjave dobrin je standardizacija že postala del našega vsakdanjega življenja.

Pri današnji stopnji razvoja tržnega gospodarstva je standardizacija pomemben dejavnik za gospodarnost vsake organizacije združenega dela, saj je s poenotenjem istovrstnih predmetov možno reducirati preveliko število tipov na gospodarno mejo in s tem dosegati visoke serije. Standardizacija je zelo pomemben instrument pri vodenju organizacije združenega dela, pri ukrepih za racionalizacijo, pri raziskavah, gospodarnosti in tržnih analizah.

Standardizacija mora postati sestavni del samoupravnih dogovorov in sporazumov, zato ne sme ostati omejena le na ozek krog tistih, ki se z njo ukvarjajo, ampak mora preiti v miselnost slehernega samoupravljalca.

Uvajanje standardizacije je za vsako organizacijo združenega de-

la neodložljiva dolgoročna investicija in zato primerljiva z vlaganjem v perspektivne razvojne dejavnosti. Je odločujočega pomena za razvoj, konstrukcijo, proizvodnjo, prodajo in nabavo. Standardizacija deluje kot posrednik med temi dejavniki in zato mora usklajevati nasprotujoča mnenja in interese v korist celotne organizacije združenega dela. Služba za standardizacijo mora razen tega zastopati interese na področju standardizacije tudi izve n OZD, zlasti v tehniških odborih in komisijah nacionalne ustanove za standardizacijo kot proizvajalec in kot uporabnik.

Nacionalna ustanova za standardizacijo je s svoje strani usklajevalec želja in zahtev nacionalnega gospodarstva. Usklajevanje poteka tudi na regionalnem (EGS, SEV) in mednarodnem nivoju (ISO, IEC).

Standardizacija je torej posrednik med optimalno tehnično in optimalno ekonomsko rešitvijo vsakega problema in zato mora upoštevati varnost življenja, zdravja in imetja, interese potrošnikov ter gospodarske vidike za količinsko, kakovostno rast gospodarstva in tehnični napredek.

Naloge standardizacije so predvsem:

- pospeševanje napredka in humanizacije v tehniki in gospodarstvu,
- posredovanje potrebnih informacij vsem zainteresiranim v čim krajšem času,
- pri pripravi informacij hkrati doseči tudi najbolj gospodaren izbor,
- omogočiti mednarodno trgovino in komunikacije,
- omogočiti gospodarno množinsko proizvodnjo,
- posredovati prednosti v enaki meri proizvajalcem, uporabnikom in potrošnikom.

Za doseg navedenih ciljev morajo biti izpolnjeni predvsem naslednji pogoji:

1. Standardizacijo moramo vključiti pravočasno in pri tem vedno upoštevati najnovejšo dosežke tehnike. Vključitev je potrebna torej že pri planiranju in pri razvoju izdelka in je zato eden od pomembnih predpogojev za racionalno proizvodnjo in uspeh na tržišču.
2. Standardizacija ne sme biti sama sebi namen, to pomeni, da mora urejevati in usklajevati, ne pa voditi k neki monotoniji brez fantazije. Standardizacija ne sme postavljati nobenih meja ustvarjalnemu delu, mora pa usmerjati realizacijo teh zamisli po gospodarskih vidikih.
3. Razumevanje o nujnosti standardizacije se mora pri odgovornih povečati, v ta namen je treba pospeševati publiciranje in populariziranje standardizacije na primer s poukom standardizacije na visokih, višjih in srednjih tehniških šolah, kakor tudi z objavami člankov o standardizaciji in njenih problemov v strokovnih revijah in dnevnem časopisu.

družbenopolitične skupnosti in učenci.

Ze doslej smo imeli v svetu IC ustrezne delegacije, v bodoče pa bomo poskrbeli, da se v skladu z novim zakonom tako samoupravno organiziramo, da bodo delavci, uporabniki in učenci kar najbolj uresničevali svoje samoupravne pravice in dolžnosti.

V zvezi z uveljavljanjem zakona o usmerjenem izobraževanju bomo morali spremeniti statut in druge samoupravne akte, kar je pomembno in odgovorno delo.

2. Svoj družbenoekonomski položaj bomo uresničevali v naši temeljni organizaciji skupaj z delavci Litostroja.

Čeprav ima vzgojno-izobraževalna dejavnost svoje posebnosti, so se v IC že doslej uveljavljali elementi nagrajevanja po delu, ki smo jih razširili v sprejetem pravilniku o razvidu del in nalog in njihovem vrednotenju, z ocenjevanjem kakovosti dela ter uveljavljanjem časovnih normativov pri delu prosvetnih delavcev. V ospredju bodo naloge za dosledno izvajanje teh meril — pravilnikov.

Sicer pa bo v zvezi z družbenoekonomskim položajem delavcev pomembno, kako bomo izvajali svobodno menjavo dela v skladu z ustreznim zakonom.

RHE OBROVAC

Referenca tudi za nas

Večja stopnja izkoriščenosti vodne energije narekuje gradnjo takih hidro objektov, ki bodo povečevali izkoriščenost vodne energije. Potrebno se je približati 100-odstotni teoretični možnosti izkoriščanja vodne energije, ki je sicer z gradnjo vse bolj zapletenih objektov vendarle še najcenejša. Ena takih hidroelektrarn je tudi RHE Obrovac, z reverzibilnimi — črpalnimi turbinami velikih zmogljivosti.

Nikakor ne bi mogli zanikati dejstva, da podobnih turbin ne znamo graditi, pa vendarle je RHE Obrovac tako velika turbina po moči in tudi teži, posebno pa po zahtevnosti obdelave, da bodo turbine za Obrovac prav gotovo nova preizkušnja in bodoča referenca za našo delovno organizacijo. Prav zaradi premajhnih izkušenj pri gradnji reverzibilnih turbin bomo RHE Obrovac gradili v sodelovanju z znano avstrijsko firmo Voith, ki bo dobavila eno od dveh turbin, drugo pa bomo izdelali po dokumentaciji Voitha v Litostroju. Vso ostalo opremo — zathevne kroglične zasuše, lopute in hladilne ter drenažne sisteme pa bomo projektirali in izdelali pri nas.

Pri gradnji velikih objektov se še vedno pojavljata dva osnovna problema za našo delovno organizacijo, in sicer: kako vlivati pri nas zelo težke dele iz posebno kvalitetne jeklene litine, omejene po teži oziroma velikosti in kako obdelati velike dele, kot so spirale, turbinski pokrovi ipd. takšnih dimenzij, ki presegaajo zmogljivosti naše največje karuselske stružnice. Kakor smo obveščeni, bosta tudi omenjena problema rešena s tretjo oziroma četrto fazo razširitve naše delovne organizacije.

RHE Obrovac bo torej črpalna

hidroelektrarna v globokem jašku z dvema agregatoma (vsak z močjo po 150 mm). Elektrarna, katero so gradbeniki začeli graditi že pred nekaj leti, bo stala na reki Zrmanji na področju Dalmacije, nedaleč od Šibenika. Postavljena bo torej v sistemu, kjer že stoje elektrarne z našimi turbinami. Ena takih je tudi HE Zakučac, kjer smo drugo fazo dogradili preteklo leto, prva faza pa je bila zgrajena že pred 20 leti v sodelovanju z Voithom. RHE Obrovac bo namenjena predvsem delovanju v konicah, to je takrat, ko je največja poraba in potreba po energiji.

Podobne črpalke turbine manjših zmogljivosti smo že gradili, kar pomeni, da nismo brez izkušenj. Povpraševanje po takšnih turbinah je iz dneva v dan večje, zato se bomo morali proizvodno razširiti tudi mi, da bomo kos hitremu razvoju tehnike, predvsem pa da bomo lahko konkurenčno sodelovali na svetovnem tržišču.

Montažna dela za celoten objekt strojne opreme bo predvidoma izvedel Litostroj, kar bo tudi referenca za prihodnje podobne centre.

Ob začetku montaže oziroma odpreme iz tovarne pa smo vas seznanili še z nekaterimi podrobnostmi.

S. Štokelj

Novi so tudi ...

(Nadalj. s prejšnje strani)

Večjo pozornost moramo posvetiti Titovi zamisli o kolektivnem vodenju, pritegniti vse delegate delavskega sveta, da bodo aktivno sodelovali pri odločanju. Delavca moramo spodbujati k delu, istočasno pa mu moramo omogočiti, da lahko o pomembnih vprašanjih sodeluje s svojimi predlogi in tako postane resnični samoupravljalca.

Ob prevzemu te funkcije predsednika delavskega sveta, se zavedam odgovornosti, zato si bom prizadevala, da bom zaupanje, ki so mi ga delavci izkazali, tudi opravičila. V času mandatne dobe pa pričakujem vso podporo vodstva in DPO.

V našem tozdu so večinoma zaposlene ženske, pa vendar je treba poudariti, da veliko teh že uspešno deluje v komisijah in DPO, saj vse vodilne funkcije zasedamo ženske, na kar smo izredno ponosne. Svojo pripravljenost dokazujemo z razvitim čutom odgovornosti ohraniti in razvijati samoupravno pot razvoja.

Izguba Tita je našim delovnim ljudem obveznost več, da bomo še hitreje reševali nerešena vprašanja in nadaljevali začrtano pot. Še posebej veliko pričakujemo od mladih, katerim je Tito posvečal veliko pozornost, da bodo opravičili in ohranili njegovo zaupanje. Vsi skupaj bomo Titovo bogato delo še dolgo spoznavali in ga s skupnimi močmi vključevali v bodoče naloge.

Adolf SLABE — TOZD IC, učitelj praktičnega pouka, v Litostroju je zaposlen od leta 1960.

1. V mandatni dobi, za katero sem bil izvoljen, bomo v IC pričeli uresničevati zakon o usmerjenem izobraževanju. Ta zakon bo prinesel spremembe tudi v zvezi z notranjo samoupravno organiziranostjo, ki mora upoštevati specifičen položaj IC. V njem se namreč vključujejo v samoupravno odločanje ne le delavci tozda, ampak tudi uporabniki — delegati Litostroja, Iskre,

Nastop pevcev

Vabilu terapevtov Zavoda za rehabilitacijo invalidov SRS so se pevci našega pevskega zbora odzvali in 24. aprila pripravili enourni koncert v prostorih zavoda. Do zadnjega kotička napolnjena telovadnica je že ob samem začetku dala slutiti, da so pevci zaželeni in da imajo pred seboj poslušalce, ki bodo zbrani sledili njihovemu petju.

S svojim nastopom so pevci obeležili kar tri pomembne zgodovinske dogodke: 39-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte, 35-letnico svobode in 1. maj — praznik dela. Ne nazadnje pa so s svojim programom želeli tudi popestriti dneve, ki jih težki invalidi preživljajo v tem zavodu.

Program so pevci pričeli s pesmimi borbene in revolucionarne vsebine, v drugem delu pa nadaljevali s pesmimi iz bogate zakladnice narodnih pesmi. Poskrbeli so, da je živahnost in sprostitve naraščala od pesmi do pesmi. Za popestritev med posa-

4. V delo pri standardizaciji je treba vključiti strokovnjake z znanjem tujih jezikov.

5. Povečati je treba vlaganje v standardizacijo, kajti le-ta stane trud, čas in s tem denar. Pri tem ne gre samo za ureditev službe za standardizacijo v neki OZD, ampak tudi za aktivno sodelovanje v tehniških odborih in komisijah na nacionalnem in mednarodnem nivoju. Svetovni povpreček vlaganj v standardizacijo je 1—2 promila od bruto realizacije OZD.

Nacionalni standardi se uvajajo v korist skupnosti. Ti standardi postanejo lahko obvezni preko zakonov, pogodb ali tudi drugih pravnih aktov.

Mednarodna standardizacija je neke vrste tehnična pomoč deželam v razvoju, ker le-te lahko izkoriščajo številne izkušnje, ki so jih vnesle v mednarodne standarde industrijsko razvite dežele, ne da bi bilo treba zanje plačati kakršnokoli odškodnino.

Interni standardi so v okviru OZD vedno obvezni in standardne dobavne zahteve so navadno

sestavni del pogodb za nabavo. Podobno mora OZD posredovati svoje interne standarde tudi kooperantom, da bodo le-ti opravili delo v skladu z njihovimi zahtevami.

Uporaba standardov prinaša neposredne koristi, ker je standardizacija zelo važno sredstvo za zniževanje stroškov, pri čemer se dosegajo znatni prihranki pri materialu:

Ponudbe se zaradi sklicevanja na standarde poenostavijo.

● Omogoči se izmenljivost posameznih delov in s tem poenostavi vzdrževanje.

● Zmanjša se negospodarno število različnih tipov izdelkov in s tem se znižuje tudi vezava finančnih sredstev.

● Z znižanjem števila skladiščnih postavk in z notnim označevanjem se poenostavi in poceni skladiščenje.

● Standardi prispevajo k smiselnemu redu in k hitrejšemu sporazumevanju o določenem predmetu.

● Standardi obvezujejo proizvajalca nasproti uporabniku in jamčijo kupcu protivrednost ustrezno ceni blaga.

● Z uporabo standardnega orodja se zmanjšuje število potrebnega orodja in s tem se znižujejo proizvodni stroški.

● S poenotenimi navodili za uporabo in s standardnimi doočili glede varnosti strojev in orodja se povečuje varnost obratovanja, upoštevanje standardov o tehnični varnosti varuje torej človeško življenje in premoženje.

● Z upoštevanjem standardov o zahtevah kakovosti in preskusnih metodah se izboljša kakovost izdelkov, stroški za preskušanje se znižajo.

● Uporaba standardnih delov skrajšuje postopek naročanja in s tem olajšuje del nabave.

● S pogostejšo uporabo standardnih delov se povečuje število enakih delov.

● Možnost nabave standardnih delov skrajšuje dobavne roke.

M. Kreft

(Dalje prihodnjič)

V. Živković

TEMELJNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA TOZD PZO

USTVARJAMO BOLJŠE POGOJE ZA DELO IN SAMOUPRAVLJANJE

Članek, s katerim smo želeli predstaviti TOZD PZO, smo morali v prejšnji številki zaradi izredne dolžine prekiniti, zato ga nadaljujemo danes. Prvi del prispevka je govoril o finančnih sredstvih in delitvi po delu, o osnovnih nalogah tozda, predstavili smo nekaj delavcev tozda, ob koncu pa smo se razpisali še o stanovanjski politiki in organiziranosti dela v tozdu. Danes pa bomo izvedeli še nekaj več o operativni kontroli, o sami proizvodnji ter o planiranju in investicijah.

PLANSKA OPERATIVA

Osnovne naloge planske operative so priprava elementov letnega plana tozda (v sodelovanju s komisijo za plan), priprava in spremljanje plana po mesecih ter usklajevanje lanskim zadolžitvam na ravni DO. Seveda so tu še rutinska dela planske operative, kot npr. usmerjanje dela v proizvodne obrate, v medfazne obdelave, izdelava naročil o izpolnjevanju planskih obveznosti itd., itd. Pri tem usmerjanje dela v proizvodne obrate poteka večinoma v skladu s planskimi obveznostmi tozda, včasih pa pride tudi do zastoj. »Objektivne« težave večinoma izhajajo iz odvisnosti od medobratnih storitev drugih tozdv (npr. mehanska obdelava, toplotna obdelava, žarjenje za odpravo napetosti) oziroma zaradi neusklajenosti planskih obveznostih med tozdi.

TEHNOLOGIJA

Potrebe po zvarjenjih stalno rastejo in jih v letu 1980 potrebujemo že blizu 8.000 ton. Tehnologija mora podrobno predelati celotno tehnično dokumentacijo za izdelke, ki jih bo izdelal naš TOZD, razen tega pa (ker so proizvodne zmogljivosti omejene) tudi dati vsaj osnovno tehnološko navodilo za večino tistih zvarjencev, ki se bodo izdelovali v kooperaciji.

O podrobni tehnološki obdelavi dokumentacije v tem kratkem prikazu dejavnosti tehnologije ne bi pisali, ker je to večini bralcev že znano. Radi pa bi spregovorili, v katere dolgoročne cilje je usmerjeno delo v tehnologiji tozda.

— Zelimo povečati obseg razvojno-raziskovalnega dela in da bolj pogumno v proizvodno prakso prenašamo tehnološke rešitve in postopke iz delov na višjem tehnološkem nivoju:

— Se bolj okrepi timsko delo, ne samo na nivoju tozda, temveč tudi na nivoju DO, saj le na ta način lažje pridemo do pravih in sprejemljivih rešitev. Tu je poudarek na večjem sodelovanju med projektivo — tehnologijo — razvojem in delavnico. Namreč za določen izdelek je sprejemljiva v danih razmerah tista tehnološka rešitev, po kateri izdelek lahko delavnica, glede na svojo opremljenost izdelata.

— Postopoma preiti iz tako imenovanih tehnoloških postopkov na delovne postopke. Zaradi povečanja kvalitete dela (dimenzijske točnosti, zmanjšanja napak v zvarih) natančnejšega sledovanja tehnoloških rešitev in s tem v zvezi proizvodnih stroškov ter za pridobitev izhodišč za hitrejši tehnološki napredek, posebej pri izdelkih za HE, želimo, da pri predpisovanju tehnologije izdelave natančno določimo vrstni red sestave varjenih konstrukcij ter vrstni red varilskih del (postopek varjenja).

— Težimo k bolj načrtnemu zasledovanju stroškov proizvodnje in primerjavo le-teh s planiranimi. Seveda temu sledi analiza vzrokov povečanja stroškov dodelav oziroma izmeta.

Pri tako zastavljenem načinu dela lahko v bodočnosti pričakujemo še boljše rezultate.

OPERATIVNA KONTROLA

Naloge kontrole pri kontrolnih posegih v kateremkoli delu

proizvodnega procesa so jasne — zagotoviti mora kvalitetne izdelke oziroma polizdelke v vseh delih proizvodnega procesa v DO. S tem namenom je tudi v vsakem proizvodnem tozdu ustanovljena kontrolna operativa. Toda pri takšnem proizvodnem programu, posebej pri posamični proizvodnji, ti kontrolni posegi nemoje biti togi, ne moremo samo ugotavljati, da nekaj ni v redu, temveč moramo vlogo kontrole nekoliko drugače opredeliti.

Delo v kontrolni operativi se usmerja tako, da po eni strani težimo za tem, da se posamezni izdelki kontrolirajo skozi celotni proizvodni proces (po predpisanih tehnoloških postopkih oziroma interno) tj. medfazno, ker le tako lahko pravočasno in sproti odpravljamo in preprečujemo napake na izdelkih, po drugi strani pa tako, da spremenimo odnose med sodelujočimi v proizvodnem procesu. Menimo namreč, da mora pri izdelavi kateregakoli polproizvoda (in to se v večini primerov dogaja) sodelovati oba, tj. delavec in kontrolor, in se pri tem sodelovanju tudi medsebojno dopolnjujeta. Seveda se v to skupno sodelovanje vključita tudi tehnolog in delovodja. Na kratko povedano: odpravljamo napačno miselnost — nekdo dela, drugi kontrolira. Na ta način se, po našem mišljenju, lahko doseže zahtevani kvaliteten nivo, spoštovanje tehnološke discipline in že večji dvig kvalitete dela. Seveda se kontrolna operativa ukvarja tudi z »administrativnimi« posli, to je z zasledovanjem kvalitete dela, prijavami napak, pripravo dokumentacije za kontrolne preglede, pripravo dokumentacije za prevzemne organe, komuniciranje s temi organi itd.

PROIZVODNJA

Neposredna proizvodnja v tozdu se odvija v treh obratih in enem oddelku. To so obrati: predobdelava, izdelava varjenih konstrukcij in kovačnica ter oddelk za površinsko zaščito.

V obratu predobdelave se pripravljajo posamezni elementi, tj. deli za varjenje konstrukcije,

Stjepan Ninković — navarjenje s trakom (Foto: E. L.)

večinoma po postopku plamenskega rezanja s kisikom. Samo delo razreza materiala je ročno s sekatorji in strojno na rezalnih strojih. Do pred kratkim smo kot segrevalni plin uporabljali butan — propan, po napeljavi naravnega plina pa smo skoraj v celoti prešli nanj. Pri razrezu materiala še vedno predstavlja velik problem kisik za rezanje, katerega do delovnih mest transportiramo v jeklenkah. V bližnji prihodnosti računamo, da nam bo uspelo narediti plinovodno omrežje za kisik do delovnih mest, za naravni plin je ta že speljan po obratu. S tem bi precej olajšali delo zaposlenih, zagotovili večjo varnost dela in ne nazadnje povečali transportne zmogljivosti v obratu. V letu 1979 smo postali bogatejši za en stroj za plamensko rezanje s kisikom in plazmo s fotocelico.

S pridobitvijo stroja za rezanje s plazmo smo rešili enega najtežjih problemov, to je rezanje nerjavečih jekel, predvsem tipa 18/8, barvnih kovin in zlitin. Pri razrezu materiala še vedno obstaja problem izkoriščanja pločevine. To je namreč, pri sedanjem načinu dela, v povprečju 85%, kar predstavlja pri 3.400 t varjenih konstrukcij letno približno 550 t odpadka.

Računamo, da bomo povečali izkoristek pri razrezu pločevine z nabavo stroja, katerega delo se bo krmililo preko računalnika. Seveda bo potem razrez potekal po v računalniških vloženem programu. Ko govorimo o težavah v predobdelavi, ne moremo mimo dejstva, da bo potrebno razmišljati tudi o nabavi novega stroja za valjanje do debeline pločevine približno 120 mm in nabavi nove linijske stiskalnice moči 1.000 ton. Z nabavo teh strojev bomo vnaprej lahko sledili načrtovani rasti delovne organizacije.

V obratu izdelave, kjer poteka sestava varjenih konstrukcij in njihov varjenje, težimo k doseganju kontinuitete v delu. Proces se organizira tako, da se upoštevajo planske obveznosti, razpoložljiv prostor in vrsta varjene konstrukcije. O težavah, ki spremljajo takšno proizvodnjo, ne bi preveč govorili, saj so skoraj vsem, ki poznajo način proizvodnje, več ali manj znane. Tako usklajujemo in nabavljamo aparate, poleg klasičnega ročnega elektroobločnega varjenja, za varjenje v zaščitni atmosferi CO₂ plina (postopek MAG), za varjenje pod praškom, dobili smo avtomata (varjenje v zaščitni CO₂ plina) za varjenje vodil in kolesnih obrobočev za villičarsko proizvodnjo.

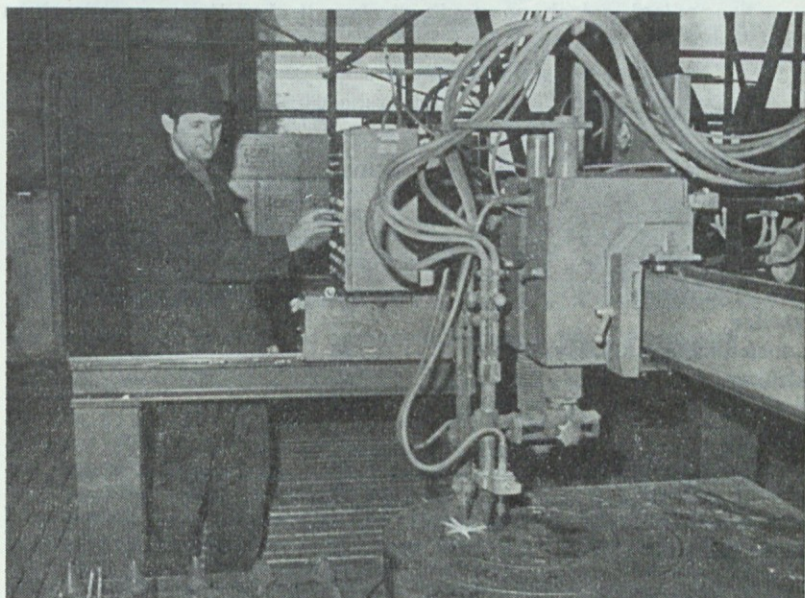
Seveda računamo tudi z nabavo pomožnih naprav za varjenje. Tako sedaj v kratkem pričakujemo dobavo 50 t pozicionerja iz »METALNE« Maribor.

V bližnji prihodnosti bo nujno več naporov usmeriti v olajšanje dela vseh zaposlenih in izboljšanje delovnih pogojev. Naj samo omenimo: izdelavo plinskega omrežja v obratu, osvetlitev delovnih prostorov, odesovanje plinov, ureditev ogrevanja itd.

Na kratko rečeno, dela je ogromno — zmogli ga bomo pa z načrtnim reševanjem tako pestre problematike.

O kovačnici pa tudi površinski zaščiti je zelo težko govoriti, ne da bi potarnali o težavah, ki spremljajo delo v teh dveh obratih. Za kovačnico lahko rečemo le to, da je projekt za saniranje stanja v kovačnici izdelan, in šele ko bo uresničen bomo lahko govorili o normalnem delu. Zaposleni v kovačnici morajo namreč v takšnih pogojih dela in na takšnih strojih vlagati izredne napore za doseganje zastavljenih ciljev.

Podobna situacija je v površinski zaščiti, kjer delo poteka

Ignac Horvat dela z napravo za strojno rezanje s plazmo (1200 stopinj Celzija), kar je nova pridobitev tozda PZO (Foto: K. G.)

tako, da je to istočasno eden od najboljših primerov, kako se ne sme delati. V tolažbo vsem skupaj je, da je rešitev problema površinske zaščite pred vrati.

NOTRANJI TRANSPORT, VZDRŽEVANJE, SKLADIŠČE

Notranji transport se odvija s pomočjo žerjavov, ki morajo streči tudi konstrukcijskemu ključavničarju pri sestavi zvarjencev oziroma varilcu pri postavljanju zvarjenja v najugodnejši položaj za varjenje oziroma stroju, npr. za krivljenje pločevine.

Žerjav je torej hkrati transportno sredstvo in delovno sredstvo ključavničarju. Težimo k temu, da bi ob delovnih ploščah postavili konzolne žerjave, ki bi stregli pri izdelavi zvarjencev.

NEUSKLAJENOST PLANIRANJA

Zastavili smo si skupne interese in cilje razvoja. Izhajajoč iz njih si moramo prizadevati za njihovo uresničitev ob upoštevanju danih pogojev, količinskih in fizičnih zmogljivosti z obstoječo opremljenostjo in kadrovsko strukturo.

V prvi plan si postavljamo samoupravno planiranje, ki naj bi predstavilo našo vizijo in resničnost v vsakodnevem in srednjeročnem obnašanju. Združujemo delo in sredstva, utrjujemo integracijske procese (zahtevali bomo tudi njihov rezultate), zavzemamo se za večje aktivnosti pri delu, skladni razvoj proizvodjalnih sil in dohodkovno povezovanje. A to ni dovolj, ne! Hočemo se izviti iz neskladnega razvoja, ker smo na robu delovne organizacije, ker za nas ni dovolj posluha, ker smo v tehnični opremljenosti zelo zaostali in to nadomeščamo z živim delom, uspešno, ker smo v veliki meri tehnološko odvisni.

Kakorkoli napišemo, rečemo, se pogovarjamo ali dogovarjamo,

lahko ugotovimo, da planiranje na ravni delovne organizacije in temeljne organizacije ne teče. Ne vemo, ali nočemo reči »boba bob«, ali smo nesposobni, ali se nočemo komu zameriti, ali se ob podpisu pogodbe sprijaznimo s pogodbenimi kaznimi! Seveda, če začetek škriplje, potem zadnji del še bolj, ker nam noben zdravnik ne more priskočiti v pomoč. Z ozirom na položaj, v katerem se nahajamo, je za nas najpomembnejša kompletiranost materiala in v enem letu izdelana količina 4.400 ton zvarjencev in odkovkov. Za te količine na podlagi sedanje organiziranosti lahko sprejmemo vse moralne in materialne odgovornosti pa tudi ekonomske. Duši pa nas neusklajenost, nekompletiranost ipd.

UREDITI DRUŽBENO EKONOMSKE ODNOSNE MED TOZDI

Da bi razrešili družbenoekonomske odnose v skupnem proizvodstvu, moramo podpisati pogodbeno razmerje. Ne bi razčlenjevali teh področij, izpostavili bi le nekatera, ki prispevajo urejevanju teh odnosov:

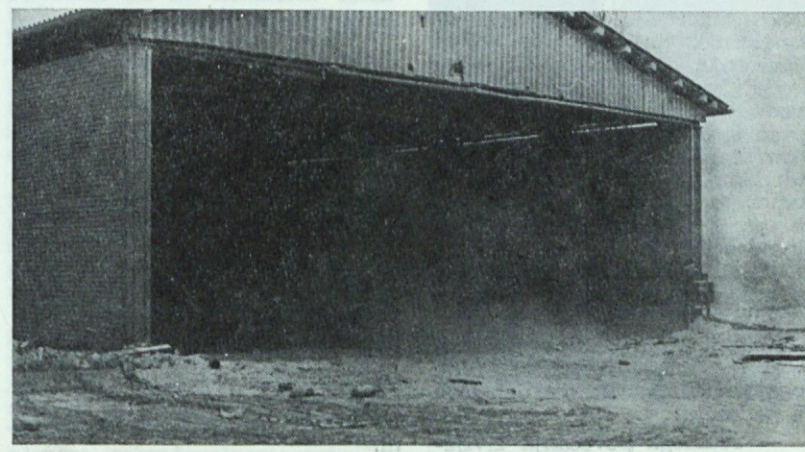
- naročila zvarjencev v kooperaciji preko TOZD NABAVA,
- zagotavljanje kompletiranosti materiala za polizdelke,
- vgrajevanje ulitkov v zvarjenje,
- sodelovanje na montažah v tujini,
- bremenitve temeljne organizacije v skupnem proizvodstvu s polizdelki in drugim (znotraj tozda se moramo resneje dogovoriti o teh zadevah).

Naj tudi kritično poudarimo, da smo o teh rečeh spregovorili na zborih delavcev, delavskemu svetu, preko vodstva prenesli strokovne službe, toda tem ne upoštevajo naših mnenj.

VODENJE AKTIVNE POLITIKE, ZAPOSLOVANJA IN KADROV

Z vprašanji, ki so nam bila zastavljena v zvezi z rezultati poslovanja, kadrovsko strukturo,

(Dalje na naslednji strani)

Pesek, prah, preprih, vročina in mraz — najtežje delo je v peskarni (Foto: K. G.)

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Na podlagi potreb po novih strokovnih kadrih v gospodarskem načrtu DO Litostroj razpisujemo v šolskem letu 1980/1981 naslednje štipendije:

a) Zunanji štipendisti — kadrovske štipendije

Za poklic	Štipendije za šolanje na IC Litostroj za DO Litostroj	Štipendije za ostale izobr. organ. DO Litostroj
strojni kovač	—	10
varilec	—	32
konstrukcijski ključavničar	18	—
strugar	40	—
rezkalec	6	—
orodjar	8	—
tehnični strojni risar	10	—
strojni mehanik	40	—
elektromehanik	8	—
modelni mizar	10	—
VRTALEC	10	—
livar	20	—
administrator	—	2
metalurški tehnik	—	6
strojni tehnik	—	25
ekonomsik tehnik	—	13
elektrotehnik	—	2
administrativni tehnik	—	4
inženir strojništva — tehnolog	—	9
diplomirani inženir strojništva — tehnolog	—	13
diplomirani inženir — elektro	—	1
avtomatika	—	11
diplomirani ekonomist	—	1
diplomirani inženir računalništva	—	2
diplomirani inženir tehnične fizike	—	1
diplomirani inženir tehnične matematike	—	1
Diplomirani pravnik	—	1
Skupaj 303 zunanji štipendisti — kadrovske štipendije	170	133

V šolskem letu 1980/1981 bomo izobraževali skupaj 657 štipendistov, od tega 303 zunaj štipendiste (kadrovske štipendije) in 344 štipendistov za izobraževanje ob delu.

Ugodnosti za deficitarne poklice bodo navedene pri razpisu za vpis v izobraževalni center Litostroj.

Za zunanje štipendiste (kadrovske štipendije) bomo prijave zbirali in jih obravnavali od 1. 6. do 31. 6. 1980, za zamudnike pa od 1. 9. do 20. 9. 1980.

Vsi prosilci kadrovskih štipendij bodo morali dostaviti naslednje dokumente:

- prijavo za štipendijo na obrazcu 1,65 DZS,
- potrdilo o vpisu v šolo,
- overjen prepis oizroma fotokopijo zadnjega šolskega spričevala ali potrdilo višješolske OZD o opravljenih izpitih,
- potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu,
- potrdilo o dohodkih staršev preteklega koledarskega leta (če so starši upokojeni, priložijo odrezek od pokojnine),
- potrdilo o višini otroških dodatkov članov družine prosilca za mesec december 1979,
- izjavo organizacije združenega dela in drugih štipenditorjev, da je kandidat pri njih zaprosil štipendijo, vendar mu ta ni bila podeljena,
- izjavo kandidata, da ne prejema nobene kadrovske štipendije.

b) Za izobraževanje ob delu pa razpisujemo naslednje štipendije:

Za poklic	Štipendije za študij ob delu
osnovna šola	60
livar	20
metalurški tehnik	4
metalurški inženir	5
diplomirani inženir metalurgije	3
strojni mehanik	12
varilec	6
strugar	21
VRTALEC — rezkalec	10
rezkalec	3
strugar na NC stroju	5
VRTALEC — rezkalec na NC stroju	3
konstrukcijski ključavničar	20
strojni tehnik	42
strojni inženir	2
strojni inženir — konstrukter	27
strojni inženir — tehnolog	20
strojni inženir varilstva	2
diplomirani inženir strojništva	2
diplomirani inženir strojništva — konstrukter	22
diplomirani inženir strojništva — tehnolog	6
elektrikar	1
elektrotehnik	1
diplomirani inženir — elektro	1
elektro inženir	1
diplomirani inženir —	1
avtomatika	4
modelni mizar	7
ekonomski tehnik	15
diplomirani ekonomist	6
administrator	6
administrativni tehnik	1
višja upravna šola	1
VŠOD — Kranj I. stopnja org. proiz. smer	1
VŠOD — Kranj II. stopnja org. proiz. smer	1
diplomirani sociolog	1
socialni delavec	1
Skupaj štipendije ob delu:	344

~~~~~

Za kandidate, ki še niso izpolnili 18 let, podpišejo izjavo starši ali skrbniki.

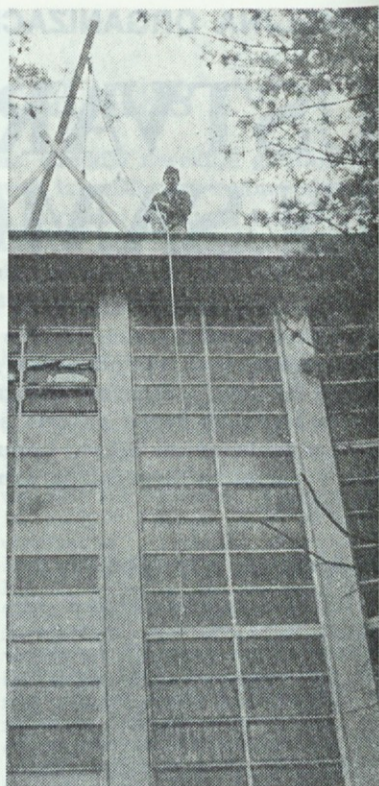
Prednost pri podeljevanju kadrovskih štipendij imajo tisti, ki se odločijo za proizvodni poklic, in otroci staršev, zaposlenih v delovni organizaciji TZ Litostroj.

Za študij ob delu bodo komisije za delovna razmerja TOZD/DS sprejemale vloge in jih obravnavale od 1. 8. do 15. 9. 1980.

Opozorjamo vse prosilce štipendij študija ob delu, da posredujejo komisijam za delovna razmerja TOZD/DS naslednje dokumente:

- prošnjo za štipendijo ob delu,
- prijavo za štipendijo na obrazcu 1,65 DZS,
- nagnjenost za določeno delo in sposobnost obvladati višjo stopnjo znanja (pismeno mnenje psihologa v delovni organizaciji),
- dosežen uspeh pri dosedanjem šolanju oziroma izobraževanju (zadnje šolsko spričevalo — fotokopija),
- družbenopolitična aktivnost delavca (mnenje kadrovske komisije pri osnovni organizaciji sindikata),
- ocena strokovne sposobnosti (mnenje neposrednega vodje),
- socialni položaj delavca (socialna služba pri KSS),
- da delavcu še ni bil izrečen ukrep zaradi hujše kršitve delovnih obveznosti (pravna služba, evidenca KSS).

Prošnje za štipendijo bo sprejemal oddelk za izobraževanje pri kadrovsko splošnem sektorju DO Litostroj.

Kot vsako leto so tudi letos sredi maja delavci tozda IVET zamenjali vse počene in razbite steklene strešnike nad obdelovalnico. Dela je bilo več kot dovolj (Foto: E. L.)

Dolge so kurirske poti po Litostroju (Foto: E. L.)

30

SAMOUPRAVLJANJA

Ustvarjamo boljše pogoje...

(S prejšnje strani)

opremljenostjo in izkoriščenostjo, zmogljivostjo, so bili vsi sodelavci delovne organizacije v tem letu že večkrat seznanjeni, vprašanje je le, če preberejo vse informacije, s katerimi razpolagajo.

Za ilustracijo lahko ponovno poudarimo, da smo vsi nosilci planiranja, ki skrbimo za dvig produktivnosti dela, možnost povezovanja za zaposlovanje in ustrezno strukturo kadrov v današnjem času, v težavnejšem položaju, kot si mislimo. Primarnega pomena so pogoji, ki naj zagotovo ustrezne kadre. Ali te imamo ali ne, ne bi komentirali, dejstvo je, da jih moramo pridobiti. Kako? Iz ustvarjenega dohodka, produktivnosti in rezultatov dela.

Na področju socialnega razvoja si moramo zagotavljati stalne pogoje dela in varnost delavcev na področju:

— realnega povečanja življenjskega standarda v skladu z materialnimi možnostmi in

— povečanjem stanovanjske izgradnje, pri čemer ne smemo pozabiti na politiko razvoja družbenega standarda (šole, kultura, zdravstvo, socialno varstvo in drugo).

INVESTICIJSKE ODLOČITVE V PLAN

V našem nadaljnjem prostorskem razvoju v mejah delovne organizacije želimo dogovorjeno skladnost realizirati v praksi z izgradnjo nove peskarne in ple-skarne ter povečati zmogljivosti izdelave zvarjenecv in odkovkov.

Sedanji delovni pogoji in prostorska utesenjenost so nas pripeljali do stopnje, ko si delavci Proizvodnje zvarjenecv in odkovkov želimo ustvarjati več, boljše, kvalitetnejše, ceneje, v roku, z željo, da bi ime Litostroja bilo preneseno še tja, kjer ga danes ni.

Svoje odločitve smo vgradili v samoupravni sporazum o skupnih

investicijskih vlaganjih, kjer se delavci skozi tehnološko in dohodkovno povezanost združujemo. Želimo, da bi neusklajeni razvoj doživel svoj preporod s spoznanji, ki prispevajo novim kvaliteta in rasti Litostroja.

Pred nami je zelo intenzivno delo pri pripravi srednjeročnega plana za leto 1981/85, ki mora zajeti celotno naše delovanje v tem obdobju.

Ob zaključku lahko rečemo, da smo realizirali sprejete količinske in planske obveznosti I. četrtletja s 103 %, ali v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta za 112 %. Izpostaviti moramo, da smo to dosegli z manjšim številom sodelavcev kot v enakem obdobju preteklega leta, zaradi terenskih del. Želimo si, da bi v polni meri uresničili letošnje cilje, predvsem pa dogovorjeno akumulacijo, ki bi zagotovila nadaljnjo rast temeljne organizacije.

I. Sabol

KNJIGE, DOSTOPNE VSAKOMUR

Na ta ali oni način večkrat razmišljamo o knjigi, zlasti v zadnjem času, ko nas k temu spodbujajo številne, družbeno organizirane akcije, s katerimi želimo delavca bolje seznaniti z možnostjo nakupa dobrih in poceni knjig.

Pa pogledjmo, kakšna bo zbirka Prešernove družbe v letu 1980: PREŠERNOV KOLEDAR ZA LETO 1981

SLOVENSKE OTROŠKE PESMI iz zakladnice tistih ljudskih in umetnih pesmi, ki jih otrok najprej sliši iz materinih ust, v izboru Janeza MENARTA in z ilustracijami Marlenke STUPICA.

Anton INGOLIČ: DELOVNI DAN SESTRE MARJE. Pripoved iz življenja medicinske sestre in njenega srečavanja s problemi sodobnega mestnega življenja.

Stevan JAKOVLJEVIČ: VELIKA ZMEDA. Kronika o razpadu kraljevske Jugoslavije, tako tragična za naše ljudstvo.

Prof. dr. Miha LOKAR: ZDRAVJE V DRUŽINI. Poljudno pisana knjiga, polna dobrih nasvetov za vsakogar, od otroka do starih ljudi.

Boširano zbirko bodo naročniki prejeli za 190 din, v celo platno vezano pa (pri tej bo broširan samo koledar) za ceno 240 dinarjev.

POMEMBNO: Vsi, ki bodo poravnali naročnino do 30. junija 1980, bodo prejeli še nagradno knjigo brez doplačila. Ta bo:

Max von der Grün: BLODNI OGENJ IN PLAMEN, roman. Izredno živo in zanimivo napisana pripoved delavca, ki je čisto po svoje, brez blišča, zato pa trpko doživljal čas nemškega gospodarskega »čudeža«.

Vse navedene knjige bodo naročniki prejeli konec novembra 1980. Razen te, redne letne zbirke, izdaja Prešernova družba tudi zbirko LJUDSKA KNJIGA, v kateri bodo naročniki za ceno 440 dinarjev prejeli 6 izbranih, prevedenih romanov iz svetovne književnosti, ki izhajajo skozi vse leto; pa revijo OBZORNİK, reprodukcije slik, značke, Poezije in drugo.

NASLOV: Prešernova družba, Borsetova 27, Ljubljana. Telefon: 21-440.

V šolstvu bo reforma

V aprilu je bil v skupščini SR Slovenije sprejet zakon o usmerjenem izobraževanju. Hkrati pa je bil z njim praktično preložen istovrstni prehod v preobrazbo vseh srednjih šol, ki smo ga načrtovali že za začetek šolskega leta 1980/81 in se nanj tudi pripravljali. Čeprav so nas sredstva javnega obveščanja seznanjala z razlogi za tako odločitev, je vendar ponekod slišati mnenje, kot da reforme sedaj ne bo.

Da to ni res, dokazuje že dejstvo, da je bil zakon o usmerjenem izobraževanju sprejet, da je že pričel veljati in da je nadomestil dosedanje zakone, ki urejajo izobraževanje po osnovni šoli. Temeljne značilnosti usmerjenega izobraževanja so v zakonu take, kot smo o njih pisali v marčni številki našega časopisa. V prehodnih in končnih določbah zakona pa je v 220. členu določilo, ki pravi, da se programi za pridobitev strokovne izobrazbe po tem zakonu uvajajo postopoma, in sicer v šolskem letu 1981/82 za vse učence, ki se vključijo v prvi letnik srednjega izobraževanja, v šolskem letu 1985/86 pa za vse študente, ki se vključijo v prvi letnik visokega izobraževanja. V istem členu zakona so navedeni tudi pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, če bi kje želeli izvajati izo-

brazevanje po novih vzgojnoizobraževalnih programih že prej. Ti pogoji pa še niso skoraj nikjer izpolnjeni, kar je bil tudi vzrok za preložitve prehoda v usmerjeno izobraževanje. Predvsem še niso izdelani vzgojnoizobraževalni programi v vseh strokah — usmeritvah, niso povsem opredeljene vse smeri izobraževanja (skupine poklicev oziroma posamezni poklici), na hitro se je oblikovala mreža izvajalcev — šol ob premajhni vlogi združenega dela, le-to še ni bilo dovolj pripravljeno za prevzem odgovornih nalog pri načrtovanju in izvajanju izobraževanja, niso še zaživele vse posebne izobraževalne skupnosti, prav tako pa tudi ne zakon o svobodni menjavi dela med uporabniki in izvajalci; s tem pa se še niso razvili novi družbenoekonomski odnosi.

Po drugi strani pa so bile opravljene (oziroma so bile v toku) že intenzivne priprave za uvajanje novih vzgojnoizobraževalnih vsebin skupne vzgojnoizobraževalne osnove, javnost je bila že seznanjena s predlaganimi usmeritvami in smermi izobraževanja in možnostmi vpisa, veliko učiteljev je bilo že na seminarjih za uvajanje novih vsebin, oblik in metod izobraževanja.

NADALJUJEJO SE PRIPRAVE NA UVAJANJE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

Zakon o usmerjenem izobraževanju je torej sprejet in je pričel veljati. Kaj se bo potem dogajalo novega v šolskem letu 1980/81, čeprav bo potekal pouk v srednjih šolah v glavnem še po dosedanjih predmetnikih in učnih načrtih?

Predvsem se bodo nadaljevale in še okrepile priprave, da bi bilo res vse navedeno za splošen prehod v usmerjeno izobraževanje v začetku šolskega leta 1981/82. Tako se prav sedaj nadaljuje delo v posebnih izobraževalnih skupnostih in strokovnih organih pri pripravi kar najustrežnejših osnov za izdelavo vseh vzgojnoizobraževalnih programov (usmeritev in smeri izobraževanja), za oblikovanje mreže vzgojnoizobraževalnih organizacij, nadaljujejo se seminarji vodstvenih delavcev šol in učiteljev za nove naloge, pripravljajo izdaje novih učbenikov za izvajanje skupne vzgojnoizobraževalne osnove v prvih dveh letih usmerjenega izobraževanja. Predvideno je, da bodo v prihodnjih mesecih izdelani vzgojnoizobraževalni programi za vse stroke — usmeritve in smeri usmerjenega izobraževanja in da bodo ti sprejeti v začetku prihodnjega leta. Takrat naj bi bil že pripravljen tudi predlog razpisa za vpis učencev v prvi razred za šolsko leto 1981/82 po novih vzgojnoizobraževalnih programih.

Poleg navedenega se v ustreznih organih pripravljajo izvršilni predpisi na podlagi zakona o usmerjenem izobraževanju, ki morajo biti izdelani do konca tega leta, razna strokovna navodila oziroma določila za izvajanje vzgojnoizobraževalnih programov (npr. za prilagoditev izobraževanja po novih vzgojnoizobraževalnih programih za odrasle, osnutki samoupravnih sporazumov in pogodb za izvajanje delovne in proizvodne prakse ter praktičnega pouka v organizacijah združenega dela in še marsikaj drugega. Vzporedno s tem bodo opravile svoj del priprav in nalog organizacije združenega dela bodisi same v svojih temeljnih organizacijah (načrtovanje izobraževanja, ureditev materialnih, finančnih in kadrovskih pogojev za izvajanje praktičnega pouka ter delovne in proizvodne prakse) ali v posebnih izobraževalnih skupnostih.

ŠOLE PRISTOJAJO K IZVAJANJU NOVEGA ZAKONA ŽE SEDAJ

Nekatera določila zakona o usmerjenem izobraževanju zahtevajo že takojšnje spremembe, tako npr. glede analize učinkovitosti vzgojnoizobraževalnega dela, načrtovanja tega dela, kadrovskih zadev, učne obveznosti učiteljev. Druge spremembe so šole dolžne uveljaviti potem, ko jih najprej podrobneje opredelijo v svojih samoupravnih aktih — npr. odločanju oziroma upravljanju, vpisne pogoje in usmerjanje, preverjanje znanja itd. To morajo storiti najkasneje v enem letu, kar pomeni, da bodo morale vse vzgojnoizobraževalne organizacije delno spremeniti svoje statute in druge samoupravne akte. Mnoge naloge bodo šolam določali tudi samoupravni akti, ki jih bodo morale sprejeti prav tako v enem letu posebne izobraževalne skupnosti.

Šole bodo nadaljevale priprave za izvajanje skupne vzgojnoizobraževalne osnove, posebej glede opremljenosti učilnic, kadrovske

Na prvomajski proslavi je spregovoril tovariš Miro Podbevšek

1. MAJ V LITOSTROJU

Tudi letos smo v Litostroju s kratko slovesnostjo proslavili praznik dela 1. maj in dan OF. Ob lepem vremenu smo se zbrali pred spomenikom samoupravljanju, kjer je začetek proslave oznanil naš pihalni orkester. Zatem je spregovoril predsednik konference osnovnih organizacij sindikata tovariš Miro Podbevšek (skrajšani govor objavljamo).

V proslavi so sodelovali tudi naš mešani pevski zbor in recitatorja Izobraževalnega centra Litostroj Nina Doma in Ivan Nikolič. Ob koncu proslave je mladinec Petar Karadja prebral brzojavko, v kateri smo tovarišu Titu zaželeli, da bi kmalu ozdravel. Čeprav smo bili po končanih prvomajskih praznikih vsi presunjeni ob bridki vesti, da je tovariš Tito to zadnjo bitko, ki jo je bojeval sam, izgubil, se zavedamo, da bo ob vseh priložnostih in ob našem vsakdanjem delu še vedno z nami.

Pod vodstvom dirigenta Blagoja Iliča sta nastopila mešani pevski zbor in pihalni orkester

Proslave se je udeležila večina Litostrojčanov

zasedbe, urejanja odnosov z organizacijami združenega dela, s pripravami za izvajanje delovne in proizvodne prakse ter praktičnega pouka po novih predmetnikih in s pripravami na svobodno menjavo dela. Že v šolskem letu 1980/81 bodo izvajale pouk samoupravljanja s temelji marksizma, obrambe in zaštite ter telesne vzgoje po novih učnih načrtih, poskusno pa na nekaterih šolah tudi pouk slovenskega jezika in književnosti.

Tako torej na vseh področjih pristopamo k izvajanju pravkar sprejetega zakona o usmerjenem izobraževanju oziroma nadaljujemo pripravo glede izdelave novih vzgojnoizobraževalnih programov ter njihovega izvajanja. Uvajanje usmerjenega izobraževanja pomeni vsekakor precej več kot pa sam pouk po novih predmetnikih in učnih načrtih.

Kot smo že omenili v marčni številki našega časopisa, bomo še pisali o praktičnih izpeljavah zakona in o pripravah na uvajanje usmerjenega izobraževanja zlasti v naši delovni organizaciji in v njenem izobraževalnem centru.

H. Premelč

Recitiral je tudi učenec IC Ivan Nikolič (Vse foto M. M.)

TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ
TOZD IZOBRAŽEVALNI CENTER

OBJAVA

ZA VPIS V POKLICNO KOVINARSKO IN
ELEKTRO ŠOLO

Dne 15. maja je bil v časopisu Delo objavljen razpis vpisa učencev v prvi razred vseh srednjih šol v Sloveniji. V poklicno kovinarsko in elektro šolo našega izobraževalnega centra bomo vpisali za potrebe Litostroja:

- 20 livarskih kaluparjev — livarjev
- 10 livarskih modelarjev — modelnih mizarjev
- 40 strojnih mehanikov
- 18 konstrukcijskih ključavničarjev
- 40 strugarjev
- 10 vrtalcev
- 8 orodjarjev
- 6 rezkalcev
- 10 tehniških strojnih risarjev
- 8 elektromehanikov

Učenci se izobražujejo za navedene poklice 3 leta v dobro opremljenih učilnicah in delavnicah, v tretjem letu šolanja pa imajo praktični pouk tudi v tovarni. Vsi učenci prejemaajo v času šolanja štipendijo Litostroja po učenem uspehu mesečno od 1114,00 (zadosten) do 1630,00 dinarjev (odlični). Za poklice livarski kalupar — ličar, livarski modelar — modelni mizar in konstrukcijski ključavničar prejemaajo učenci še mesečni dodatek v višini 622,00 din, za druge kovinarske poklice pa 489,00 din, in sicer ne glede na učni uspeh. Učenec se skupaj s starši s štipendijsko pogodbo zaveže, da bo zaposlen v Litostroju vsaj toliko časa, kolikor je prejemal štipendijo. Če so dohodki na družinskega člana nižji, lahko dobi učenec še štipendijo iz združenih sredstev na občini, kar velja tudi za učence iz drugih republik.

V času šolanja prejme učenec brezplačno dve delovni obleki (ob vpisu in kasneje), kovinarji tudi pomično merilo. Učenci, ki se bodo šolali za livarske kaluparje — livarje in livarske modelarje — modelne mizarje, prejmejo prav tako brezplačno dve delovni obleki, zaščitne čevlje in druga zaščitna sredstva za praktični pouk, brezplačne učne pripomočke za vsa tri leta šolanja (tudi žepni računalnik), deležni pa so tudi brezplačnih povratnih voženj domov po dogovoru z Litostrojem in izobraževalnim centrom.

Učenci iz bolj oddaljenih krajev imajo zagotovljeno bivanje in oskrbo v domu učencev v izobraževalnem centru. Plačilo stroškov oskrbine omogočajo ali pa olajšajo prej navedene štipendije. Če pri učencih, ki se bodo šolali za livarske kaluparje — livarje in livarske modelarje — modelne mizarje, štipendije ne pokrijejo stroškov oskrbine, prispeva razliko do zneska oskrbine Litostroj. To pomeni, da staršem teh učencev za čas njihovega šolanja ni treba plačevati oskrbine za bivanje in oskrbo učenca v domu učencev.

Poleg navedenega bodo prejemali učenci še mesečno nagrado v skladu s svojim prispevkom k dohodku, ko je v praktični pouk vključeno tudi proizvodno delo.

VPISNI POGOJI:

Učenec mora imeti uspešno zaključenih 8 razredov osnovne šole (vpíše se lahko tudi, če ima iz tujega jezika nezadostno oceno). Predložiti mora spričevalo in zdravniško potrdilo o primernosti za izbrani poklic, ki ga dobi v svoji ambulanti. Za učenje elektromehanika mora opraviti preizkus razpoznavanja barv in potenja rok.

POSTOPEK VPISA:

Do konca maja se prijavi učenec NA SVOJI OSNOVNI ŠOLI. V posebni prijavnici navede, da se želi šolati na naši šoli za določen poklic. Osnovna šola bo poslala to prijavnico v naš izobraževalni center. Mi bomo takoj ob koncu maja in v začetku junija učencem odgovorili, če izpolnjujejo pogoje za sprejem. Ko bo učenec v juniju predložil spričevalo o uspešno končanih osmih razredih osnovne šole, zdravniško potrdilo in rojstni list, bo dokončno sprejet.

Vpišite svojega otroka v našo šolo! Obvestite o možnostih vpisa svoje sorodnike in znance. Vse druge informacije dobite osebno v izobraževalnem centru Litostroj, Ljubljana, Đakovičeva 53 ali po telefonu interno št. 470 oziroma neposredno na zunanji liniji št. 558-582.

FRANC SELIŠKAR

Kakovost in njena zagotovitev

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

AKTIVNOSTI ZA DOSEGO KAKOVOSTI

Kakovost je sestavljena iz:

- kakovosti konstrukcije oz. projekta,
- kakovosti izdelave oz. konformnosti s projektom in
- kakovosti servisiranja.

Za doseganje kakovosti na teh področjih so potrebne tehnične in poslovne aktivnosti.

Tehnične aktivnosti imajo že dolgoletno tradicijo in so zlasti v zadnjih desetletjih v industrijskih obratih visoko razvite. Naštetimo nekatere:

- Definiranje kakovosti v tehnično-tehnološki dokumentaciji za izdelavo in prevzem (glavni udeleženci: projektiva, razvoj, kupec, prodaja, tehnologija).

- Kontroliranje skladnosti (konformnosti) s tehnično-tehnološko dokumentacijo, in sicer med proizvodnjo in med uporabo (pri kupcu).

Te aktivnosti so dolžni opravljati vsi izvajalci proizvodnih operacij. Večinoma so za nadzor v izdelovalnih fazah proizvodnje organizirane posebne kontrolne službe, ki po posameznih delovnih organizacijah kontrolirajo spoštovanje tehnično-tehnološke dokumentacije. Te službe nadzirajo tudi ustreznost surovin, kupljenih delov in polizdelkov, stanje proizvodne opreme, strojev in izdelovalnega orodja ter strokovno usposobljenost in stimulacijo proizvodnih kadrov za kakovost.

- Med tehnične aktivnosti za kakovost spada tudi vsakršno usposabljanje in opremljanje kontrolnih služb za svojo dejavnost, kot npr.: postavljanje in posodabljanje metod kontrole in preizkusov, nabava primerne opreme za merjenje in preizkušanje kakovosti, za njeno točnost in kalibracijo, itd.

- Reševanje reklamacij kupcev in ugotavljanje kakovosti v uporabi, pogosto (a ne vedno) spada v delokrog dejavnosti kontrolnih služb. Včasih je ta dejavnost zanemarjena, kar pa ima hude posledice za napredek in razvoj podjetja.

- Solidno servisiranje že samo po sebi opravlja pomemben del funkcije kakovosti. Dobrim proizvodom ohranja dolgo, brezhibno delovanje, slabe proizvode pa popravlja, jih usposablja za uporabo, preprečuje zastoje pri kupcu in brani ter ohranja ugled in dobro ime proizvajalca.

- Zbiranje podatkov, analize, ocena in poročanje o kakovosti ter izvajanje korektivnih ukrepov je nadaljnja velika skupina tehničnih aktivnosti, ki omogočajo razumno upravljanje s kakovostjo, tehnično rast in splošno izboljšanje gospodarnosti.

Poslovne aktivnosti so mnogo manj razvite in dobro spoznane šele v zadnjih desetletjih. V njihovem razvijanju in uporabi vidimo velike možnosti napredovanja na področju kakovosti in produktivnosti. Ker gre pri teh za bistvene poslovne odločitve, so vezane na vodilna in ključna delovna mesta in organe samoupravljanja delovne organizacije. Naštetimo nekatere:

- Priprava in definiranje osnovne politike DO v zvezi s kakovostjo.

- Postavljanje ciljev in planov za doseg kakovosti.

- Definiranje in porazdelitev odgovornosti in usklajevanje dejavnosti za kakovost.

- Izbor, izobraževanje in motiviranje kadrov za opravljanje aktivnosti v zvezi s kakovostjo.

- Spremljava rezultatov analiz in nadzor doseganja ciljev, plana in rezultatov na področju kakovosti.

- Organiziranje in nadzor izvajanja korektivnih ukrepov za boljše izpolnjevanje ciljev kakovosti.

Spoznanje in zavest o po-

menu poslovnih aktivnosti vodi v povsem nov pristop k organiziranju funkcije za zagotovitev kakovosti.

Funkcija kakovosti je interdisciplinarna funkcija kot finančna in plansko terminska. Po njenem pomenu bi morala biti v DO deležna enake pozornosti, to je z njo bi se morali ukvarjati v enakem obsegu in na enak način (postavljanje politike, ciljev, planov, organiziranje in koordiniranje dejavnosti ter nadziranje rezultatov).

POMEN KAKOVOSTI

Če naročenega izdelka ne dobimo v dogovorjenem roku, lahko utrpimo škodo, pravočasno ne izpolnimo planov in se zaradi tega seveda zelo jezimo na dobavitelja.

Podobno je, če smo morali plačati previsoko ceno. Vendar na vso to enkratno jezo sčasoma pozabimo, če smo sicer s kupljenim izdelkom zadovoljni med uporabo.

Drugače pa je, če smo kot kupci opeharjeni za kakovost. Znan je angleški izrek, ki ocenjuje vrednost kakovosti, ko pravi: »Ni sem dovolj bogat, da bi lahko kupoval poceni proizvode.« Kadar nastopamo kot kupci oziroma uporabniki, imamo še kako izostren čut za kakovost.

Kadar pa nastopamo kot proizvajalci oz. poslovneži, moramo s takim odnosom kupca do kakovosti vedno računati. Med tremi osnovnimi elementi gospodarjenja, ki so: rok, cena in kakovost, zadnja ni manj pomembna od ostalih dveh. Kratkoročno sicer razmere na tržišču pogosto pogojujejo, da se zanemari kakovost na račun rokov; zato je v pretežni meri krivica visoka stopnja inflacije, ki sili kupca v čim hitrejšo porabo razpoložljivih sredstev, vendar se to navadno mašuje tako uporabniku kot proizvajalcu.

Pomembnost kakovosti za poslovni uspeh najlepše vidimo na japonskem primeru, ki lepo pokaže obe skrajnosti: Predvojno kakovost, ki je bila »na psu«, in sedanjo kakovost, ki je prav v svetovnem vrhu.

Iz japonskega primera vidimo, da tudi dampinške cene niso mogle spraviti njihovega nekakovostnega blaga v prodajo. Zato so bili prisiljeni, nekaj ukreniti. Ukrepani pa so korenito. Z najvišjega državnega vrha so sprožili akcije in primerno organizirano zadolžili za kakovost vse, ki imajo z njo opravka. Poskrbeli so za primerno vzgojo in izobrazbo, poklicali so na pomoč ameriške učitelje. V kratkem času so dosegli presenetljive uspehe. Prehiteli so svoje učitelje, povzdignili so svojo kakovost na višino, ki ji na mnogih področjih ni v svetu nihče kos. Njihovi proizvodi uživajo danes ugled po vsem svetu in se dobro prodajajo. Kakovost se jim je zelo splačala.

Ob študijah v zahodnem svetu, ki iščejo možnosti nadaljnjega povečanja produktivnosti, ugotavljajo, da so prišli z obremenitvijo človeka do skrajne točke; iz njega ni več možno iztisniti večjih učinkov na osnovi »študije gibov«. Ljudje bežijo od takih pretiranih naporov. Nove možnosti zvečanja produktivnosti pa vidijo prav v izboljšanju kakovosti (zmanjšanju zastojev in škode).

Srečujemo tudi izjavo, da ima sposobnost nekega proizvajalca ali procesa za kontrolo (controllability) velik vpliv na gospodarnost.

V zvezi z drastično povečano odgovornostjo za proizvod (product liability) se ustvarja nov pojem stroškov: poleg stroškov za sam proizvod nastopajo še »stroški lastništva« (cost of ownership), ki so v najtesnejši zvezi s kakovostjo oz. ki pri dobri kakovosti ne nastopijo, pri slabih pa so ogromni, tako da lahko že ob enkratnem primeru uničijo manjšega proizvajalca.

Uveljavlja se torej spoznanje v svetu, da pravilno pojmovana

dobra kakovost vodi tudi v povečano produktivnost in sploh boljše gospodarnost.

Če se povrnemo v stoletja obrtniškega načina proizvodnje, ugotavljamo, da je tedaj mojster sam obvladoval vse dejavnosti v zvezi s proizvodnjo in je tako imel na skrbi tudi vse funkcije v zvezi z zagotovitvijo kakovosti svojih izdelkov: razgledal se je po tržiščih (kaj obstaja in kaj kdo potrebuje), napravil načrt, iskal in nabavljal surovine, določil postopek izdelave, skrbno izdelal proizvod in ga prodal. Pri vsem tem je skrbel za svoje dobro pri sklepanju nadaljnjih poslov. Danes bi rekli, da je imel v svojih rokah integralno skrb za kakovost.

S prehodom na industrijski način proizvodnje je prišlo do specializacije in delitve dela. Delavec je odslej opravljal le po eno ali nekaj delovnih operacij. Izgubil je pregled nad celotnim izdelkom in njegovo funkcionalnostjo oziroma uporabnostjo. Razen tega zanj tudi ni bilo potrebe po taki razgledanosti, kot jo je imel prej mojster-izdelovalec. Ob pospeševanju produktivnosti pri industrijskem načinu proizvodnje je bil delavec bolj nagrajevan po količini, skrb za kakovost pa je ostala mojstru. Ko ta zaradi povečanja obsega ni več zmogel svojega dela, si je dobil pomočnika-specialista — kontrolorja, ki je bil sprva podrejen mojstru.

Kasneje se je dejavnost več kontrolorjev osamosvojila in tako je nastala prva kontrolna služba. Kontrolorji so tedaj pregledovali vsak izdelek; če je bil slab, so ga izločili. Delovali so torej kot inšpektorji, zato se tak način kontrole imenuje **inšpekcija** (= 1. faza).

Razmišljajoči vodje inšpekcijskih služb pa tudi kritike drugih so privedle do spoznanja, da je treba kontrolirati tudi surovine, stroje, opremo, izvajanje delovnih operacij itd. Ta razširjena in v preventivo usmerjena kontrola predstavlja drugo fazo v razvoju in jo za razliko od »inšpekcije« imenujemo **(tehnična kontrola)** (OTK = odsek tehn. kontrole = 2. faza).

Naslednja ali tretja faza v razvoju kontrole kakovosti nosi ime **služba kakovost**. Zanj veljajo naslednje značilnosti:

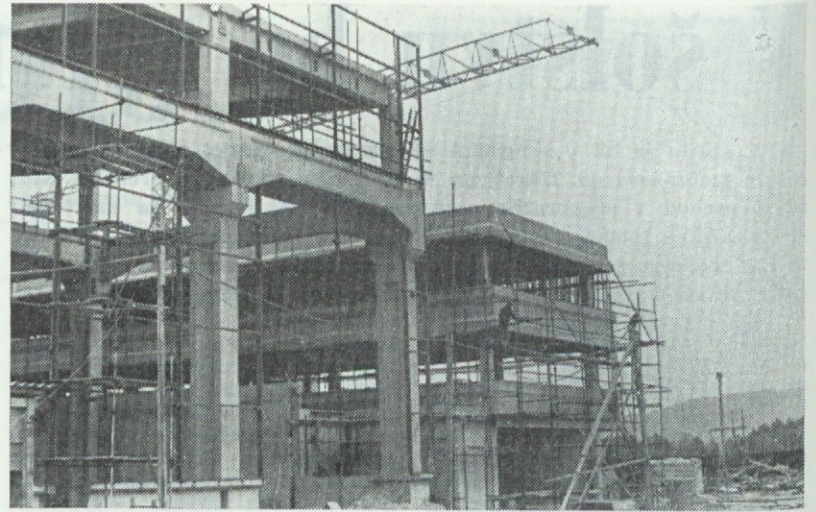
1. Uporaba statističnih metod kontrole kakovosti (SMKK), ki je z vpeljavo vzorčnih metod sprožila mnoge kontrolne kapacitete in jih preusmerila na bistvene probleme. Razen tega so statistične metode še bolj poudarile preventivo z ugotavljanjem smeri poteka (trendov) proizvodnih procesov; tako je bilo možno ukrepati, še preden je sploh prišlo do slabe kakovosti.

2. Prodrlo je spoznanje, da je osnovnega pomena ustvarjanje in vgrajevanje kakovosti.

Zato so se kontrolne službe same lotevale razvojno-raziskovalne dejavnosti na izvenkontrolnih temah. (Znane so organizacijske oblike OTK-R — odsek tehnične kontrole in raziskav). Kontrolne službe so skušale usklajevati številne akcije za kakovost v vseh enotah delovne organizacije, kot npr. ureditev tehničnih specifikacij, ureditev proizvodnega procesa z regulativi, ureditev informatike o kakovosti, povratne informacije, vpeljavo stimulatorskih sistemov, veljava avtokontrol, itd.

3. Uspehi, ki so bili v kontrolnih službah doseženi, so opravičevali njihov razmah. V njih so se nabirali dobri strokovnjaki, ki so postajali specialisti-inženirji za kontrolo kakovosti ali sploh za kakovost. Ti so imeli na področju kakovosti tako prednost pred drugimi strokovnimi delavci v podjetju, da je ta razkorak začel postajati ovira v medsebojnem sodelovanju. Prišlo je do zapiranja in medsebojnega odtujevanja.

4. Zavedajoč se, da ni kontrole tisto bistveno in edino, ki zagotavlja kakovost, je naziv »kon-

Detajl nove hale tozda PPO, ki vedno bolj dobiva svojo končno podobo (Foto: E. L.)

OBISK GOSTA IZ SOVJETSKE ZVEZE

V okviru programa sodelovanja med Zvezo komunistov Jugoslavije in Komunistično partijo Sovjetske zveze se je od 16. do 24. aprila mudil na obisku v naši državi predavatelj KPSZ, namestnik ministra za finance Sovjetske zveze dr. Stjepan Sitarjan. Imel je več predavanj na temo: Osnovne smeri aktivnosti KPSZ pri izpolnjevanju gospodarskega mehanizma v sodobnem svetu.

Ob tej priložnosti je obiskal tudi TZ Litostroj, kjer smo mu pokazali proizvodne prostore. V nadaljevanju smo v razgovoru predstavili samoupravno organiziranost delovne organizacije in delovanje družbenopolitičnih organizacij. Veliko smo govorili tudi o ekonomskih kategorijah gospodarjenja in uspešnosti prodaje izdelkov na svetovnem trgu. Ugledni gost iz Sovjetske zveze je bil po ogledu naših novih proizvodnih prostorov za izdelavo viličarjev izredno presenečen nad modernim strojnimi parkom in funkcionalnostjo novih prostorov. M. S.

trola« sicer izginil iz imena službe kakovosti, ostala pa je ločena organizacijska oblika, brez direktnih pristojnosti izven svoje službe. Služba kakovosti je lahko dajala le priporočila, ki so jih drugi bolj ali manj upoštevali, ali pa tudi ne. Nerešen je ostal večni konflikt med rokom in kakovostjo, ki ga lahko najuspešneje reši le, kdor je zadolžen za oba.

V zadnjih letih srečujemo tudi naziv »integralna kontrola kakovosti« ali tudi totalna (popolna kontrola kakovosti). To naj bi bila zadnja stopnja razvoja kontrolnih služb (= 4. faza). Glede na opis, kakršnega smo dajali za službo kakovosti, integralna kontrola kakovosti ni bistveno nič drugega. Lahko si predstavljamo le **skrajno povečan** obseg dejavnosti izven same službe kakovosti; v njej pa ni novih elementov, ki bi opravičevali to kot bistveno novo stopnjo v razvoju kontrolnih služb. Beseda »kontrola« v imenu je celo dokaj zastarela, saj je program te službe znatno širši od same kontrole. Definicija EOQC namreč že za kontrolo kakovosti navaja, da je to »sistem za programiranje in koordiniranje naporov različnih grup v delovni organizaciji za vzdrževanje in izboljšanje kakovosti na ekonomski ravni tako, da so zadoščene potrebe kupca«. Za integralno kontrolo kakovosti to velja še v poudarjeni in razširjeni obliki.

Služba kakovosti in integralna kontrola kakovosti sta zadnji obliki formalno organizacijsko ločene oziroma samostojne službe, ki je bila v sistemu delitve dela postavljena kot edina služba, ki se je s polnim delovnim časom (profesionalno) ukvarjala s kakovostjo. Vse druge dejavnosti za kakovost so bile neorganizirane, pre-

puščene znanju in dobri volji posameznikov, da ne rečemo zanemarjene.

Razvoj kontrolnih služb je s tem prišel do konca; kaj dalj v tej organizacijski obliki ni mogel. Spoznani in proučeni so bili vsi vplivi na kakovost, treba je bilo le še predati krmilo v prave roke, v roke gospodarja. S prehodom na sistem zagotovitve kakovosti bo to izvršeno.

VPLIVI NA PREOKRET

Vzporedno z opisanim razvojem kontrolnih služb, ki je bil pripeljan do konca, od koder v tej obliki ne more dalje, pa so se začele pojavljati potrebe po močnem izboljšanju kakovosti:

- Spremembe v proizvodnih pogojih (povečanje tempa tehnološkega razvoja, uporaba delovne sile z nerazviti področji, vključevanje v industrijsko kooperacijo mnogih držav in celo celin, pritiski na znižanje stroškov itd.) so narokovale spremenjene prijeme za zagotovitev kakovosti. Ledina je bila tu orana na vojaškem področju (NATO).

- Uvedba jedrske tehnologije zahteva visoko kakovost zaradi varnosti.

- Vesoljska tehnologija zahteva vrhunsko zanesljivost.

- Preokret na družbenem področju, ki je bistveno spremenil pravne norme v obliki sistema »odgovornosti za proizvod« (product liability, je eden najmočnejših gibal za povečanje kakovosti.

(Dalje prihodnjič)

Ob našem prvomajskem kresu v Poreču

Vsakoletno prvomajsko srečanje delavcev ZPS in njihovih svojcev v Zeleni laguni pri Poreču, postaja iz leta v leto vse bolj privlačno. Kako tudi ne? Vsako novo snidenje kovinarjev Gorenjske, Štajerske, Dolenjske, Notranjske in Primorske, pomeni novo doživetje, ponovno utrditev prijateljskih vezi, sklenjenih v dosedanjih srečanjih in mnogo na novo vzpostavljenih.

Po daljšem obdobju deževnega vremena v pretežnem delu Slovenije, smo ugibali, kakšno vreme bomo imeli za prvomajsko praznike. Tisti, ki se niso ustrašili in niso odpovedali udeležbe na srečanju »Poreč '80«, so prišli na svoj račun. Zelena laguna nas je pričakala zares zelena. Z nami je tudi ona zaživela in zadihala s polnimi pljuči svež in omamen obmorski zrak. Oživela so igrišča in sprehajalne poti. Za nekaj dni smo pozabili vsakdanje skrbi in se prepustili nepotrebnim sprostitvi. Pester kulturni, športni in zabavni program je dopolnjeval veselje ob lepem vremenu in prijetnem okolju. Tudi odprti bazen je prav prišel, da so se ohladile prenekateri »pregrete glave«.

Rahlo premraženi od dežja, ki nas je spremljal med potjo, smo nestrpno pričakovali prvomajski kres, da se ob njem pogrejemo. In lgej! Noče in noče zagoreti, kot bi vedel za energetske krize in varčevalne ukrepe. Vendar, kdor vztraja tudi zmaga. Ponekaj kanticah naftnih injekcij je nazadnje ob pokanju in prasketanju bombic le veselo zagorelo. Godbeniki so zaigrali in »Trboveljski slavčki« zapeli, mi pa smo se pošteno ogreli. Le na lase in obleko je bilo treba paziti. Veselo je bilo še dolgo v noč in tudi naslednje dni ob slavnostni večerji, borbenih tekmah v metanju valjarja, podiranju kegljev in podajanju jajc ali ping-pong žogic.

Veliko prvomajskih dopustnikov — posebno mlajših, ki je poiskalo zabavo za številnimi mizami za namizni tenis (Foto: E. L.)

Tekmovanje kovinarjev

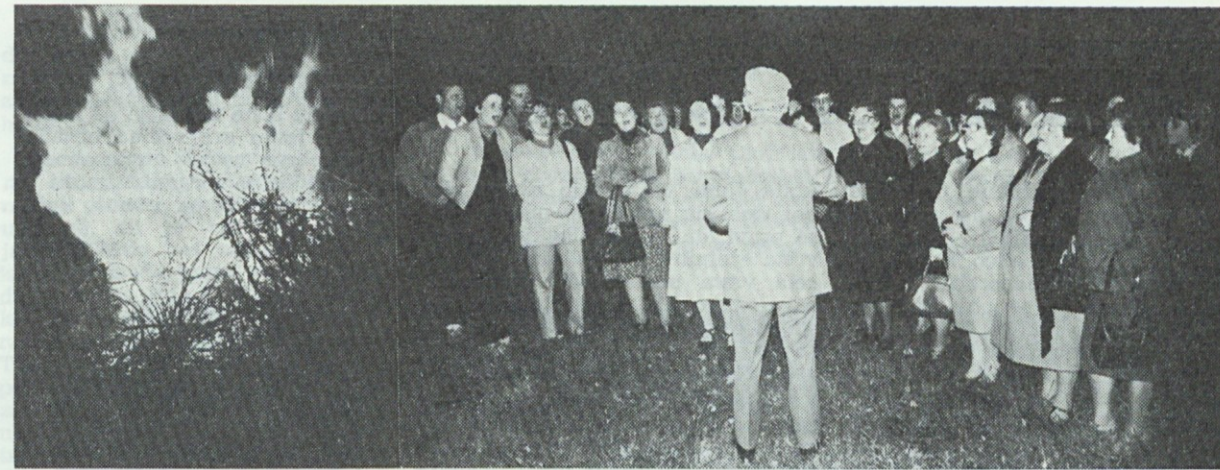
V letošnjem letu bomo na pobudo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in odbora sindikata kovinarjev Slovenije ponovno organizatorji tekmovanja kovinarjev. Republiško tekmovanje kovinarjev Slovenije bo od 3. do 5. oktobra, zvezno tekmovanje pa teden dni kasneje od 10. do 12. oktobra 1980.

Republiško tekmovanje kovinarjev bo četrto zapored, v Litostroju pa ga bomo organizirali že drugi. Cilj te delovne, strokovne in izobraževalne manifestacije slovenskih kovinarjev je predvsem uveljavljanje delavca iz neposredne proizvodnje kot ustvarjalca narodnega dohodka, ki je pogoj za obstoj in razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti. Temeljni cilji tekmovanja pa so tudi v tem, da se delavci kovinarji v svoji delovni ustvarjalnosti izpopolnjujejo in širijo splošno razgledanost. Tekmovanje v delu, strokovnem znanju in delovnih veščinah je družbeno tudi izredno koristno, saj vpliva na boljše delovne rezultate kovinarjev, obenem pa spodbuja tudi k večji produktivnosti in izpopolnjevanju znanja s področja samoupravljanja in varstva pri delu. V današnji dobi ob splošni tehnološki revoluciji želimo modernizirana proizvodna sredstva. S takimi tekmovanji bomo obogatili naše znanje in proizvodnijske sposobnosti.

Pred nami je torej naloga, da povečamo produktivnost in dvignemo proizvodnjo še na višji nivo ter na tej osnovi obogatimo našo celotno družbo.

Takšno tekmovanje pa ni samo priložnost, da sodelujoči izmenjajo med seboj izkušnje in spoznanja na področju samoupravljanja. Takšna prireditve naravnost ponuja možnosti, da se delavci medsebojno spoznajo in informirajo o tem, kako v posameznih delovnih sredinah poteka akcija za uresničevanje samoupravljanja in s tem zakona o združenem delu. Z letošnjim tekmovanjem nadaljujemo kontinuiteto tovrstnih tekmovanj pri nas in povečujemo število poklicev, ki sodelujejo v teh tekmovanjih. Tudi število delavcev, ki tekmujejo v predhodnih tekmovanjih z vsakodnevnimi proizvodnimi rezultati v organizacijah združenega dela, občinskih ali regionalnih tekmovanjih, že iz leta v leto večje.

Republiško tekmovanje je tudi priprava na zvezno tekmovanje, ki bo teden dni kasneje prav tako v Litostroju. Začelo se bo 10. oktobra na dan kovinarjev Jugoslavije, ki je bil 1977. leta ob obletnici Titovih jubilejev in naših jubilejev na predlog številnih delovnih organizacij proglašen za praznik kovinarjev. Do sedaj je bilo organizirano že 13 tekmovanj, tako da bo letošnje

Začetek prvomajskega praznovanja je označil vsakoletni kres s svojimi iskrami, pevci »Slavčka« iz Trbovelj pa z lepo pesmijo (Foto: K. G.)

Tudi šahisti in strelci so merili svojo umirjenost in zbranost. Nogomet med debelimi in suhimi ter kros cicibanov in pionirjev so bili svojevrsten užitek. Škoda, da so se štirje dnevi tako hitro iztekli. Marsikomu se je bilo težko vrniti

v deževno in mrzlo Ljubljano, na Gorenjsko, Štajersko ali Dolenjsko.

Toda delo je čakalo. Nabrali smo si dovolj moči, da ponovno krepko primemo za delo. Ostali so lepi spomini in obljube, da se na-

slednje leto ponovno srečamo. Žal je naše vtise in zadovoljstvo ob vrnitvi domov pretresla žalostna vest o smrti našega dragega tovariša Tita.

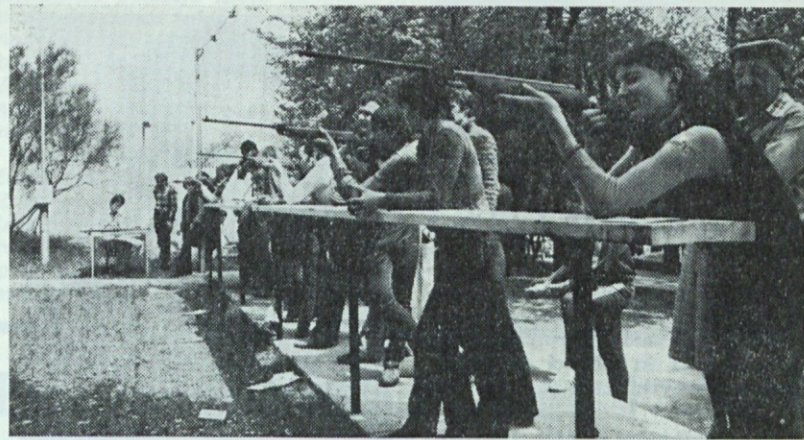
V. Živkovič

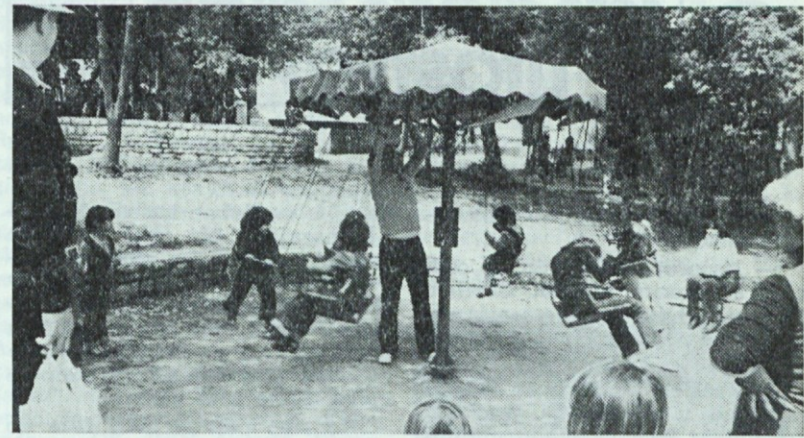
Mmmm, kako diši pršut za zmagovalca v metanju jajc — surovih! (Foto: E. L.)

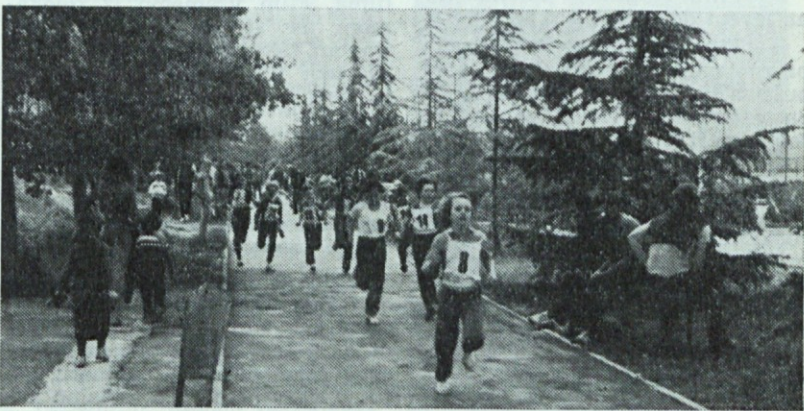
Kot vsako leto se je največ gledalcev tudi letos zbralo na travniku, kjer so moški metali varpo, ženske pa grozilno orožje — valjar (Foto: E. L.)

Če dobro pomeriš, včasih tudi dobro zadeneš (Foto: E. L.)

Veselite najmlajših na vrtiljaku (Foto: E. L.)

V krosu za pionirje so prikazali največ prizadevnosti najstarejši, najpristrčnejši pa so bili najmlajši cicibančki (Foto: E. L.)

M. S.

SPOTIKLJAJ

PAKETI ZA BONE

Na račun družbene prehrane spet nekaj. Tokrat ne gre več za dopoldansko malico — suho ali toplo, temveč za malico, ki jo lahko dvignemo za neporabljene bone. Problemi so se pojavljali že tedaj, ko so to malico delili v delavski restavraciji od 13. ure naprej. Zaradi tega je bilo veliko izhodov in tako tudi delovno neizkoriščenega časa. Kljub temu pa so ljudje pogosto izgubili še veliko več časa, čakajoč v vrsti, ker so malico pripeljali pogosto tudi pol ure pozneje. Potem se je dogajalo, da ni bilo paketov za 5 ali 10 bonov, ali pa je paketov celo zmanjkalo. Vemo, da je imel toz ZSE velike težave pri nabavljanju šunke, posebno pred novim letom, vendar se je to dogajalo tudi ob drugih priložnostih.

Potem smo prešli na delitev paketov po 14. uri, torej v času, ko se vsaj za večino Litostrojčanov delo konča. In kaj se dogaja? Pred pultom se naredi dolga

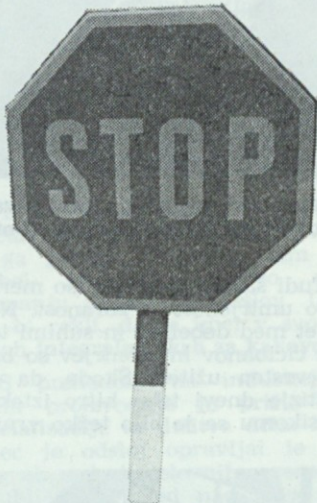
vrsta ljudi, ki čakajo skoraj do pol treh, da pripeljejo pakete. To se pravi, da je pri blagajni dolga vrsta »žejnih«, za točilnim pultom cela vrsta prerivajočih se ljudi, ravno tako jih veliko že pije, tišči, ki čakajo z boni na pakete, pa se prerivajo še v posebni vrsti v vsem tem vrvežu. In čakajo...

Zato postavljamo vprašanje — zakaj paketov ne pripravijo dovolj zgodaj in zakaj jih ne pripeljejo na razdelilno mesto prej? Zakaj paketov ne delijo v predprostoru menze in bi te dneve pač tu ukiniteli prodajo knjig? Zakaj ni na primer možno deliti paketov v času malice — ali v menzi ali pač na nekem določenem prostoru v tovarni. In končno, zakaj v glavnem neprijazne postrežnice ne dovolijo pogledati vsebine paketa, ki ga nameravaš vzeti? Verjetno pa vodstva tozda ZSE tudi ne bi preveč obremenjevala, da bi člane kolektiva preko zvočnika obvestili, da paketov nimajo pripravljenih,

ker mogoče niso mogli dobiti šunke ali sira.

Nezadovoljstvo je veliko, ker nobena sprememba glede delitve malice na bone ni boljša od prejšnje. Verjetno gre večina nezadovoljstva na rovaš nesposobnosti in nezadostne organiziranosti v tozdu ZSE oziroma v naši kuhinji.

M. Meglič

PA SE ODGOVOR

Ugotovitve tovarišice Megličeve so delno upravičene in na mestu. Gre pa za problem, ki ga je potrebno nekoliko bolj osvetliti.

Verjemite nam, da si želimo prodati čim več in čim bolje. Na žalost pa nam to ne gre vedno tako kot bi želeli. Največ potreb po paketih je pred prazniki in dopusti. Podobno je ob takih dneh tudi v trgovinah v mestu in okolici. To pa pomeni, da takrat blaga primanjkuje. Naj povem samo to, da nakup v takem primeru presega normalno poslovanje, saj je potrebno nabaviti na tone materiala. Omenimo naj še to, da smo pri takem nakupu nemalokrat vezani tudi na nabavo drugega blaga.

Vse potrebno smo ukrenili tuglede dobave paketov točno ob 14. uri. Prodajo v avli restavracije pa nam prepoveduje sanitarna inšpekcija.

Glede vsebine paketov si ne predstavljam kako bi izgledalo, če bi dovolili vsakomur pregledovati vsebino.

Dobili smo tudi pripombo na to, da je šunka premastna. To je delno res, velikokrat pa smo veseli, da jo sploh dobimo — je pa vedno v normah dovoljene prodaje. Primeri so bili, da so posamezniki odnesli šunko inšpektorju, vendar so nam jo vrnili kot primerno za prodajo.

Direktor tozda ZSE
Milan Vidmar

V PRIČAKOVANJU NOVEGA STRELIŠČA

V zimski strelski sezoni 1979/1980 ni bilo počitka za naše strelce. Takoj po osvojitvi 1. mesta med moškimi ekipami in 3. mesta med ženskimi ekipami na tekmovalju ZPS septembra 1979 smo pričeli pospešeno trenirati za prihodnja tekmovalja. Za naše sindikalne ekipe na občinskem tekmovalju v počastitev 29. novembra 1979 ni bilo nobenih ovir. Zmagala je z odličnim rezultatom 703 krogov od 800 možnih. Prednost pred drugo ekipo ŠD Vižmarje-Brod je bila 38 in pred ekipo Colorja 56 krogov. Med 17 ekipami je tekmovala tudi vrsta Litostroj 2, ki je bila osma. TOZD PZO pa je v isti konkurenci zasedel 10. mesto.

Zimska strelska liga občine Šiška se je pričela decembra 1979 in je trajala do marca 1980. V tej konkurenci je nastopilo deset desetčlanskih ekip: DŽS, Color, Ljubo Šerčer, Proleter I., Agroštroj, Tabor 69, Lokomotiva, Proleter II., Ambrož Barle in Litostroj. Zmagala je ekipa Proleterja II., kar je bilo pričakovati, saj so ti strelci vojaki iz vojašnice Borisa Kidriča iz Šentvida. Na urejenih strelših jih vadi preko 400, zato jim ni težko sestaviti močne ekipe. Naša deseterica je osvojila četrto mesto. V primerjavi z lanskim letom smo se premaknili za dve mesti višje.

Omeniti velja tudi nastope naših strelcev na raznih tekmovaljih v posamični konkurenci. V tekmovalju za puščice se je naš tekmovalc Miroslav Jageš uvrstil med 41 tekmovalci na 6. mesto. Pet ostalih pa je zasedlo sredino lestvice. Isti strelci nas je zastopal tudi na republiškem tekmovalju v Slovenskih Konjicah v streljanju s serijsko zračno puško.

V maju smo streljali tudi že na tradicionalnem srečanju poklicne kovinarske šole v Kopru z našim izobraževalnim centrom. Tekmovalna napetost ni popustila toliko časa, dokler »naši« niso izvedeli za rezultat, ki se je glasil 648 : 645 v korist Litostrojčanov.

Junija letos načrtujemo prvenstvo tozdv Litostroja, ki bo kakor lani v šoli. Vse poverjenike za šport po tozdvih pozivamo, da že v začetku junija prijavijo svoje petčlanske ekipe (J. Grom po telefonu 479).

Kljub nekoliko neustreznemu strelšču delo uspešno poteka. Veselimo pa se že strelšča v telovadnici, ki je tik pred pričetkom gradnje.

J. Grom

V SPOMIN

17. aprila 1980 je nenadoma umrl naš delavec tovariš Milan KASTELIC, pripravljalec piska v livarni sive litine.

V našem podjetju je bil zaposlen 10 let.

Spominjali se ga bomo kot dobrega delavca in tovariša.

Sodelavci iz TOZDA PUM

ZAHVALE

Ob nenadni smrti ljubega moža in očeta Milana KASTELICA se lepo zahvaljujemo vsem sodelavcem za spremstvo na njegovi zadnji poti, sodelavcem iz livarne sive litine pa še iskrena hvala za podarjene vence, denarno pomoč in ganljiv govor. Godbenikom Litostroja se zahvaljujemo za občutno zaigrane žalostinke.

Žena Albina, sin Milan z družino, hčerki Albina in Darinka z družino, hčerki Danica in Anica ter drugo sorodstvo

Topla zahvala vsem sodelavcem Prodaje ČP in Zunanje montaže za podarjeno cvetje, sožalje in spremstvo najine drage mame na njeni zadnji poti.

Vsem iskrena hvala!
Slavka Lampič in Iva Dornik

Ob smrti mojega očeta Ivana MIKCA se iskreno zahvaljujem kolektivu TOZD Prodaja za denarno pomoč in izrečena sožalja.

Pavle Mikac

Ob smrti najinega očeta Jusufa GAZIČA se lepo zahvaljujemo vsem sodelavcem in prijateljem za izrečena sožalja in cvetje.

Smail in Čazim GAZIČ

Ob odhodu v pokoj se najtopeje zahvaljujem sodelavcem tiskarne in vodstvu za čudovita darila in prirčno slovo, katerega se bom še dolgo spominjala.

Vsem skupaj želim obilo uspehov pri nadaljnjem delu!

Nežka Tomažin

ČESTITKA

7. maja je tovarišica Anica ROSSI, ki dela v tiskarni tozda ZSE, srečala Abrahama. Sodelavci in prijatelji iz tiskarne ji želimo, da bi še dolgo srečna in zdrava, lepila in šivala razne knjige, brošure in podobno. In da bi se med nami dobro počutila!

Sodelavci in prijatelji

SEZONSKO ZNIŽANJE CEN V PRIKOLICAH

Od 10. junija do 10. septembra 1980 velja ekonomska oziroma regresirana cena prikolic. Pred tem datumom in po njem je mogoče letovati v prikolicah po 120.— din na dan, kar seveda ni vračunano v regresirano ceno.

Počitniški domovi Litostroj

Odšla sta v pokoj

10. aprila letos je odšel v pokoj tovariš Martin FINC. Zaposlen je bil kot vodja vzdrževanja in transporta v livarni sive litine. V Litostroju je delal 33 let. V tem dolgem obdobju je s svojim strokovnim znanjem v marsičem prispeval, da je delovni proces v livarni tekel nemoteno. Bil je aktiven na samoupravnem področju, saj je bil eden izmed prvih predsednikov delavskega sveta delovne organizacije. Ob slovesu mu želimo še veliko zdravih in srečnih let v krogu družine in prijateljev.

Sodelavci

30. aprila 1980 se je poslovila od nas in odšla v pokoj naša Mica — Marija KUCHAR, kuharica v domu učencev ICL.

Pri nas je pričela delati 1. aprila 1955, delo je nadaljevala polnih 25 let z vso vestnostjo, prizadevnostjo pa tudi potrpežljivostjo. Sodelavci in učenci ji želimo čimveč zdravih let v zasluženem pokoju!

Izobraževalni center Litostroj

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Piše: Peter Poženel

18

Zvitni film vlagamo v fotokamero tako:

— Najprej odstranimo ozki trak, s katerim je film zlepljen, da se ne odvij. Na njem piše, da je film še neosvetljen (Unexposed ali Start).

— Začetek zaščitnega papirja vstavimo v zarezo na praznem vretenu in tega vstavimo v fotokamero na desnem delu.

— Film vložimo v fotokamero na levem delu (sl. 36 b).

— Film navijamo na desno prazno vretence toliko časa, da se puščica na hrbtini strani zaščitnega papirja poravnava z zarezo na fotokameri.

— Kamero sedaj zapremo in premaknemo film toliko naprej, da se v okencu pokaže št. 1 oziroma da številni mehanizem kaže prvi posnetek. Podrobnosti glede vlaganja filma naj vsakdo prebere v navodilih za delo s kamero, s katero trenutno fotografira.

KAKO VZAMEMO FILM IZ FOTOKAMERE

Leica film 135: Ko smo posneli cel film, ga je treba najprej zviti

nazaj v svetlobno kaseto. Navijanje nazaj ni pri vseh kamerah enako, vsekakor pa moramo najprej pritisniti ali zasukati gumb sklopke, da s tem omogočimo navijanje nazaj. Šele ko smo cel film previli nazaj v svetlobno kaseto, lahko odpremo pokrov kamere in vzamemo film ven.

Ko smo posneli zviti film do zadnjega posnetka, tedaj navijemo na navijalni kolut še ostali del filma. Film vzamemo iz fotokamere ter ga zalepimo z ozkim trakom, tako da se ne more odviti. Na tem traku navadno piše, da je film osvetljen (exposed, exponiert).

Iz kamere lahko vzamemo film pri svetlobi, po možnosti pa raje stopimo v senco. Nikakor pa ne jemljimo filma iz kamere pri direktni sončni svetlobi.

Zelo priporočljivo je na vsak osvetljen film napisati, da je film osvetljen, ker se nam lahko zgodi, da pomešamo osvetljene in neosvetljene filme. V primeru, da filma ne vrnemo v originalno kaseto, pa moramo napisati tudi vrsto filma, če hočemo, da bo film pravilno razvit.

DRŽANJE KAMERE PRI SNEMANJU

Naučiti se moramo držati fotokamero med snemanjem, da bomo naredili čim manj premaknjenih ali »stresenih« posnetkov. Ko pritisnemo na sprožilno, je največja nevarnost, da premaknemo tudi kamero. V času osvetlitve, ko je zaklop odprt, moramo držati kamero popolnoma pri miru. Zato se priporoča, da tisti trenutek celo zadržimo dihanje, tako kot pri streljanju s puško, in kamero pritisnemo ob naslon: čelo, lice, brada ali dlan roke. Sprožilno pa pritisnemo le s prstom in ne s celo roko (sl. 38).

a)

SL.41

Držanje zrcalno refleksne fotokamere sred. formata

b)

vedno držati z obema rokama in sicer tako, da je slika vodoravna ali pokončna, nikakor pa ne poševna.

Drža je pri snemanju zelo važna, ker nam telo služi kot stojalo za kamero. Da bomo pri stoječem položaju čim bolj stabilni, se postavimo v stojo z nekoliko razkoračenimi nogami, z eno nogo nekoliko pred drugo. Roko, s katero držimo kamero, pritisnemo ob prsi. Če je le možno, se naslonimo na neko trdno oporo, npr. steno, drevo ali kaj podobnega, da se tako še bolj umirimo (sl. 39).

SL.38

Vodoravna in navpična lega fotokamere.

Sedeči položaj je dober samo, če roke lahko na nekaj naslonimo. Tudi klečeči položaj lahko uporabimo le v posebnih prilikah. Pri ležečem položaju podpremo zgornji del telesa z laktoma (sl. 40).

JEZIKOVNE NAPAKE

Jasnost jezika

V prejšnji številki smo začeli poglavje o praktični stilistiki in njenem pomenu, o značilnosti dobrega sloga ali stila pisanja. Našteli smo nekaj zahtev, ki jih mora vsak pisec upoštevati, če hoče napisati dobro sporočilo, članek, danes pa se bomo seznanili z eno od njih — z JASNOSTJO napisanega.

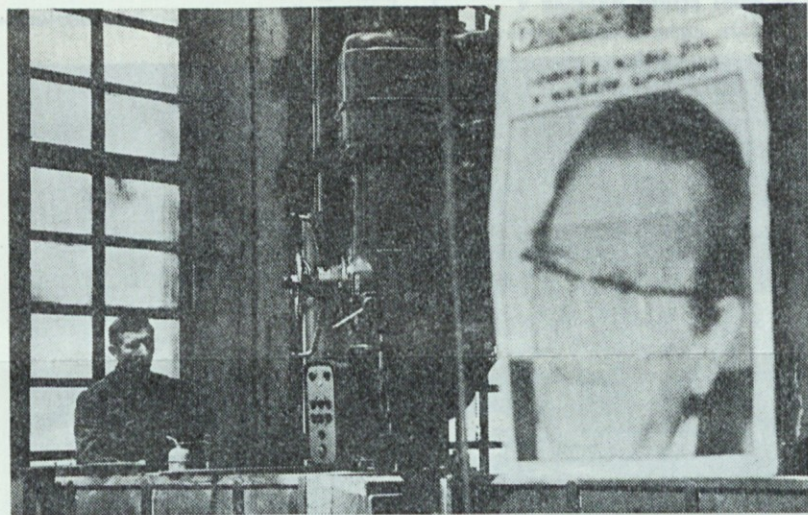
Vemo, da lahko o nečem piše ali govori dobro le tisti, ki določeno stvar dobro pozna — bodisi da jo je sam doživel, videl, spoznal, naredil. Le kako bi, recimo, lahko nekdo jasno pisal o sestanku, na katerem sploh ni bil prisoten? Vendar za jasnost samo poznavanje stvari, pojavov in dogodkov ni dovolj. Predno začnemo pisati, pomislimo, **komu je sestavek namenjen**, kdo ga bo bral, ali ga bo sposoben razumeti. Zato ne pišemo preveč učeno, preveč strokovno, preveč zapleteno. Če je sestavek namenjen povprečnemu preprostemu bralcu. S tem, ko bralec nečesa ne bo razumel, bo zmanjšana jasnost povedanega, vprašanje pa je tudi, če bo sestavek sploh prebral do konca! Sestavek, npr. članek mora biti tudi dovolj pregleden (tu ne mislim na pisavo). Najbolje je, če v naslovu nakažemo glavno misel, morda še v podnaslovu ali v uvodnem odstavku, potem pa seveda v jedru — glavnem delu članka temeljito obravnavamo vsebino. Priporočljivo je, da tudi na koncu strnemo svoje ugotovitve oziroma sklepe v kratko zaključno misel, napravimo povzetek vsebine. To veliko prispeva k razumevanju članka in s tem k jasnosti napisanega.

Nikar svojih misli ne razpletajmo v neskončno dolge in nerazumljive stavke, polne odvisnikov, saj tega enostavno nismo sposobni brez težav dojeti. Pišimo torej raje krajše, jedrnat, smiselno dovolj jasne stavke, kvečjemu z dvema stopnjama odvisnikov!

Zaradi jasnosti pa tudi členimo svoja besedila — v pisavi npr. članek razčlenimo v poglavja, dodajamo vmesne podnaslove, raz-

vrščamo po točkah in jih označimo s črkami ali številkami, pišemo besede **podčrtane** ali pa **močneje natisnjene**. V govoru zaradi večje jasnosti razumevanja besedila spreminjamo **tempo hitrosti govora**, močneje poudarjamo važnejše besede, delamo **premore**, postavljamo **vprašanja** (kar pa spada že k retoriki ali govorništvu, zato o tem sedaj ne bomo pisali).

Še nekaj je, na kar moramo paziti — potrudimo se pisati čim bolj **konkretno** in ne abstraktno — npr. da ne pišemo samo o elektrarni, če gre za hidroelektrarne, saj poznamo tudi kakšne druge vrste elektrarn in bi hitro prišlo do nejasnosti. Izogibajmo se tudi tujk, če le poznamo zanje domači slovenski izraz, marsikdo tujk ne razume, posebno še, če so ozko strokovne.

(Foto M. Kranjec)

Izbirajmo torej besede, ne zadovoljimo se s prvo, ki se je domislilo, temveč premislimo, ali zares najbolje pove tisto, kar smo hoteli povedati.

In za konec še nasvet. Besedila ne oddaj takoj, temveč ga ponovno preberi, le tako boš jasno ugotovil, ali je napisano dovolj jasno. Morda boš ugotovil, da je kakšna beseda zares neprimerna, da jo lahko kdo razume drugače kot ti, da je besedilo premalo razčlenjeno, da so stavki predolgi. Tako besedilo je potrebno seveda popraviti in prepisati. Vendar bo zadovoljstvo, da bo bralec razumel, kar si napisal, odtehtalo tvoj trud. Nihče ni takšen strokovnjak, da bi pisal kar na čisto, kar naravnost, brez popravkov, sprememb in prepisovanja. Kdo sicer odda kdaj tudi takšen nepredelan in nepregledan članek, dostikrat se po »neumnostih« in napakah trdi celo, da ga avtor niti ni še enkrat prebral, predno ga je oddal; vendar je na srečo takih člankov zelo malo. Morda je vzrok za tako površnost že kar znano pomanjkanje časa, kdaj verjetno tudi lastno ugodje oziroma lenoba — češ, saj je vseeno, bodo že drugi popravljali za menoj. Kdor piše nejasno zato, da bi bil videti bolj učen in pametnejši od drugih in kdor piše o stvareh, ki jih sam niti dobro ne pozna, pa naj raje molči.

Vesna Tomec-Lamut

Umrl je naš tovariš Tito

(Spisi učencev Izobraževalnega centra)

V ponedeljek je bila Ljubljana tiha kot še nikoli doslej. Slišali so se le koraki ljudi po pločnikih in cestah. Vse se je zbralo ob cestah, po katerih je vodila še zadnja Titova pot. Tihota je povedala več, kot bi lahko povedalo tisočero ust. Ni bilo potrebno govoriti, da smo ga imeli radi — to je vedel on sam, to smo vedeli in čutili mi vsi.

Jože Rojec, 2. g

(Foto J. Zrnec)

Tito, velikan Jugoslavije, je v ponedeljek 5. maja zadnjič zapuščal Ljubljano. Njegovo veliko srce je ugasilo. Tihota slovo Ljubljane, Zagreba — ne, to ni bilo slovo le Ljubljane in Zagreba, to je bilo slovo Jugoslavije. Polne ulice v Ljubljani, polne železniške postaje vzdolž poti do Beograda, od tam pa polne ulice do skupščine Jugoslavije so zamrle v tišino, le tu in tam se je slišalo hlipanje. Nihče ni skrival solza, vsako oko je bilo mokro. Bilo je slovesno.

Tito je umrl, ni ga več med nami. Posebno rad je imel nas, mlade, zato je izguba za nas še posebej težka. Rad se je pogovoril z nami, poskušal urediti naše težave in vedno je uspel. Bil je izredno močne volje, vendar volja ni bila dovolj, da bi ustavila staranje in preprečila smrt. Pričakovali smo njegovo smrt, na tistem pa smo se tolažili, da bo prebolel težko bolezen. Huda je njegova izguba, zapustil pa nam je največje bogastvo — s v o b o d o.

Andrej Kopinič, 1. a

Občutek, s katerim sem doživela smrt našega dragega Tita, se ne da opisati. To lahko samo občutimo. Izraz žalosti je jok. Toda ta je lahko prisiljen. Jok ni edini, s čimer človek lahko izrazi svojo žalost, bolečino. Tesnoba pri srcu je nepopisna. Bolečina srca je velika. Toda solz ni. Solze se posušijo, še preden nastanejo.

Pohod na železniško postajo v Ljubljani. Obrazi mračni, glave sklonjene. Dež pada. Zdi se mi, kot da narava žaluje z nami. Zemlja joče, tudi ona je žalostna. Ljudje se sploh ne poznajo, vsak ima svoje misli. Samo dežniki se pozibavajo kakor cvetje v vetru. Pri srcu me stisne, ko položijo krsto na vlak. Modra barva vlaka. Tako lepa barva, toda danes tako blede, brez vse lepote. Vlak odpelje. Glas sirene nas zdrami. »Tito, ali res odhajaš od nas?« se vprašam. Vedno je bil vesel tvoj obraz, vedno smo bili srečni mi, ko smo bili s teboj. A danes? Vse je tiho in žalostno. Bolečina reže naša srca kot oster nož. Čim bolj smo prepričani, da te ni več med nami, tem bolj nož reže, reže.

Predno si za vedno odšel iz Ljubljane, sem imela eno zadnjo željo: pokloniti ti cvet. Tako rad si imel cvetje, tako skromen si bil. Zato bi bil dovolj en sam cvet. Sama bi ga odtrgala in ga podarila tebi. Najbolj srečna sem bila, ko sem pred dvema letoma držala v roki štafeto palice zate, najbolj žalostna pa danes, ko sem se morala posloviti od tebe. Zakaj je smrt tako kruta, da te je iztrgala iz naše sredine, ko te najbolj potrebujemo?

Fanika Strnišnik, 3. d

TEHNIČNO UREJANJE ČASOPISA

Piše: E. Lampič

OD DOPISNIKA DO 11 CICERO

V petnajstih nadaljevanjih NOVINARSTVA smo izvedeli »skoraj vse« oziroma zelo veliko o tem, kako in kaj naj pišemo, danes pa še nekaj o tem, kaj se zgodi s prispevkom, ko ga dopisnik prinese ali pošlje v uredništvo.

Verjetno je med našimi dopisniki vsaj nekaj takih, ki so prepričani, da je glavno delo opravljeno, ko je članek napisan in oddan. No, resnica pa je malo drugačna.

Ko zberemo pisмени in slikovni material od dopisnikov in drugih sodelavcev, se glavno delo šele prične. Članke mora urednik najprej pregledati in opraviti redakcijo. Tu moramo upoštevati vse kriterije, ki so predvideni s pravili novinarskega pisanja in določeni z vsebinsko zasnovano našega časopisa, upoštevati pa moramo tudi že okvirni načrt časopisa, ki ga izdelamo skupaj z uredniškim odborom za vsako številko posebej. Če je prispevek nepopoln, ga je treba dopolniti, kar je nebstveno skrajšati, včasih pa tudi preveriti resničnost podatkov. Slabo čitljive ali pregosto napisane članke je treba pretipkati, da jih naša lektorica Vesna lahko slovnično in stilno popravi in dopolni (za čitljivo lektoriranje je potreben centimetrski razmak med vrsticami). Lektorirane članke še enkrat prepišemo in popravimo napake, ki so nastale pri prepisovanju.

Za eno številko časopisa, ki ima 16 strani, prejmemo približno 120 do 150 strani rokopisa. Po redakciji in lektorski obdelavi jih

ostane 90 do 100 strani in od približno 80 fotografij in risb jih uporabimo 40 do 60.

V tej fazi tudi že naredimo dokončen načrt za časopis. Za članke, kjer avtorji niso priložili fotografij ali drugih ilustracij, je potrebno te poiskati ali narediti. Dobra fotografija ali ilustracija je prav tako zgovorna kot članek, včasih nam pove celo več. Tudi razne vinjete, risbe, karikature itd. moramo izdelati sami ali pa nam jih izdelajo naši sodelavci.

Ko je material tako zbran in pripravljen, se začne njegova tehnična obdelava. Za vsak časopis posebej imamo pripravljen načrt in tega moramo upoštevati pri tehničnem oblikovanju časopisa. Bolj pomembni članki dobijo svoj prostor na najbolj vidnem mestu na prvih straneh, manj pomembni so bolj proti koncu. Pomembnost pa lahko poudarimo tudi z večjimi, bolj mastnimi črkami in z večjimi naslovi.

Za vsak članek posebej je treba določiti, kako naj bo »postavljen«, kaj in koliko naj bo za uvod, ki je ponavadi čez dva stolpca, če je človek pomembnejši čez tri, kateri del bo poudarjen — temnejše tiskan, kakšen bo podnaslov in kakšen nadnaslov.

Tiskarna premore veliko tipov črk raznih velikosti, toda za naš časopis uporabljamo v glavnem dve. V Litostroju je največ teksta postavljenega na tako imenovani peti/svetlo, toda kar bi med tekstom radi poudarili, natisnemo peti/polkreplko. Tudi uvodne dele važnejših člankov ali za pomebno zadnjo vest vzamemo za dve stopnji večje črke — garmond, ki pa so tudi lahko svetle ali polkreplke. Tretja velikost, ki pa jo uporabljamo zelo poredko, ker je že težko čitljiva, je za dve stopnji manjša od petita, to je nonparej. To velikost uporabljamo za razna poročila ali manj pomembne informativne članke ali športne rezultate, ki so zelo dolgi in bi nam z večjimi črkami vzeli preveč prostora.

Tako je torej treba vsak članek posebej opremiti z navodili, kako je treba kaj postaviti, in ko zapusti material naše uredništvo, mora biti vsak listič ali slička opremljena z merami in kraticami, ki pomenijo velikost, določen tip črk in širino stolpca.

Tudi slikovni material je treba pripraviti, slike obrezati — pravičen izrez mora poudariti kar je na sliki najvažnejše. Velikokrat je treba slike tudi retuširati. Ko so slike tako pripravljene, jim šele določimo mero — širino: čez en, dva ali tri stolpce. Vsaka slika mora imeti tudi podpis. Če ga ni napisal avtor sestavka, moramo za to poskrbeti sedaj. Ves čas, ko pripravljamo material za tiskarno moramo imeti pred očmi strani časopisa, njihovo bodočo grafično podobo, tudi vsak prispevek posebej mora imeti svojo grafično sliko, vsebini primerno poudarjen naslov in uvod, slike morajo biti primerne velikosti glede na dolžino članka in njegovo pomembnost. Skratka, vsa vsebina časopisa mora oživeti. O tem pa drugič.

Prejeli smo plaketo varnosti

Ob 13. maju, dnevu varnosti, so organi skupnosti, kolektivi in posamezniki prejeli priznanje za dosežene uspehe pri izgradnji varnostnega sistema in sistema družbene samozasčite. Med letošnjimi nagradenci plakete organov za notranje zadeve, katero podeljuje Republiški sekretariat za notranje zadeve, je tudi naša delovna organizacija ter krajevna skupnost Litostroj. Priznanja so podelili v skupščini SRS 14. maja 1980 ob prisotnosti družbenopolitičnih predstavnikov SR Slovenije. Priznanja je podeljeval predsednik Izvršnega sveta SRS tovariš dr. Anton Vratuša ter republiški sekretar za notranje zadeve tovariš Janez Zemljarič. Pred podelitvijo priznanj je govoril sekretar predsedstva CK ZKS tovariš Franc Setine.

To priznanje pomeni, da smo dosegli pomembne uspehe pri razvijanju in podružbljanju naše varnostne kulture, kakor tudi pri samoupravnem sporazumevanju in dogovarjanju ter usklajevanju aktivnosti na področju zavarovanja. Ustvarjeni so pogoji za podružbljanje varnostne funkcije in uveljavljanje sistema družbene samozasčite. Pri delovnih ljudeh se je okrepila zavest o nujnosti varovanja našega družbenopolitičnega sistema ter družbenega in zasebnega premoženja.

Zavedamo se tudi, da kljub rezultatom, ki smo jih dosegli na področju varovanja, ne moremo biti zadovoljni. Mnoga prizadevanja bodo še potrebna, da bomo izboljšali varnost na vseh področjih pri zaščiti družbenega premo-

ženja kot podlage, na katerem razvijamo naš sistem socialističnega samoupravljanja. To bomo dosegli s sodelovanjem z organi javne in državne varnosti, kakor tudi z učinkovitejšim delom samoupravnih delavskih kontrol.

Priznanje »VARNOSTI« je priznanje celotnemu kolektivu DO Litostroja ter vsem posameznikom, ki so kakorkoli prispevali k zagotavljanju varnosti naše delovne organizacije in pomeni spodbudo za nadaljnje delo na tem področju.

C. Vreča

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD MONT

Turbine

Od naročene opreme za HE Tikveš trenutno pripravljamo za odpremo prvo tlačno napravo, drugo pa z dodatnimi spremembami pripravljamo za tlačni preizkus. V fazi nabave polizdelkov, izdelkov, izdelave zvarjenec in mehanske obdelave se nahaja še pripadajoča elektrooprema, za katero smo dokumentacijo prejeli šele v marcu 1980. Vsa ostala oprema za HE TIKVEŠ je gotova in odpremljena.

Za HE ČAKOVEC pospešeno poteka mehanska obdelava posameznih skupin za tablaste zapornice, ki jih moramo poizkusno zmontirati in v čim krajšem času odpremiti na teren. Postopoma zaključujemo tudi mehansko obdelavo na opremi črpalk, ki jih bomo morali zmontirati in preizkusiti. Za izvozno naročilo KIDATU je v fazi poizkusne montaže še hidravlični kompresor, kateri bo z ostalimi podslopi gotov v mesecu maju 1980 in ga bomo odpremlili naročniku.

Za HE ORLOVAC smo izdelali in opremili dve loputi Ø 300 z električnim motornim pogonom.

Od naročene opreme za HE HEMREN DAM je trenutno v fazi poizkusne montaže oprema za II. gonilnik, turbinska gred drugega agregata s pripadajočimi sklopi, prvi in drugi regulator tlaka in pripadajoči tlačni napravi. V fazi poizkusne montaže je tudi pripadajoča elektrooprema, za katero je potrebno, da nabavni sektor dobavi še nekaj elementov iz uvoza in od domačih poddobaviteljev.

Za HE GRABOVICA smo določeno število plašcev za prvi in drugi predvodilnik že odpremlili, ostale pa še pripravljamo za naslednji transport.

V pločevinarni pospešeno zaključujemo izdelavo prvega predvodilnika, katerega moramo takoj po izdelavi poslati na mehansko obdelavo.

Črpalke

Za vodovod iz Beograda poizkusno montiramo in pripravljamo za funkcijski preizkus dvanajst črpalk tipa VO 17.

Trenutno poizkusno montiramo tudi deset črpalk VO 17/8-XVI za Mestni vodovod Ljubljana.

V prvi polovici maja 1980 smo za IMP Ljubljana izdelali in odpremlili kompresor OBD 45/36 K. Izdelali in odpremlili smo tudi evakuacijski agregat za naročnika Luka Dunav iz Pančeva.

Za SODA SO LUKOVAC montiramo še zadnjo črpalko CN 30/40-2 od dvanajstih naročenih.

Za IPK CRVENKA smo odpremlili tri črpalke HKA 30.

Za odpremo pripravljamo še štiri črpalke P 8/12 V za črpalno postajo DVOR. Za izvozno naročilo BANLADEŠ smo jih od trinajst črpalk deset že odpremlili, tri črpalke tipa 80 Vi pa pripravljamo za preizkus. Za istega naročnika montiramo še dve črpalke tipa GVCKb 20 m; pripadajoče cevovode z armaturo pa trenutno pleskamo.

Žerjavi

Za ČAKOVEC naročena žerjava 70 Mp × 16,2 m s pripadajočima mačkoma sta v montaži. Trenutno montiramo elektroopremo, temu pa sledi še preizkus. Ista je pri žerjavu 20 Mp × 4,5 m s pripadajočim mačkom.

Naročeno dvigalo EPD 10 Mp × 25 m z mačkom in pripadajočim grabilcem za Železarno ŠTORE je izdelano in ga trenutno še pleskamo, nato pa ga bomo pripravili za prevoz. Polarno dvigalo MPD 400 Mp × 80 Mp × 43 za ZSSR še vedno pripravljamo za

poizkusno montažo. Od vseh pripadajočih elementov za dvigalo za določene pozicije izdelujemo še manjše zvarjenec, postopoma dobavljamo še manjkajoče izdelke in dokončujemo mehansko obdelavo.

Za »3. maj« iz Rijeke je naročeno konzolno dvigalo EKD 5 Mp × 12 m. Trenutno v pločevinarni že zaključujemo izdelavo zvarjenca za ogrodje. Pospešeno poteka dobava polizdelkov, izdelava ostalih zvarjenec in mehanska obdelava.

Za montažo pripravljamo tudi opremo naročenih sklopov dvigala 4 Mp × 31 m za Steklarno PANČEVO.

Reduktorji

Trenutno za ZSSR poizkusno montiramo deset zobniških prenosnikov AC 2280. Za istega naročnika za naslednjih deset zobniških prenosnikov že zaključujemo še mehansko obdelavo. Za ostalih dvajset zobniških prenosnikov pa šele dobavljamo polizdelke in jih mehansko obdelujemo.

Za ČAKOVEC so prenosniki RMAD 18/147 v-150 že izdelani in jih bomo odpremlili skupno s pripadajočim dvigalom.

Za ZSSR pripravljamo za montažo zobniškega prenosnika ND 78.5—250 E za vožnjo mačka 80 Mp.

Cementarne

Pričela se je poizkusna montaža korčnega elevatorja 400 za RUDIS Trbovlje. Končni elevator 1250 je rekonstruiran in oprema je pripravljena za odpremo, razen manjkajoče verige, ki je še nismo dobili iz uvoza.

Dieselski motorji

Za Uljanik iz Pulja so za prvo gradnjo trije motorji tipa GT 23 LH že v fazi funkcijskega preizkusa.

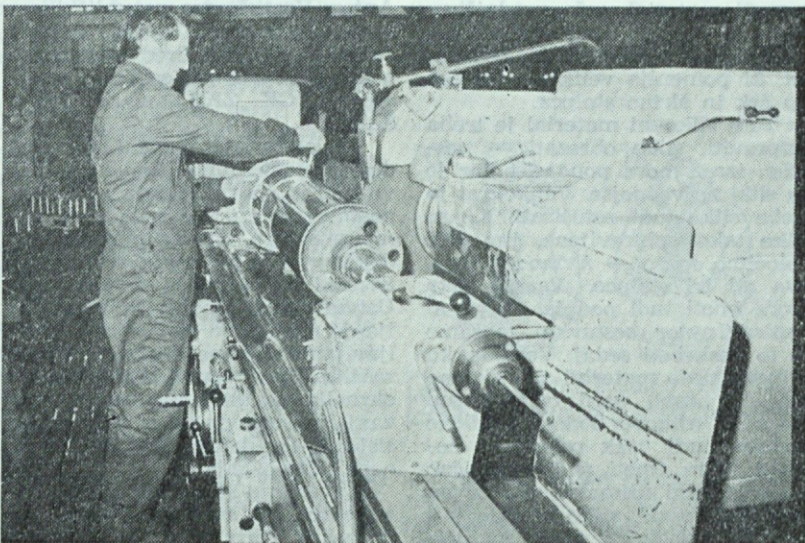
Odprema za drugo gradnjo in treh motorjev istega tipa je še v fazi mehanske obdelave, nadomeščamo izmečke in nabavljamo manjkajoče dele.

Za dva motorja tipa DM 12 V 23 LU (BRODOGRADILISTE SPLIT) pospešeno nabavljamo polizdelke, izdelke, izdelujemo zvarjenec, ulitke sive litine in mehansko obdelavo.

Za istega naročnika pospešeno dobavljamo polizdelke, izdelujemo in mehansko obdelujemo dve gradnji po dva motorja tipa DM 625 MTBH-40.

Montaža dieselskih motorjev zaključuje poizkusno montažo devetdesetih teleskopov za 5-tonske viličarje, katere je zaradi pomanjkanja dela izdelala za TOZD TVN.

TOZD MONTAŽA je imela v

Fran Meglen na stroju za zunanje brušenje. Hrapavost obdelane površine in natančne mere v stotinkah milimetra so njegova skrb (Foto K. Gornik)

mesecu aprilu 1980 po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 510 ton.

Uspelo nam je doseči 427,9 ton oziroma 83,9 %.

Od predvidene kumulativne količinske realizacije 2130 ton pa nam je uspelo doseči 1909,1 oziroma 89,6 %.

B. Seme

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu — 64 ton proizvodne realizacije — smo v aprilu 1980 dosegli 75 ton proizvodne realizacije oziroma 117 odstotkov, blagovne proizvodnje pa smo odpravili 102 ton oziroma 159 odstotkov. Kumulativna proizvodna realizacija za štiri mesece gospodarskega leta 1980 je 503,3 tone oziroma 106 odstotkov planirane, blagovna proizvodnja za isto obdobje pa 645 ton oziroma 136 odstotkov. Glede na gospodarski načrt za leto 1980, ki predvideva 2000 ton proizvodne realizacije, smo dosegli v štirih mesecih 25 odstotkov proizvodne in 32 odstotkov blagovne realizacije. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je blagovna realizacija večja za 44 odstotkov.

Iz dogovorjene realizacije za april nam je izpadlo naročilo za TUP — Dubrovnik in to P-62274 hidravlični stiskovalnik HSS-2-1000 (predvidoma ga bomo poslali naročniku v prvi polovici maja).

V mesecu maju 1980 predvidevamo, da bomo zmontirali, funkcionalno preizkusili in odpremlili 19 preoblikovalnih strojev: za Stankoimport — Moskva pet hidravličnih vlečnih strojev HVC-2-100 (P-93122) in za SR Romunijo hidravlično opremo za hidravlične vlečne stroje HVC-2-160 (P-93108). Na naše stroje čakajo še: Livarna železa Slavonska Požega — hidravlični vlečni stroj HVC-2-160 (P-62467), Goša Smederevska Palanka — hidravlični vlečni stroj HVC-2-250 (P-62398), Boris Kidrič Struga — hidravlični vlečni stroj HVO-2-160 in dva preoblikovalna stroja PMPK-3/630 (P-62262), LTH Škofja Loka — hidravlični obsekovalnik HOS-1-25 (P-62408), Dob pri Mirni — hidravlični obsekovalnik HOS-1-40 (P-62475), Comet Zreče — hidravlični steborni stroj HSS-1-250 (P-62474) in Unis Sarajevo — šest hidravličnih stiskovalnikov HDS-2-250 (P-62331) v skupni teži 320 ton. V montažnem prostoru TOZD Montaža za turbine pa montiramo za Progres Jastrebarsko hidravlični vlečni preoblikovalnik HVO-2-630 (P-62290) v teži 80 ton.

Osnovni problem pri blagovni realizaciji je še vedno kompletiranje naročil. Težave nastajajo, ker udeleženci v skupnem proizvodni ne izpolnjujejo dogovorjenih rokov. Obveznosti do zgoraj navedenih naročil imajo še TOZD Nabava, TOZD PZO in TOZD Obdelava.

L. Gorjanc

Emil Stopar — kontrola obdelovancev je v našem procesu dela nujna (Foto: K. Gornik)

TOZD OB

	Izvršitev 1980	% na letni plan	% na 1979 kumul.
Celotni prihodek	109.129.567	23	156
Poraba sredstev	60.212.067	27	129
Dohodek	48.917.499	19	211
Obveznosti iz dohodka	18.089.318	19	140
Cisti dohodek	30.828.181	19	299
Del ČD za OD	24.394.941	28	350

V mesecu aprilu prvič v letu potegnemo črto in ugotavljamo rezultate gospodarjenja v prvem četrtletju.

To je nekaj podatkov, ki kažejo, da je bilanca pozitivna — bilanca četrtletja, ki pa ne predstavlja neke zakonitosti (obdobje je prekratko za dokončno oceno), toda vseeno nam pokaže na tiste pomanjkljivosti, ki jih moramo v naslednjem obdobju odpraviti.

To so predvsem:

- veliki stroški proizvodnje,
- premajhna zunanja realizacija,
- preveliko zaostajanje realiziranih dohodkov za izplačanimi osebnimi dohodki,
- prevelike zaloge nedokončane proizvodnje itd.

Če se sedaj omejimo na doseganje norma ur v naši temeljni organizaciji v obdobju treh mesecev, dobimo naslednje rezultate:

Izvršili smo 320.000 norma ur, kar predstavlja 112 odst. kumulativno planiranih v tem obdobju in 28 odst. letnega plana. V primerjavi s istim obdobjem lani smo letos boljši, in sicer za 6 odstotkov.

P. Hajdinjak

30 SAMOUPRAVLJANJA

VROČA TEMA

Viličarji spet brez vilic

Ze lansko leto smo pisali o viličarjih, ki jih nismo mogli prodati samo zato, ker so bili brez vilic. Letos je situacija enaka, če ne še hujša. Spet se vrtijo v začaranem krogu trije tozdi: PZO — TVN — PUM. Čigava je krivda, da spet stoji 60 viličarjev pred tovarniško halo, enako pa bo tudi z ostalimi viličarji? Res je, da je bila kasnitev pri nabavi materiala, res je tudi, da se tehnološki postopek za izdelavo vilic sproti spremeni, ker se na žalost prilagaja potrebam (ali muham) naših tehnologov, ostaja pa odprto vprašanje, zakaj kovačija v TOZD PZO kljub izredno težkemu položaju še vedno dela le v eni izmeni, zakaj TOZD PUM odklanja termično obdelavo vilic, čeprav ima za to ustrezne kapacitete in končno, kako to, da nismo sposobni vzpostaviti takih odnosov, da bi med seboj strokovno sodelovali? Manjka nam volje ali sposobnosti in predvsem organizacije vodstvenih organov, da bi delo lahko teklo. Problem prvih 60 viličarjev bo začasno rešila železarna Ravne, ki bo termično obdelala vilice, kako pa bo z naslednjimi viličarji? Bo spet vse ostalo pri dogovarjanju, prerekanju ali kakšnih drugih izgovorih? Mar je res rešitev le v sodelovanju z zunanjimi kooperanti? O tem ali smo sami res nesposobni izdelovati vilice, bomo napisali več v naslednji številki, ko bodo svoja stališča o tem podali trije, za to odgovorni tozdi: TOZD PZO, TVN in PUM.

Uredništvo

SINDIKALNI PIALNI ORKESTER
TITOVH ZAVODOV LITOSTROJ

VAS VABI NA

SLAVNOSTNI KONCERT

OB 30 - LETNICI
USPEŠNEGA DELOVANJA

30. MAJA 1980 OB 17.30 URI
V DVORANI KINA ŠIŠKA